

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ
Тернопільської області
Р-3567 1 18

Архів з бізнесу
Горшківсько-Берегівська округа ОУУ

ПАПКА

для № 18

паперів

Сухийоло-поштовий звіт по Горшківському мар-
району ОУУ за січень-перше, серпень-вересень 1946р.
Машини

Урахований рахунок: 05 вказано ...

05 шенкара 1946р.

Ураховано документів: 12

Ураховано архівів: 112

Збережено: невідомо

20 р.

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ 6
Тернопільської області
Р-3567 1 18

С В І Т

Суспільно-політичний

за м. січень.

I. Український відтинок.

У звіту цього місяці наступили досить помітні зміни в настроях та орієнтаціях українських мас. Великий вплив на ці зміни мало збільшення терору більшовиками, а також події і загострення між СРСР, а Англією і Америкою. Дільновицький терор в цьому місяці має у своєму тягу ряд етапів. На початку місяця та через Різдвяні Свята тривав повний спокій, так що населення думало, що більшовики дуже ослабли через переміщення військ на фронті. Про це ходили різного роду чутки, але ніхто не знав нічого конкретного. Зараз таки після свят наступила концентрація військ, закріплення їх в поодиноких місцевостях на сталі, у формі стаціонарування гарнізонів, а з тим терор до кінця місяця шораз більше зміцнювався та прибирав на силу. Наві до кінця таки цього місяця, через нагі втрати та удари, серед населення шораз більше замічувалося заломання. Тепер можна було найкраще проглянутися і завважити велику хвилю серед наших мас - брак стабілізації в поглядах та в хитання і зміни в орієнтаціях. Так, що коли на початку місяця, майже цілість населення була сильно піднесена всякими політичними чутками, коментуючи собі полі в дуже рожевих красках, а також під впливом тих настроїв, зв'язувалося з нами і з ними боротьбою - так до кінця місяця, куди вже жеква ялася безнадія, спричинена розгорнутим вже в повну ширину терором. Цього стану, однаково, не треба приділявати всьому населенню, бо деякі під певну оцінку, духовий рівень наших мас ще доволі високий. Населення більше зрять, що більшовики мусять провалитися, бо СРСР не вистає під напором сил ззовні і знутри. Воно тільки прибите часою горем, спричиненим воєнствами, жертвами в людях, майні, арештами, насилуваннями і з тих причин опадає духово, але тільки там сильніше, де нема нагах протидії. Там же, де завдяки боевим операціям, більшовики понесли втрати, де видно наг рух і хоч часову перевагу - населення в пошугідно витревалістю, а великою мужністю і героїзмом, відсече всі ризиковані способи більшовицьких знувань та підлоти. Навіть мали шкільні діти, діти до крови, дівчата, серед найбільших знувань, насильства, катування - не зрадили тайни села, не сказали більшовикам нічого /Товст.р-н с. Дураківка/.

Тертя і непорозуміння, що мали місце на Конференції Організації Об'єднаних Націй, між СРСР а Англією, висунули в орієнтаціях нашого населення думку, що рішенням чинником у поваленні більшовиків, буде Англія і Америка. Здається, ніколи так напружено не слідкувало населення за розвитком подій, як в останньому місяці. Це зайняв ресування спричинило відсунення на дальній плян перспектив нашої боротьби та загальні революційних сил. До того стану не причинилася наші втрати, обмеженість в рухах і контакті з населенням, а також збільшення згологень з посеред підпільників, а з тим звали організаційних тайн і репресій, що була з тих причин введена більшовиками. Ці останні події в деяких р-нах /Мельн.р-н/, захитало дуже віру в наші сили і спроможності. Тільки там, де більшовики, мимо закріплення гарнізонів, не змогли ще взяти переваги, /Товст.р-н/ - населення більше зв'язує велику надію на свою власну силу, як одануку, що оборонить його та поведе до визволення

Терор, грабін більшовиками всього, що попадає, є одним з рідкісних чинників, що збільшує в теперішніх обставинах національну самодійність. Серед населення зростає сильніше зачуватися стихійне прозрівання та розрізнення /хто брат, а хто ворог/. Це однак, не перешкоджає з дальшою розгортанні непорозуміннь, неважкості і сзарок серед самого населення. Підкими є випадки добросусідського спілкування, а також внутрішньої солідарності. Декуди навіть можна помітити погане ставлення, а навіть проявист во до переселених людей зі Заходу. Та найгіршим проявом цього браку солідарності в поодиноких місцевостях є умасовлені бої, вбивства, спричинені переважно внутрішньою ворожнечою та обою виплатами. Декуди цей стан має заставащачий характер /Іванків, Скала Под. р-н, Залісся - Мельн. р-н/ і більшовики дуже заповадливо його використовують.

За протяг цього місяця було помітне, погарщення з кожним нем, ставлення до нас. Бже в кінцям місяця можна було стрінутись з відмовою помічч там, де надаліно її завжди виходило. Виникло і зростало також недовір'я до кадрів, а навіть декуди підривано авторитет Проводу /були слухи, що Провід втік загіраниця і ін./. В деяких місцевостях можна було одержати допомогу тільки через особисті роданні зв'язки, а мабуть ще інші говорили про нагому зверненні: "не зтвору - боюсь", "визьміть собі самі, я не дам". Не можна також вповні обвинувачувати за це і наших мас. Вони таки дальше зв'язувалися з ними, але під тиском виварюваного більшовицького терору, через зодження деяких підляків - зрадників, що поголосились, під страхом репресій зі сторони, себебущачого в кожному селі, гарнізоні, який в "івся вже добре в скіру, наводлячи часельні жертви і втрати - населення, власне, під цим тиском, вичерпане нервово, вирікається нас. В тих, однак, місцевостях, де ту і там, героїчно відбиваються, падають нашу підпільні кадри і більшовики зі свої своєю безсильною лютості кидають обертних трупів впаглих, на публічний глум і відомаче - тут власне відзеркаляється вповноті ставлення і зв'язаність з нами, найгірших мас населення. Кільки тоді проклонів на більшовиків і кільки жадоби помсти помічується на приблизних обличчях людей, а кільки сліз, молитов, жалю, за впаглими, видно тоді серед населення. Тоді можна часто почути: "Мій син впаз на фронті в більшовицькій армії, але мені не було його так жалю, як цього хлопця, що наші вгинув, відбивавчись, в нашому селі. Він чомусь доля мене ближчий і більш дорогий!" За деякими, більш популярними одиницями нашого підпілля, падають і споминать цілі околиці /к-ар СКВ Сл.п. "Івряк", Скала Под. р-н/.

Хоч як великими є втрати, знущання, зрада, терор, але населення дальше вірить, хоч часто, дуже скрито і прибито горем, хитяється - що ми таки боремось за його краю долю і виволоення.

Свогого ставлення до більшовиків населення дальше не змінило, хоч в цьому місяці виконувало більш драгливо і поспішніше більшовицькі завдання. На цю останню зміну вплинув зміненний терор та страх перед знищенням майна з вивезенням. Одинокі точки "опору" і добре ставлення, знаходять більшовики у своїх "близьких" - факхових підляків, вірних змаювалізованих одиниць та продаваних діл - сексотів. Перевозжані більшовицькими гарнізонами харчеві збірки /коли вже не стало награвованого/, населення поповнювало дуже неохочо, даючи їх серед проклонів і нарікань. Застосований, під кінець місяця, масовий терор та брак відпущення по поодиноким випадкам, через постійне паредування по селах гарнізонів, спричинювало, пораз то зростає застрачення, а навіть і заломання. Найбільше до цього стану таки причинялася зрада і вождження поодиноких, скорше знаних підпільників, все нові жертви з нашої сторони та збільшений розгул всякої наволочі та сексотні. Тоді то, в деяких селах, можна було почути: - "Вас по всьому - хто тепер буде дальше вести і робити, коли з нашого села вже вгинули всі підпільники. Тай що з того є." Частогусто в таких селах до иває оливи до зогню більшовицька пропаганда, введена так самими більшовиками, як всякими зголошниками та сексотами. В цьому місяці замічувалось посилання більшовицької пропаганди, до якої більшовики спростанували ангажували всіх начальників гарнізонів, а також районозах працівників, звичайно пасти їхніх.

Вся більшовицька пропаганда з цього місяця була зведена на "триго-
тунія" і "воє" "осення" справи виборів до Державної Ради, а також
на боротьбу з ними. На ці, всякого роду мітинги і з'їзди большевиків,
ніхто не йшов і навіть тоді, коли большевики ненадібно окупували церк-
ви в селі, ставалися - "збільшити" часло слухачів - велика кількість
богомольців всякими способами втікали. До цих слухачів вони виголошу-
вали довіні промови, з яких заклякували голосувати за Олок партійних
і департиійних та знайомили виборців з кандидатами чарез - знимки. При
тому, для запанення в набутому чисельності голосів і наперед сво-
єї "стопроцентності", порожувала за злімою голосування вибором на
Сивої /Мельн. і Форт. р-на/, або наволяла "зборити наперекір бандарі-
цям" - під голосування /Сав. пром. Іване. дуста, Мельн. р-ну/. Це інак "позв.
наволяла" /Товст. р-ну/ "Іа виїзми, що ви будете ставитися пові смати
закопдон проф те, що не вас силують йти до виборів, але ми кпимо собі
з вас і з закопдону та будемо робити те, що заведемо за конечне".

Самоврозуміло, що такі "закливи" і прилобрування, не приймалися воз-
сім, а бабки - учасники мітингі, після них говорили: "Тригове якийсь
кацел, чи ми та березе вулиці." Крім таких мітингі, більшовики орг-
нізували ще читки конституції по десятківках, але на селях це не воз-
далось зовсім. На мали і свою успіху, розчасні масово, червоною крас-
кою, передвиборчі кличі.

На кожних з таких мітингі була частина, присвячена нам і зміст її
звучав переважно так: "Надарю летється кроз, з їхньої справи нічого
не вийде, хай виходять, а будуть могли, як інші, мирно працювати, ік
коли хто тепер зголоситься, буде міг, навіть нарівню з іними, досягну-
ти того частя, що ви - проголосувати". /Іванків - Скала Под. р-н./
Тільки в деяких місцевостях, сильно прабатах терором і втратами, про-
пагандавні звернення до нас мали послух, це спричинювало дальші зго-
лошування запіляків та їхніх родич /Скала Под. і Мельн. р-на/.

Оом точно усталити елемент, з якого точно рекрутується всі доно-
шки та агенти, треба взяти під увагу питоминності кожного з районів,
а навіть поодиноких сіл. переважно найбільше такі доюшки рекруту-
ся з людей цілковито здеморалізованих, а також скорше "своїх", зван-
рамованих в навій роботі і аметованих чи пиддержаних большевиками /ці
останні йдуть на спіпраця з большевиками під кантажом/. До того треба
ще додати майже всіх поворотців з Німеччини, а також деяких демоблі-
зованих з Нім. Подібно і більшовицька сільська адміністр. шія не остаєть-
ся позаду і це можна найкраще заважати в останньому часі. До цих під-
ляків населення дальше відноситься, як скорше, скрайньо ворожо, але ця
ворожість і незадоволення частково перекидаються на нас, а особливо там,
де поодинокі саксоти вде сильно в"їлися в шкіру та явно-славно слідку-
ють всіма рухами населення, а з нашої сторони нема найменшої реак-
ції.

Зреш безнастанні грабунки, ліквідації та палення майна, а також
під впливом недавню проминулої фронтової фази, серед нашого населення
поодиноках місцевостей, помічується шораз бльше обниженій життєвий
рівень. Декуди навіть замічується серіозні недостачі в харчах, примі-
шеннях, взбранню, обуві. Найбільше потерпілими є всітролини, переселду-
вані більшовиками, майно яких ця голота цілковито зрабувала. Такі ро-
дини ще нині навіть живуть на прошеному хлібі, дуже часто на маючи инак
найменшого матеріального забезпечення. Подібно, це впливає в очі у тих
місцевостях, що постували підчас стабілізації фронту /села Товст. р-ну
Свердківці, Бураківка, Слобідка/, терплять сьогодні недостачі в хар-
чах, оязі і примішеннях. Щоденно їм є бараболя, а підчас свят тіль-
ки в деяких хатах можна було помітити хліб. В радті терану невідно
так великих недостач, але найбільше всюди таки бракує обуви.

Поодинокі сільські кооперативи дістають дуже малі преділи товарів
коденного витру і тому населення є змудене купувати їх на спекуляції,
поселпачу чи кількядратно /1 л. нафта - 13 крб., і кг. соли - 6 крб./.
щоби випомнати всякого роду гродеві браки, населення мусить переважно
подавати останки своїх продуктів на ярмарках. Грошей, хоч і так мало
вартіснах, серед населення бракує.

Всі ці утиски, терор і грабіж, спричиняють та підсилюють бажання народу позбутися якнайскорше більшовицької займанщини. Все населення бачає якнайскорше проваллення цієї тюрми народів, цієї катівні, де людина живе у безнастанному натруженні та невпевненості. Це бажання на-краще відбивається у всякого роду чутках, в яких завжди викреслено і скорий кінець та провал більшовицької імперії. У цьому місяці була сильно поширена чутка про візну ССР з Туреччиною. Говорено також, що на вибори, які відбудуться, приїде чужа комісія, щоб слідкувати за їхнім перебігом. Говорено також, що Сталін робив частку в армії, по більшовицьки стягають всі свої вірські підданці і востанок, — до більшовицька мусять відступити з окупованих територій і з Німеччини, — що запрошено Англії і Америці Україну на 40 літ, а Польщу на 50 літ.

Наше членство далі вживає ту керівну роль, яку вже скорше взяло на себе. Воно далі проводить серед населення /тепер у зменшеному масштабі/ політичну роботу. В цьому місяці вже не вдалося нам на-в'язувати такий великий близький контакт з населенням, як скорше, з чого і виникла серед нього депресія. Поводінка наших керівників супроти населення в загальному масштабі добра і рідкими є випадки злибних надурити, а якщо такі виникають, то переважно на тлі збірки чи ліквідації харчевих продуктів /забирання свиней, телят, курей — це найбільше роблять сільські східних груп/. З цих причин. З цих причин деякі мстиві селяни йдуть навіть на вислужницьку роботу і доносять про всі наші рухи більшовицькою, або поширяють ворожу нам пропаганду /Скала Под. і Мельниця-р-ні/. Авторитет нашої членства є переважно великий, але звідки він спадає дуже низько там, де наше членство, виступаючи проти організаційної дисципліни та почуття такту і роблять з себе бачу пійків та володг. Найгірше пі ірваній авторитет наших керівників і Прохову є з Скала Под. р-ні, а вся районна обсяга організувала і взяла участь в п'ятиці та гуляках 13-ї і 14-ого січня у с. Гувтинці. Деякі з цих провідних кадрів попалися цілковито, гуляли, варо-бляючи всякого роду свідчення.

Не дивлячись на такий рідкий і неважаний в нас випадок, сама вартість членства та їх ідейний рівень — дуже високі. Свідком цього є далі героїчні подвиги, часто навіть малосвідомих молодих людей, які знайшовся у безвихідному положенні, відбиваються до остатка, а відтак стріляються, щоб не златися в руки ворогові в руки. Чуже рідкими є випадки здавання живцем — знаються тільки переважно капіляки. До самого політичного вироблення, що тільки деякі провідні одиниці ви-наються добре з теперішньої політичної ситуації — деєта свої орієнтації дуже часто уподібнює до орієнтації нас.

У характеризує сільську інтелігенцію, замічується серед неї дуже малі зміни. При останній виборчій кампанії більшовицька поставалася за-ангажувати до цієї підготовки, попоручує робити пропагандистів, що цієї роботи, однак, сільська інтелігенція не вклучувалася або зовсім, або робила це про людське око. Деякі із вчителок — східнячок на-в'язали собі зближення з офіційною місцевих перебуваючих гарнізонів, але трапляється випадки, що крім звичайного зближення особистого харак-теру, вони ведуть роботу на користь НКВД. Однаково, далі загальне вчи-тельства відноситься до більшовицьких ворогів, про що свідчать постан-ня щось в роді "бойкоту" підчас конференції в Боннесі, де одна з учи-тельок-східнячок, виступаючи з домаганням матеріальної помочі, ска-зала: "Ви вимагаєте від нас роботи, а що нам дали! Це таке піклування рад. влади над учительством!" Підчас цієї конференції учительки, коли на селі не було партійних, співали резолюційних партизанських пісень, а навіть уж популярну українську Катюшу — "не на світі Гітлер!.."

В цьому місяці наша праця серед інтелігенції помітно зменшилася і її значно через, переважно рідкі, ствічі та пересилку література.

Також самий характерний міста не зайшло більш кваліфікаційних змін. Деякі зміни можна і різниці можна відмітити хіба там, що в міс-тах не так отверто бойкотували і насміхалися з цієї ж виборчої кам-панії. Тут до цієї роботи були заангажовані всі каталі ССР, а також українські інтелігенти місця сповняли функції технічного характеру.

/виготовлення списків виборців, розпису лозунгів/. Це є сильно впли-
на містива українське населення втрачати серед малих каблуків і це захо-
чало до того степеня, що їм здавалося, наначе б то наші провідні орг-
ниці всі знали і осталися остатки, які довго не зможуть вести роботу-
би в червоному наїзником. З тих же причин, вони свої орієнтації буду-
вали на томаз вираженішому непорозумінні між СРСР та Англією.

З наближенням виборів, в деяких районах дуже погіршилося відноше-
ня між місцевими жителами та жителами з СРСР - головно партійними. (в-
куди /Тогста/ по злилій обіди наші роївки в с. Гураківки, Ольгози-
ка розвдана голота, а головно дінки побитих голотників, нападла на
місцезах жителів, а одна московка пробила по нам жінку, що прийшла до
міста. З тих причин повстала відтак буча, бо згромажені тут односель-
чани стали в обороні рененої. Зсуда інде всі партійці пильно слідкують
за всіма зухами і розмовами місцевих жителів, хочуться якихнебудь нас-
подізнанок.

Завдяк робітничтву в ході ними помітним є щораз більше погіршення
кращезого візня, а найгірше дається в знаки брех опалу та олігу.

З початком року дуже шумно були уряджувані в рай. клубах "ялинки"
зі своєрідною забавою, опісля в цих клубах відбулася пованню читка
конституції та положення про вибори, на яку мусіли сходитися всі студ-
бозці різних державних підприємств.

Не завдяк вно тако- більших змін з торгівлі, а спекуляція розвива-
ється вальше, на знаходячи одного переслідування зі сторони больше-
виків.

Греко-кат. священники дальше вбавлязо виконують всі релігійні прак-
тики, вони дальше мало вникають в життя села, але інтесесуються дуже
політичними подіями. Токашо, їхня постава до переходу на православя на
змінилася, вони дальше протиставляються тому і ще досі на відно по-
вого зрачництва Церкви.

Цьогорічні Різдвяні Свята дали доказ, як сильно прив'язане наше
суспільство до своєї церкви та рідною обрягу. Рідко коли в такі свят-
та так чисельно гомодилося наше населення в Церквах, а відтак вико-
нувало всі звичаї, зв'язані з цим святом. По всіх селах лунали за
весь протяг свят коляди. Одна другу перебивала. До православя воно
дальше ставиться ворожо і не хоче навіть чути про такий перехід. Та-
кож і не довір'яє, що той чи інший священник вже зламав свою віру та
зрадив Церкву.

В цьому місяці большевики змінили нагінку на греко-кат. Церкву.
В Поктівському в-ні вони арентували всіх Василія з монастиря в с.
Уляківцях та замкнули церкву. В деяких інших в-нах православя замордува-
ли по одному з намізначених священників, що не хотіли скоритися.
І так в с. Заліссь, Мельн. в-ну З. І. 45 в. большевики вчором під маскою
повстанців заступили вдома місцевого священника. В с. Іванкові, Ска-
ла Подільського в-ну, вона подібно, під маскою повстанців забрала о.
декана, якого відтак замордували в захлиний спосіб в підвалах НКВД,
цього в районі. В Новітському в-ні арентували ставанького о. декана
з с. Гупарки - доля його покишо незланою.

Не дивлячись на таку нагінку і тесор большевиків, втрача населення,
деякі з "обновлених" владників - священників ще хочуть знатися. Тут
перше все "челебо" з с. Істе, Мільницького в-ну, та він пояснює свою
любобу ренячки там, що куди як він ожаняться, ні буде ходити до мо-
людці. До спезви переходу на православя цей осібняк ставиться лего-
вально. Він говорить: "не страгне підписати папірчак, большевики і так
довго не вдеруться, а ним все-таки зрятуємо ситуацію".

Кількість шкіл і учатців не змінилася. В цьому місяці вчором за-
мкнули школи в кожному районі конференції та саминаві учите-
лів. На самому початку уряджував для учательств "ялинку". Подібні
"ялинки" уряджувало для шкільної дітвори в деяких школах.

Продцент відділування шкіл дітьми дуже збільшився і він після зимових
сезонів не переставав зсу. Такий стан є спричиненой великим браком в обузи
і теплому обрягу. Деякі зі шкіл не є забезпечені паливом, бо його, або
не було в по остатні кількості, або само населення розвирало.

Через постійне перебування гарнізонів, деякі з учительок - сестричок оселилися і або в власній іншій квартирі, або через натиск і контроль, звертають увагу на збереження мітків з комуністичною думкою. Крім того, вони починають організувати піонерів, а також комсомол. Для організації комсомолу, прагнуть до поодиноких сімей району комсомол і всякими способами стараються поводити серед шкільної молоді до організації. Всі ці наміри мають дуже малий успіх, бо молодь і міткі візко протиставляються таким пропозиціям і тільки деякі з доміж учнів попадають в їх ряди.

II. Б о л ь ш е в и ц ь к и й в і с т и н о к.

Тількисть людей, заангажованих в адміністрації по поодиноких районах, не перевищує 500 осіб, з чого припадає половина на місцевих жителів, а решта на жителів з ЗСРГ, переважно партійних і комсомольців. Вони то всі керують або адміністративною апаратурою, переважаючи тут сильну контроль або є побічними об'єктивними силами, працюючи в поодиноких урядах. Своє добування виконують більш солідно ніж місцеві жителі. Місцеві жителі творять основу низових клітин адміністративного апарату і свої обов'язки виконують неабияк та в нахоту.

Сільську адміністрацію обсаджують місцеві жителі. Ця адміністрація, останньою оселена присутність гарнізонів і позаяк то сильна натискає на населення, змушує до цілковитої здачі всіх податків. Така, більша як колашебудь, вносять вони всякого роду податки. Така цілість адміністрації пильно слідкує за кожними проявами наших сухів, використовуючи при тому всі можливості, щоб завдати нам утрат і тим побудитися до однієї каменної думки.

В цьому місяці вся увага і робота сільських урядів була зведена на підготовку до виборів. В ті дні цього місяця відбулися в районах збори голів сіл і сільрад /4 - 3 рази/ і один збори голів в області. Крім того, у кожному з районів відбулися один збори вестників, присвячені ознайомленні з підготовкою до виборів.

Вже скільки значено, вся робота районної адміністрації була зведена на підготовку до виборів та боротьбу з ними. В ті дні, в кожному зі сіл району було переведено по кілька мітингів /6 - 10/, під час яких вивчаючи слухачам саму суть виборів, підчеркуючи їхню "некористь", зважаючи "напереві" праця величезного громадянина, закликаючи далі голосувати за блок безпартійних і партійних. Щоб не допустити можливість впливу та критики з нашої сторони, вони мають половину енергії і пропаганди, шдсидя ваної твором, звертає на боротьбу з нашим рухом. Тут, крім всяких брехливих наклепів, обманливих тверджень, безглузних намов, різного роду деморалізуючих чуток, вистосовували масову аргентування населення і використовували всі можливості, щоб завдати нам якнайбільші утрати та не дати можливості до доступу до нас.

Всяльність районних поліційних органів в цьому місяці не збільшилася. Далше в поодиноких районах є від 5 - 7 НКВД-істів та 3 - 10 НКВД-істів. Для помочи в розробці матеріалів та для кращого огляду ходу роботи в районі, було кинуто на кожний з район фахівців, які слідували та допомагали в тих справах. Крім цього, у зв'язку з переведенням цієї кампанією було кинено частини військ в числі від 40 до 600 на район. В їх склад входили або частини, владійських полків Ча, що по демобілізуванні осталися в поодиноких районах, маючи у своїх частинах великий відсоток старшин, або внутрішні війська НКВД, чи контррозвідки Ча. Всі ці формации роз'їхалися по селах в кінці січня і тут потворали гарнізони числом від 20-30 осіб. На собою налаждали польовий телефонічний зв'язок, який кожноразом провіряли, а також і направили. Разом з якогонебудь шляхом, такі гарнізони шдла собі нагайно на поміч. Кожним таким гарнізоном командував старшина з шдзі не менше ст. лейтенанта, впереважно були ними капітани, майори, а іскуди підполковники. Для помочи в роботі вони не тільки співділяли з місцевими НКВД, допомагаючи йому кожноразом у всіх моментах, але тут для роз-

робота матеріалів була предістані свідчі з НКВД, чи НКРД, які на місці передавали слідству і вивчили справу з арештованими людьми, віддалили до району, а решту шикали в місці. Крім того ці, скорше згадані команданти гарнізонів справували також роль пропагандистів, оперативних та монтували розвідку. Заразі гарнізони мали такі поручення:

- вобити з різних селех і місцях засідки,
- Проводити труси по підозрілих господарствах ввечір і нічно,
- організувати сексотів,
- арештувати людей,
- нащити господарства підозрілих людей, грабувати селян з продовольчих харчевих продуктів і ін.

Заразі після прибуття в тесні цих гарнізонів розпочався великий напад по всіх місцевостях. Деякі з гарнізонів дібно солідно виконували свої посячу роботу. Вони, крім безпосереднього переслідування нашого руху, в"їздили сильно в скіру населення, а спеціально своїми знущаннями над десетованими, а також доходили до звісте /з с.Летячому Товстому і голотників з насилувало налітну дізнину/.

Крім цих, постійно кватируючих гарнізонів, від часу до часу появлялися в поодиноких районах спецвідділи прикріплені до оборотом з нами, числом 15-200 людей. Вони, разом з кількома гарнізонами, перевозили основні разів і арештували при тому велику кількість людей. Найбільше таких облав робили вони в Товстенському р-ні, де по віддали засідці на ольговиків в с.Лукашівці влітку в цьому місяці 19 більшовиків, а тому майже вся обсада вив. НКВД. Заразі після того, на другий день більшовики зробили велику облаву і арештували підчас догослушення місцевого священника та 150 людей. Їх людей відсталили до району і не мали місця помістити їх в місцевій тюрмі, держали за дротами під відкритим небом. В цім же районі робили також одну з найбільших облав в с.Летячому і вона тривала два дні та в ній брало участь ольговиків 300 людей. Після того окремих відділ т.зв. "ковпаків" в силі ок. 150 людей робили ще дальше облави в міста селех цього району.

Зі скорше названих поручень, які одержали гарнізони, видно, яке широке поле роботи вони мали. Законучи їх, більшовики з першу чергу розгортали свою пропаганду і шотикня по кілька разів робили мітинги. Їх перевозила або самі командианти гарнізонів, або агітбригада чи партійці. Вони найбільше робили в різних місцях засідки і наскоки на хати, після розвідки одержаної від сексотів або провокаторів. У всіх випадках дозкого бою, гарнізони спідіяли зі собою, ідучи обопільно на поміч. При арештуванні прайсержували людей на гарнізонах 5-7 днів і підчас того допитували, а також вербували нові кадри сексотів. Підчас цих арештувань, для вимурення зізнань, вживали всіх засобів катувань та насильств. Підчас самих облав, або наскоків на поодинокі господарства, робили точні, як ніколи, труси, уживали при тому різних методів і способів пущення. Вони дуже часто розвалили мури, валили навіть будинки, перекопували землю в хатках, землях, отайниках. Чотгали дручками вкопали по землі на повдіві чі постачках. У всіх підозрілих людей конфіскували мажю і вивозили його до району. Це найбільше робили з селами підпільників.

Найгірше до цих запясів хелухх причинявалися і вивали по населенні всякого роду зголобанняки, які не тільки, до зводили всі орг. тайни, але також показували крітки, вивозили симіятікі, наводляч тим самим великі страсти та заломання серед населення в "Сум"- "Бітк. в-н, "Барба"- "Мельн. р-н/.

Ці більшовицькі напад дві свої наслідки. За час приблизно 20-ти днів більшовики зитросали атмосферу постійного страху, жаху, удачі. Серед населення тут і тим почались проявлятися ознаки.

Цей місяць був дуже підходящим для виробування і формування кадрів доносчиків. Заразі, сексоти з цього місяці, чуча за собою запорукку та перевагу більшовиків, розпочали дуже інтензивну роботу, слідкуючи за кожним нашим рухом. Цей підлоті треба завдячувати майже всі наші страсти. Більшовики, за допомогою цієї підлоти, змогли охопити цілість життя населення і проработати в деяких місцевостях кожна людину. Це знайшовши

рідної відповіді з нашої сторони, сексотство уже підняло в цьому місяці голову.

Висліді акції:

наші втрати

Р-н	збитих повстанців	ранених повстанців	зловлених живими	зголошених
1. Четків				
2. Бомшів				
3. Скала Пог.				6
4. Мильниця П.	6	2		
5. Заліщики	15		10	
6. Товсте				

разом				

Р-н	збитих геом.	ранених геом.	арештованих громадян	з того випущених	вирезаних	знайденіх гос-подарств	зробаних госп.
1. Четків							
2. Бомшів							
3. Скала Пог.			59			13	
4. Мильниця П.			42			16	
5. Заліщики			94			7	
6. Товсте			229				

разом							

ворожі втрати

Р-н	збитих більшовиків	ранених більшовиків	зв'язаних живими
1. Четків			
2. Бомшів			
3. Скала Пог.	12	2	
4. Мильниця П.	4	11	5
5. Заліщики	7		
6. Товсте	19		1

разом			

В цьому місяці до боротьби з нами включилися відділи та і майже половина всіх гарнізонів в терені, вони обсаджували. Чисельність ЧК не переходила з поодиноких районах 400 осіб /пол.р-н - 324, Скала П. 34 /, оправа, до цієї роботи, яку їм накинудо НКВД, ставалися вони обоятно і були дуже незадоволені, що змушені були далше по фронтах включуватися в нову боротьбу. Це дається знати в розмовах - вони говорять: "ми прибули не на те, щоб бити баньорів з охоти, нас сюда підняли, ми пішли на чаків." Поміт цей лозунг, робітничий НКВД-істам /"Смерть баньорам!"/, червоноармійці декуди навіть стирали їх, говорячи: "Ніхто не знає, хто кому скорше зробить смерть: чи ми баньорам"

визначенням візним, чи іншим чином." Бона була чисто, під час зві-
зії на розповідях ставлять навіть нікого на знайти, а коли на-
падки, що не зачіпали, будучи на засідці, переконалих повстанців, (коли,
місто їти на засідку, захопити до котрої небуло вжит і тут силять
цілу ніч, виставивши тільки одну стійку. С. одиноким, між червоноармі-
цями носить велику- кількість всякої голоти, що ще досить, мажся ким
ке населенні своїми Закарпатськими вчинками, грабувати і крадучи пра ко-
нів негоді, що попадає. Бона також згадують за молодими та дітками,
яких у збірських спосіб називають. Один з сержантів Ч. в с. Савале
Мельн. р-ну, зрубав свіжо посаджені хліст на м'рялі. З того вчинку бу-
ла дуже невдоволені майже всі червоноарміїці. Загалом, зичі дуже нев-
доволені з командирів та уряду і між ними трапляються випадки дезерції
/в с. Судванці, Мельн. р-ну, зі звестивуємо своїх червоноарміїців/.

Всередині квартири яких сиділи ми не проводжено жодної закордонної пропаган-
дальної роботи, тільки декуди розкидано поодинокі листочки, або розна-
сують до них клачі.

Через послаблення розвідки не вдалося завітати серед поляків біль-
ших змін і тому в звіті не подается.

С л а з а у к р а ї н і !

Постій, дня 5 лютого 1946 року.

З В І Т

с у с п і л ь н о - п о л і т а ч н и й

з а м. с і ч е н ь.

I. У к р а ї н с ь к и й в і д т а н о к.

У звітуєму місяці наступили досить помітні зміни в настроях та орієнтаціях українських мас. Великий вплив на ці зміни мало збільшення терору більшовиками, а також події і загострення між ССРР а Англією і Америкою. Більшовицький терор в цьому місяці мав у своєму тягу ряд етапів. На початку місяця та через Різдва ні Свят тривав повний спокій, так що населення думало, що більшовики дуже ослабли через перекинення військ на фронті. Про це ходили різного роду чутка, але ніхто не знав нічого конкретного. Зараз таки після свят наступила концентрація військ, закріплення їх в поодиноких місцевостях на сталі у формі стаціонування гарнізонів, а з тим терор до кінця місяця щораз більше зміцнювався та проривав на сили. Все до кінця таки цього місяця, через налі втрати та удари, серед населення щораз більш замічувалося заломання. Тепер можна було найкраще прагнутисялі завважити цю велику хвилю серед наших мас - брак стабілізації в поглядах та в хитання і зміни в орієнтаціях. Так, що коли на початку місяця, майже цілість населення була сильно піднесена всякими політичними чутками, коментуючи соді події в дуже рожевих красках, а також під впливом тих настроїв, зв'язувалося в нас і в нашої боротьби - так до кінця місяця декуди вже зникалася безнадія, опрачана розгорнутим вже в повну ширину терором. Цього стану, однаково не треба прагати в сому населенні, бо зв'язана під загальну оцінку, духовий рівень наших мас ще доволі високий. Населення дальше вірить, що більшовики мусять провалитися, що ССРР не вдержиться під напором сил зовні і знутри. Воно тільки прабить часою горем, спричиненим вбивствами, маршалами в людях, майні, арештами, насилуваннями і з тих причин опадає духово, але тільки там сильніше, де нема наших протидій. Там же, де завдяки боевим операціям, більшовики понесли втрати, де видно наш рух і хоч часою перевагу - населення з подивугідною витривалістю, з великою мужністю і героїзмом, вдержує всі рафіновані способи більшовицьких знущань та підлоти. Навіть малі шкільні діти, маті до крови, дівчата, серед найбільших знущань, насильства, катувань - не зрадили тайни села, не сказали більшовикам нічого /Товст.р-н с.Дураківка/.

Тертя і непорозуміння, що мала місце на Конференції Організації Об'єднаних Націй, між ССРР а Англією, висунула в орієнтаціях нашого населення думку, що рішачим чинником у поваленні більшовиків, буде Англія і Америка. Здається, ніколи так напружено не слідкувало населення за розвитком подій, як в останньому місяці. Це заїнт ресування спричинило відсунення на дальній план перспектив нашої боротьби та взагалі резолюційних сил. До того стану ще праціналися налі втрати, обмеженість в рухах і контакті з населенням, а також збільшення зголоднень з посеред підпільників, а з тим зради організаційних тайн і репресій, що була з тих причин введена більшовиками. Ці останні події в деяких р-нах /Мельн.р-н/, захитало дуже віру в наші сили і спроможності. Тільки там, де більшовики, маво закріплення гарнізонів, не змогла ще завести переваги, /Товст.р-н/ - населення дальше зв'язує велику надію на свою власну силу, як оданому, що оборонять його та поведе до визволення

Терор, грабiж большевиками всього, що попадає, є одним з рiвначних чинникiв, що збiльшує в теперiшнiх обставинах національну свiдомiсть. Серед населення шрив сильнiше відчувається стихiйне прозрiвання та розрiвнення /хто брат, а хто ворог/. Це однак не перешкоджає в дальшому розгортаннi непорозумiнь, неадаптивi та сварок серед самого населення. Рiдким є випадки добросусiдського спiвжиття, а також внутрiшньої солiдарностi. Декуди навіть можна помітити погане ставлення, а навіть презирство до переселених людей зi Заходу. Та найгiршим проявом цього браку солiдарностi в поодиноких мiсцевостях є умасовленi доноси, висли, спрiчиненi переважно акувiрiською ворожнечою та жадобою вiдплата. Декуди цей став став застрашувачий характер /Іванкiв, Скала Под.рiвн, Залисся - Мельн. р-н/ і бiльшовики дуже закупаються його використанням.

За протяг цього мiсяця було помітне погiршення з кожним днем ставлення до нас. Вже з кiнцем мiсяця можна було стрiнутись з вiдмовою помочi там, де недавно її завжди знаходилося. Виникло і зростало також недовiр'я до кадрiв, а навіть декуди пiдривано авторитет Проводу /були слухи, що Провiд втiк за границю і ин./ В деяких мiсцевостях можна було одержати допомогу тiльки через особистi родиннi зв'язки, а майже змi інші говорили про нагому зверненнi: "не втворю - божся", "вiзьмiть собі самi, я не дам". Не можна також вповнi обвинувачувати за це і нагах нас. Вони такi далiше зв'язувалися з нами, але пiд тиском вкраїнського большевизму терору, через вiдходження деяких пiддiяків - вiрників, що поголосились, пiд страхом репресiй зi сторони, перебуваючого в кожному селi, гарнiзону, який в "Ізю" вже добре в окиду, наводять чисельнi жертви і втрати - населення, власне, пiд цим тиском, вичерпавши нервово, шкiвкється нас. В тих, однак, мiсцевостях, де ту і там, героїчно вiдбиваючись, падають нашу пiдпiльнi кадри і бiльшовики зi своїм своiм безсильною лютостi кадають обдартiх трупiв впаших, на публичний глум і вiдощи - тут власне вiдверкаються вповнi ставлення і зв'язанiсть з нами, на вiрних нас населення. Кiлька тодi проклятих на бiльшовикiв і кiлька жадоб помочи помічується на пiдбiдiлках обличчя людей, а кiлька слiх, молитов, жалу, за впащими, вiдно тодi серед населення. Тодi можна часто почути: "Кiй син впаав на фронтi в бiльшовицькiй армiї, але менi не було його так жалю, як цього хлопця, що намi зганув, вiдбивавчись, в нагому селi. Вiн чомусь для мене ближчий і бiльш дорогий". За деякими, бiльш популярнимi одиначками нагому пiдпiлля, жалують і споминають цiлi околицi /к-вр СКВ Сл.п. "Муряк", Скала Под.р-н/.

Хоч як великими є втрати, змушення, зрада, терор, але населення далiше вiрять, хоч часто, дуже скрiпто і прибито горем, хатається - що ми таки боремося за його краду долю і виволонення.

Своiйого ставлення до большевикiв населення далiше не змiняло, хоч в цьому мiсяцi викочувало бiльш дбайливо і поспiвниче большевизмiцькi зарядження. На цю останню змiну вплинув змiцненний терор та страх перед змiщенням майна в вивезенням. Одинокi точки "опору" і добре ставлення, знаходять большевика у своїх "близьких" - фахових пiддiяків, рiвних вiрників одиначкам та продавцiв людей - сексотiв. Переводжкi бiльшовицькими гарнiзонами харчовi вiбирки /коли вже не стало нагребованого/, населення поповнявало дуже неохочо, даючи їх серед проклятих і парікань. Знотосованнi, пiд кiнець мiсяця, масовий терор та брак вiдруження по поодиноких випадках, через постійне перебування по селах гарнiзонiв, спричинявало, шрив то зростаюче вистрашення, а навіть і валовання. Найбiльш до цього ставу така причиналася зрада і вiдходження поодиноких, скорше вiрних пiдпiльнякiв, все новi жертви з нагої сторони та збiльшеннi розгул всякої наволочi та сексотнi. Тодi то, в деяких селах, можна було почути: - "Всє по всьому - хто тепер буде далiше вестя і робити, коли в нагому села вже згинули всi пiдпiльняки. Тай що в того є." Частогусто в таких селах долинає ошви до вогню большевизмiцька пропаганда, ведена так самим большевиками, як всякими вголонениками та сексотами. В цьому мiсяцi змiщувалось послання большевизмiцької пропаганди, до якої большевики спiвiв'язувалися ангажували всiх начальникiв гарнiзонiв, а також районних працівникiв, звичайно партійних.

Всябілльовацька пропаганда в цьому місці була звернена на "приготування" і "роз'яснення" справи виборів до Верховної Ради, а також на боротьбу з нами. На ці, всякого роду мітинги і доклади більшовиків, ніхто не йшов і навіть тоді, коли більшовик нещадно оточував церкву в неділю, старалася - "вбідляти" число слухачів - велика кількість богомольців всякими способами зтікала. До цих слухачів вона заголопувала довші промови, в яких закликувала голосувати за блок партійних і безпартійних та знайомих виборців з кандидатами через - свамки. При тому, для забезпечення в майбутньому чисельності голосів і наперед своєї "стоцентровості", погрожувала за відмову голосування відомом на Сибів /Мельн. і Чорт.р-ни/, або намовляла "робити наперекір бандерівцям" - піти голосувати /рай.проп. саме Дусте, Мельн.р-ну/. Це інде призначався /Товст.р-н/: "Ми знаємо, що ви будете старатися повідомити закордон про те, що ми вас слухаємо йти до виборів, але ми кпемо собі в вас і з закордону та будемо робити те, що вважаємо за konieczne".

Самозрозумію, що такі "заклики" і придобування, не приймалися воєсім, а бабки - учасниці мітингів, після них говорили: "Прийшов якийсь нацист чи жид та версе дурниці." Крім таких мітингів, більшовики організували ще четки конституції по десятихатках, але на селах це не вважалося воєсім. Не мали і овою успіху, розписані масово червоною кровю, передвиборчі кличі.

На кожних з таких мітингів була застана, присвячена нам і зміст її звучав переважно так: "Надармо лється кров, в їхньої справі нічого не вийде, хай виходять, а будуть могли, як інші, мирно працювати, іх коли хто тепер зголоситься, буде міг, навіть нарівню з іншими, досягнути того щастя, що ви - проголосувати". /Ізанків - Скала Под.р-н./.

Тільки в деяких місцевостях, сильно прибитих терором і втратами, пропаганда цієї звернення до нас мала послух, це спричинило дальші оголошування заповідків та їхніх родни /Скала Под. і Мельн.р-ни/.

Оби точно усталити елемент, з якого точно рекрутується збі доносчики та агенти, треба взяти під увагу цитованості кожного з районів, а навіть поодиноких сіл. Переважно найбільше такі доносчики рекрутується в людей цілком або здеморалізованих, а також скорше "овоїх", заангажованих в певній роботі і арештованих чи задержаних більшовиками /ці останні йдуть на спірацію з олькевіками під шантажом/. До того треба ще додати майже всіх поворотців з Німеччини, а також деяких демобілізованих з ЧА. Подібно і білльовацька сільська адміністрація не остається позаду і це можна найкраще завважити в останньому часі. До цих підляків населення дальше відноситься, як скорше, скрайньо ворожо, але ця ворожість і невдоволення частково перекидаються на нас, а особливо там де поодинокі селота вже одявно в "ілюся в шкіру та лано-славно слідкують на всіма рухами населення, а з нашої сторони нема найменшої реакції.

Через безнастанні грабування, ліквідації та палення майна, а також під впливом недавно проминулої фронтової фази, серед нашого населення поодиноких місцевостей, помічується щораз більше обниженний життєвий рівень. Декуди навіть замічується серйозні недостачі в хатках, приміщеннях, одязі, обуві. Найбільше потерпілими є воєродня, переоблідані білльовиками, майно яких ця голода цілком вграбувала. Такі родили вже навіть йдуть на пржевому хлібі, дуже часто не мають найменшого матеріального забезпечення. Подібно це знаде в очі у тих місцевостях, що постраждали підчас стабілізації фронту /села Товст.р-н Сверхівці, Бураківка, Слобідка/, терплять овогодні недостачі в хатках, одязі і приміщеннях. Щоденно йдуть в бараболя, а підчас снит тільки в деяких хатках можна було помітити хліб. В ранті терену некаждо вак великих надротач, але найбільше воєди така бракує обуві.

Поодинокі сільські кооперативи дістають дуже малі праціла товарів щоденного вжитку і тому населення е змушене купувати їх на спекуляції привітачуачи кількарратно /1 л.нафти - 13 крб., 1 кг.соли - 6 крб./.

Щоби виповнити всякого роду грошеві браки, населення мусить переважно продавати останки своїх продуктів на ярмарках.Грошей, хоч і так мало зартісних серед населення бракує.

Всі ці утиски, терор і грабiж, спричинюють та підсилюють бажання народу позбутися якнайскорше більшовицької займанщини. Все населення баче якнайскоршого провалення цієї тираниї народів, цієї катиї, де життя живе у безнастанному напруженні та непевності. Це бажання найкраще вибивається у всякого роду чутках, в яких завжди закрескою є скорий кінець та провал Бодьшевської імперії. У цьому місяці була сильно поширена чутка про візну ССР в Туреччину. Говорено також, що на вибори, які відбудуться, приїде чужа комісія, щоб слідкувати за їхнім перебігом. Говорено також, що Сталін робив чистку в армії, що більшовики стягають всі свої війська під Чарданелі і Босфор, - що більшовики мусять відступити з окупованих теренів і з Німеччини, - що запродаю Англії і Америці Україну на 40 літ, а Польщу на 30 літ.

Наше членство даліше заповняє ту керівну роль, яку вже скорше взяло на себе. Воно даліше проводить серед населення /тепер у зменшеному масштабі/ політичну роботу. В цьому місяці ще не вдалося нам налаштувати такої янги близький ким і частий контакт з населенням, як скорше, з чого і виникла серед нього депресія. Поведінка наших кадрів супроти населення в загальному масштабі добра і рідкими є випадки дрібних надувань, а якщо такі виникають, то переважно на тлі збірки чи ліквідації ханчешких продуктів /забрання свиней, телят, курей - це найбільше роблять стільці східних груп/. З цих причин. З цих причин деякі мотаві селяни йдуть навіть на вислужницьку роботу і доносять про всі наші рухи більшовикам, або поширюють ворожу нам пропаганду /Скала Под. і Мель. Б-ни/. Авторитет нашого членства є переважно великий, але декуди він спадає дуже низько там, де наше членство, виступаючи проти організаційної дисципліни та почуття такту і роблять з себе бану піяків та волоцюг. Найгірше підірваний авторитет наших кадрів і Проводу є в Скала Под. Б-ні, де вся районова обсада zorganizувала і взяла участь в піятні та гуляках 13- і 14-ого січня у с. Гуштанці. Деякі з цих провідних кадрів попалися цілковито, гуляки, виробляючи всякого рода зв'язки.

Не дивлячись на такий рідкий і невіданий з нас випадок, сама вартість членства та їх ідеатний рівень - дуже високі. Свідком цього є даліші героїчні подвиги, часто навіть малосвідомих молодих внаків, які знайшовшись у беззахисному положенні, відбиваються до остатка, а відтак стріляються, щоб не здатися живими ворогові в руки. Ці рідкі є випадки здавання живцем - здаються тільки переважно заплідки. Додо самого політичного вироблення, то тільки деякі провідні одиниці знаються добре в теперішній політичній ситуації - решта свої орієнтації дуже часто уподібнює до орієнтації мас.

У характеризуючи сільську інтелігенцію, замічується серед неї дуже малі зміни. При останній виборчій кампанії більшовики постаралися заангажувати до цієї підготовки, перпоручуючи роботу пропагандистів. У цій роботі, однак, сільська інтелігенція не зв'язувалася, або зовсім або робила це про людське око. Деякі із вчителок - східнячок нав'язали собі зв'язання в офіційне місцях перебуваючих гарнізонів, але трапляється випадки, що крім звичайного зближення особистою характеру, вони ведуть роботу на користь НКВД. Однаково даліше загал вчительства відноситься до більшовиків ворожо, про що свідчать повстання шось в роді "бойкоту" підчас конференції в Оршезі, де одна з учительок-східнячок, виступаючи з домаганням матеріальної помочі, сказала: "Ви вимагаєте від нас роботи, а що нам дали! Це таке піклування рад. влади над учительством!" Підчас цієї конференції, учительки, коли на селі не було партійних, співали революційних партизанських пісень, а навіть ук популярну українську Катюшу - "жив на світі Гітлер"...

В цьому місяці наша праця серед інтелігенції помітно зменшалася і її ведено через, переважно рідкі, стрічі та пересилку літератури. Також самий характер цієї міста не змінив. Деякі зміни можна відмітити хіба там, що в містах не так отверто бойкотували і насміхалися з цієї ж виборчої кампанії. Тут до цієї роботи була заангажовані всі жителі ССР, а також українські інтелігенти місць сповняли функції технічного характеру.

/виготовлення списків виборців, розпису лозунгів/. Дуже сильно вплинула місцеве українське населення втрати серед наших кадрів і це доходило до того ступеня, що їм здавалося, німаче б то наші провідні одиниці всі згинули і осталися остатки, які довго не зможуть вести боротьбу з червоним маїзнаком. З тих же причин, вона своєї орієнтації будувала на шораз вірнішому непорозумінні між СРСР а Англією.

З наближенням виборів, в деяких районах дуже погіршилося відношення між місцевими жителями а жителями з СРСР - головно партійними. Чікунда /Товсте/ по щадній засідці нашої Зоївки в с. Бураківка, Зільшовицька освідчена голода, а головно жінки попитах голодників, нападла на місцевих жителів, а одна москowitzка пробила позем жінку, що прийшла до міста. З тих причин повстала відтак буца, бо згромаджені тут односельчанам стала в обороні рменної. Бовди інше всі партійці пильно слідкують за всіма рухами і розмовами місцевих жителів, боючись якихнебудь несподіванок.

Серед робітництва в ході зимы помітними є шораз Зільше погіршення життєвого рівня, а найгірше дається в знака брак опяду та оягу.

З початком року дуже шумно були уряджувані в рай. клубах "ялинки" зі своєрідною забавою, опісля в цих клубах відбувалося щоденно читка констатувії та положення про вибори, на яку муслиа сходяться всі службовці різних державних підприємств.

Не завважено такоє більших змін в торгівлі, а спекуляція розвивається далше, не знаходячи жодного переслідування ні оторони большевиків.

Греко-кат. священники далше дбавлаво виконують всі релігійні практики, вони далше мало зникають з життя села, але інтресуються дуже політичними подіями. Пскащо, їхня постава до преходу на православя не змінилася, вони далше протиставляються тому і ще досі не відно шового зрадинства церкви.

Цьогорічні Різдявні Свята дала доказ, як сильно прив'язане наше суспільство до своєї церкви та рідного обряду. Рідко коли є такі свята так чисельно громадилося наше населення в церквах, а відтак виноувало всі звичаї, зв'язані з цим святом. По всіх селах лунали за весь протяг свят коляди. Одна другу перебігала. До православя воно далше ставиться ворожо і не хоче навіть чути проє такий прехід. Також і не добір'яє, що той чи інкий священник вже зламав свою віру та зрадив церкву.

В цьому місяці большевика зміцнила нагінку на греко-кат. церкву. В Буртківському р-ні вони арештували всіх Бабуляни з монастиря в с. Уладівцях та заїкнули церкву. У двох інших р-нах іривали замордували по одному з найважачніших священників, що не хотіли скеритися. І так в с. Заліссі, Мельн. р-ну 5. I. 46 р. большевики ввечером, під маскою повстанців, застарілиши вдома місцевого озлявника. В с. Іванкові, Скала Подільського р-ну, вони подібно, під маскою повстанців забрала о. декана, якого відтак замордували в кислий спосіб в підвалах нкад цього ж району. В Борщівському р-ні арештувала старенького о. декана в с. Лунарки - доля його покищо невідома.

Не дивлячись на таку нагінку і терор більшовиків, втрати населення, деякі з "обновлених" зрадинків - священників вже хочуть зчитися. Тут перед веде "цалебо" в с. Усте, Мельницького р-ну, де він пояснює свою ладобу женячки там, що краде як він оженяться, ніз буде ходити до молодці. По справі преходу на православя цей рсїбляк ставиться легковажно. Він говорить: "Не страшно підписати папірчик, більшовика і так довго не вдержаться, а цим всежтак зрятуємо ситуацію".

Кількість шкіл і учителів не змінилася. В цьому місяці підчас зимових ферій відбулися в кожному районі конференції та семінарії учителів. На самому початку уряджено для учительства "ялинку". Подіюні "ялинки" уряджено для скільної дітворы в деяких школах.

Процент відвідування шкіл дітьми дуже зменився і він піоля зимових ферій не перевищає 30%. Такий стан є спричинений великим браком обуви і теплою одягу. Деякі зі шкіл не є забезпечені палвом, бо його або не було в подостатній кількості або само населення розікрало.

Через постійне перебування гарнізонів, деякі з учителів - східничок осмілювалися і або в власній ініціативі або через натиск і контроль, виставляють диким чином увагу на виховання дітей в комуністичному дусі. Крім того, вони починають організувати піонерів, а також комсомол. Для організації комсомолу, приїжджає до поодиноких сіл з району комсомол і всякими способами старається поширити серед місцевої молоді цю організацію. Всі ці намагання мають дуже малий успіх, бо молодь і діти різко протиставляються таким пропозиціям і тільки деякі зноміж учнів попадають в їх ряди.

II. Большевицький відтиск.

Кількість людей, заангажованих в адміністрації по поодиноких районах, не перевищує 300 осіб, з чого припадає половина на місцевих жителів, а решта на жителів в СРСР, переважно партійних і комсомольців. Вони то всі керують або адміністративною апаратурою, переводячи тут сильну контроль або є побічними бюрозями силами, працюючи в поодиноких урядах. Свої доручення виконують більш солідно ніж місцеві жителі. Місцеві жителі творять обсаду низових клітин адміністративного апарату і свої обов'язки виконують недбайливо та з неохотою.

Сільську адміністрацію обсаджують місцеві жителі. Ця адміністрація, останньо осмілена присутністю гарнізонів і щораз то сильніше натискає на населення, змушуючи до цілковитої здачі всіх податків. Тепер, більше як колинебудь, вводять вони всякого роду погрози. Майже цілість адміністрації пильно слідкує за кожними проявами наших рухів, використовуючи при тому всі можливості, щоб завдати нам ударів і тим позбутися тої одної каравчої руки.

В цьому місяці вся увага і робота сільських урядів була звернена на підготовку до виборів. В тій цілі цього місяця відбувалися в районах збори голів сіл раз /2 - 3 рази/ і одні збори голів в області. Крім того, у кожному з районів відбулися одні збори десятників, присвячені ознайомленні в підготовку до виборів.

Як вже скорше означено, вся робота районної адміністрації була звинена на підготовку до виборів та боротьбу з нами. В тій цілі, в кожному зі сіл району було переведено по кілька мітингів /6 - 10/, підчас яких виступаво слухачам саму суть виборів, підчеркуючи їхню "демократичність", вихваляючи "паперові" права радянського громадянина, заклинаючи вальше голосувати за блок безпартійних і партійних. Щоб не допустити можливостей нашої впливу та критики з нашої сторони, вони майже повному енергії і пропаганди, підсилюваної терором, звертали на боротьбу з нашим рухом. Тут, крім всяких брехливих наклепів, обманливих тверджень, обіглузних намов, різного роду деморалізуючих чуток, вистосовували масову арештування населення і використовували всі можливості, щоб завдати нам якнайбільші удари та не дати можливості доступу до нас.

Чисельність районних поліцейських органів в цьому місяці не збільшилася. Чисельно в поодиноких районах є від 5 - 7 НКВД-стів та 8 - 10 НКВД-стів. Для помочи в розробці матеріалів та для кращого догляду ходу роботи в районі, було кинуте на кожний з районів фахівців, які слідкували та допомагали в тих справах. Крім цього, в зв'язку з передвиборчою кампанією було кинено частини військ в числі від 400 до 600 на район. В їх склад входили або остатки, удардійських полків ЧА, що по демобілізуванні осталися в поодиноких районах, маючи у своїх частинах великий відсоток старшин, або внутрішні війська НКВД чи контррозвідки ЧА. Всі ці формуції роз'їхалися по селах в дні від 10-15 січня і тут потворили гарнізони числом від 20-30 осіб. Між собою налаждали полевий телефонічний зв'язок, який кожночасно перевіряли, а також і направляли. Брали якогонебудь аларму, такі гарнізони йшли собі негайно на поміч. Кожним таким гарнізоном командував старшина з ранзі не менше от. лейтенанта, а переважно були ними капітани, майори, а докудя підполковники. Для помочи в роботі вони не тільки співдіяли в місцевим НКВД, допомагаючи йому кожночасно у всіх моментах, але тут для роз-

робки матеріалів були приділені охідці з НКВД чи НКГБ, які на місці переводили слідства і великі справи з арештованими людьми відсилали до району, а решту знала в місці. Крім того ці, скорше згадані команданти гарнізонів справували також волю пропагандистів, опертавних та монтували розвідку. Взагалі гарнізони мали такі припоручення:

- робити в різних селах і місцях засідки,
- Проводити труси по підозрілих господарствах вдень і ніччю,
- організувати сексотів,
- арештувати людей,
- вивести господарства підозрілих людей, грабувати селян з продовольчих харчових продуктів і ін.

Зараз після прибуття в терен цих гарнізонів розпочався великий напад по всіх місцевостях. Деякі з гарнізонів дійсно солидно виконували свою посячу роботу. Вони, крім безперервного переслідування надого руху, в'їжджали сильно в шкіру населення, а спеціально своїми знущаннями над арештованими, а також доходила до звіротв /в с.Летячому Товст р-ну 11 голяотників знасилувала нелітню дівчину/.

Крім цих, постійно кватруючих гарнізонів, від часу до часу появлялося в поодиноких районах спеціалізація прикріплені до Бороротьби з нами, числом 150-300 людей. Вони разом з кількома гарнізонами переводили основні ревізії і арештували при тому велику кількість людей. Найбільше таких облас робили вони в Товстенському р-ні, де по вдаль засідки на більковиків в с.Турацівці впало в цьому місяці 19 більковиків в тому майже вся обсада рай. НКВД. Зараз після того, на другий день більковик зробили велику обласу і арештували підчас богослуження місцевого священника та 150 людей. Їх людей відставляли до району і не маючи місця помістити їх в місцевій Тюрмі, держали за дротами під відкритим небом. В цім же районі робили також одну з найбільших облас в с.Летячому і вона тривала два дні та в ній брало участь більше 500 людей. Після того окремою відділ т.зв. "ковпаків" в силі ок.150 людей робив ще дальше обласи в містах селлах цього району.

Зі скорше наведених припоручень, які одержали гарнізони, видно, яке широке поле робота вони мали. Виконуючи їх, більшовика з першу чергу розгортала свою пропаганду і щотажня по кілька ревізій робили мітінги. Їх переводила або самі команданти гарнізонів, або агітбригада чи партійці. Вони дальше робили в різних місцях засідки і наскоки на хати після розвідки одержаної від сексотів або провокаторів. У всіх випадках довгого бою, гарнізони співдіяли зі собою, ідучи обопільно на поміч. При арештуванні прідержували людей на гарнізонах 5-7 днів і підчас того допитували, а також вербували нові кадри сексотів. Підчас цих арештувань, для знущання візнань, вивали всіх засобів катувань та насильств. Підчас самих облас або наскоків на поодинокі всипані господарства, робили точні, як ніколи, труси, уживаючи при тому різних методів і способів пукання. Вони дуже часто розкидали мура, валили навіть будинки, перекопували землю в хатах, ямах, стайнях. Човгали дручинами вдаряли по землі на подвір'ї і постежках. У всіх підозрілих людей конфіскували майно і вивозили його до району. Це найбільше робили в родинами підпільників.

Найгірше до цих репресій долали причинувалися і вдаряли по населенні всякого роду зголошенники, які не тільки, що зрадили всі орг. тайни, але також показували краївки, видавали свмістаків, наводячи там самим великі втрати та заломання серед населення в "Сум"-Чортк.р-н, "Варба"-Кельн.р-н/.

Цей більшовицький напад дав свої наслідки. За час приблизно 20-ти днів більшовика втворили атмосферу постійного страху, жорств, ударів. Серед населення тут і там почався проявлятися безнадія.

Цей місяць був дуже підходящим для впрошування і формування кадрів дропників. Взагалі сексота в цьому місяці, чули за собою заперуку та перевагу більшовиків, розпочали дуже інтенсивну роботу, слідкуючи за кожним нашим рухом. Ці підлоті треба зазначувати майже всі наші втрати. Більшовика, за допомогою цієї підлоти змогли охопити цілість каття населення і провірити в деяких місцевостях кожному дядьку. Це змайновали

гідної відповіді з нашої сторони, сексотство дуже підняло в цьому місяці голову.

Внаслідок акцій:

наші втрати

Р-н	вбитих повстанців	раниених повстанців	зловлених живих	зголобених
1. Чортків				
2. Борщів				
3. Скала Под.				6
4. Мальяниця П.	6	2		
5. Заліщики	15		10	
6. Товсте				

разом

Р-н	вбитих Гром.	раниених Гром.	арештованих громадян	з того випущених	визво-зених	знище-них Гос-подарств Госп.	зрабо-ваних
1. Чортків							
2. Борщів							
3. Скала Под.			59			13	
4. Мальяниця П.			42			16	
5. Заліщики			94			7	
6. Товсте			229				

разом

Ворожі втрати

Р-н	вбитих більшовиків	раниених більшовиків	зловлених живих
1. Чортків			
2. Борщів			
3. Скала Под.	12	2	
4. Мальяниця П.	4	11	5
5. Заліщики	7		
6. Товсте	19		1

разом

В цьому місяці до боротьби з нами включилися відділи ЧА і майже половина всіх гарнізонів в терені, вони обсаджували. Чисельність ЧА не переходила в поодиноких районах 400 осіб /Борщ. р-н - 324, Скала П. 333/. Доправа, до цієї роботи, яку їм накинуде НКВД, ставлялися вони обоятно і були дуже незадоволені, що змушені були далі по фронтах включуватися в нову боротьбу. Їм дається знущати в розмовах - вони гово-влять: "Ми прибули не на те, щоб бити бандьорів з охота, нас сиди-пигнали, ми пішли на наказ." Помітивши лозунги, розписувані НКВД-ста-ма /"Смерть бандьорам!"/, червоноарміїці декуди навіть отримали їх, го-влячи: "Ніхто не знає, хто кому скоріше зробить смерть: чи ми банде-

ніжнішим рівням, чи бандеринці нам." Вони дуже часто, під час ревізій на господарствах стараються навіть нікого не знайти, а були випадки, що не зачіпали, будучи на засідці переходячих постанців. Чекаки, місто йти на засідку, заходять до котрої небудь в хат і тут сплять цілу ніч, виставивши тільки одну стійку. Ї однаково між червоноармійцями досить велика кількість всякої голоти, що вже досить далася внаки населенні своїм бандитським зчинкам, грабуючи і крадучи при кожній нагоді, що попаде. Вони також вганяють за молодницями та дівчатами, яких у звірський спосіб насилують. Один з сержантів ЧА в с.Завале Мельн. р-ну зрубав свіжо поставлений хрест на могилі. З того зчинку була дуже недоволені майже всі червоноармійці. Загально, бійці дуже недоволені з командирів та уряду і між ними трапляються випадки дезерції /в с.Кудранці, Мельн. р-ну, дезертувало 2-ох червоноармійців/.

Серед кватаруючих відділів ЧА не проведено жодної закресної пропагандної роботи, тільки декуди розкидано поодинокі листочки, або розписано до них клачі.

Через послаблення розвідки не вдаюся замітити серед поляків більших змін і тому в звіті не подається.

С л а в а у к р а ї н і !

Постів, дня 5 лютого 1946 року.

З В І Т

О у с п і л ь н о - п о л і т и ч н и й

з а м. л ю т и ж.

I. У к р а ї н с ь к и й з і д т и н о к.

Події, що мали місце на взятучий час на міжнародній арені — вальні непорозуміння і тортя між ССРР, а англією і америкою — викликали великий вплив на настрої мас, а до того ще спричинявалося переведення самих виборів до Іхткової Ради. З цих подій населення дійшло до висновку, що більшовики не відвертаються і навіть обікувало несподівано розв'язку подій, приписуючи їм дуже часто велике і основне значення. З цієї на причини дурний сівень наближ час не опанався в наслід катастрофальному і повному безнадій стянн, до якого він міг докотитися через терор і втрати завдані в цьому місяці більшовиками. Найбільше заломлення було ванкло в підземній частині сія, а також і з цілому Мельницькому районі. Тут почали хизами деякі, добує знані громадянству через лідера /рад. пропагандист — "Іскра", куд. пропагандист "Тура" — цей останній вів по криїзках і завдав великих втрат нашому підпіллі, а також через нього потверділо велике число наших симпатиків/, а деякі з них поголо-салися /О. рад. господарина "Побіди"/, за нами всіляк йшли через те свої зголошення ствільців та запільників з цілому майже терені. Ці зголо-кеники чи показували живцем підпілляки, зовсім більшовиків по всіх міснях свого перебування, докзуючи населенні до очей про кожному, бану ним наданням довідки. З тих причин зброху-терорні моменти було почути від застрелених людей: "Хочу, щоб там в яких не сталося, то хоч не відіть до мене..." /Хочу, щоб там в яких не сталося, то хоч не відіть до мене...".

У зв'язку з самими виборами, більшовики втворили в кожному з теренів великий нажим і застрелення через арешти, наскоки, конфіскації майна, стрільнями часто навіть без причини, місцевих лідерів, добувши великі обличчя, труси, через які ми понесли великі втрати вбитими, а що найгірше, як це в Мельниччині, зляпанними живцем. Телес населення не знаходило вже опори з наших сілях, перекладавалося цілковито на орієнтацію на чужі сили, зв'язуючи з ними і з їхніми діями можливість зміни цього ляду. З цих саме причин наш вплив на нього майже цілковито припинився /крім рад. товсте/. Дуже незвичайна частина наших мас більше свята вірила в нашу перемогу, ставлячись при тому допомогти нам в теперішніх незвичайних обставинах, а навіть піддержати духово. На нині були нечисленні родини наших симпатиків, які намагаючи себе і своїх відно, більше стояли на сеому.

Вільше зміни у національній свідомості наших мас не завало. В цьому місяці кожна було замінена це більше деяк солідарності. Непорозуміння, сварки і злочинне нагодування, все збільшувалося і часто-густо докзало до обопільних доносів більшовикам. Ці випадки телер прибували нещодавно зв'язатся, до подорожжі підлі типу, не відчували на собі собі тже свої каральної постанцюї руки, а натомість спростували умовина та піддержку у більшовиків. Телер звичайно, часто в люті постов "мване: "Я тобі покажу" — відносивалися: йшли доноси за доносима та падали з того тертен, горіло в них майно, терпіли — страждали люди.

Посилені більшовицькі репресії, арештницька діяльність зголошеннями та зловлених живцем, все більше наші тертен, викликали сильне застра-

вання та знову і недовір'я, як це вже було скорше сказано, до нього сууу. Дова: більше стрічалось відмову допомоги, а навіть деякі з наших симпатиків робили такі виходи, щоб відсепаруватися від нас цілковито, а навіть деякого, більше неспірного, вигнали з хати, або в кеніші. До деяких сіл не було можливо поступати, бо з місця вони не було стрінутися з відмовою допомоги, переслідуванням, доносом, всіп-памі та засідками. У цих селах, де стрічалось з скорше наших ціл-лах /наше. Іванків, Тарилів, Бодушинці, Гомаківка і ін./ . Подібно, з самому розмові можна було почути зроз частіше: "та вже з того ні-чого не буде, вигинете і все пропаде". Крім того, можна було скорше почути навіть доведкування зголошення з повинною, а у спритних осіб ниць намову до втечі з відного краю /"тікайте хлопці до 'ях, бо тут не пропадете"/. Дуже маленька частина піддавалась нас, а навіть гово-рива про нас прихильно, говорячи: "коби та це в "язилися хлопці та по-витумлювали нам ще хоч сексотів, бо та собічня не дасть нам зати". Тіні знова давала до розуміння: "она утла з нею...". З деяких місць-достя можна було вдертися тільки завдяки доносіві діллі, або до-бох випробованих знайомих, що в той скрутний час не відмовлялися від-помочі. Крім почувалось наві підпілля в тих теренах, де більшовики не мали так великої переваги /Товст.р-н/.

Стявлення населення до більшовиків не покращило зовсім і бороть-ники через свій дикий звірський терор доводили до ще більшої ненависті. Хоч населення тепер дало ще більше слухливо зконує більшови-кі засідання, це однак спричинене дальшим насильством і терором. В цьому місяці більшовикам вдалося перевести в деяких районах голо-сування до Верховної Ради в 100%, але до того дійшло тільки через застрахання і брак виходу в ситуації та припинення можливостей на-ших протидій. Як вже кілька разів було говорено, більшовицький терор причиною в основному до зневіри, застрахання та цілковитого за-ломання. Це нагромади поглиблювалося там, де місце наших протидій ма-лого наступати зловорення і здавання шведом скорше популярних людей, а ще більше само зобов'язання тих зрадників. В цих в подвійних теренах цілком вря сіл, які для зовнішнього і популярності нашого руху в на-довгі часи пропадуть.

У нас більшовицька пропаганда, яку вони посідали до виборів, і всі кличі, що ними були списані стіни при головних дорогах, а також пля-кати з кличами та фотоквітками кандидатів, не мали жодного успіху. Більшовики дало мусли силою безуспішно зривати плакати, але кимали вони несподівалися і число слухачів було вс. обмале /намотільці ок.10/ йшло на терор, то більшовицька пропаганда була в дальше не метою насміхів. Після виборів ця пропаганда зникла так повністю, а сама не пропаганда переклалася на інші реалі - боротьба з нами. Все по та-кій зміні, а також по часельних у цих часех зобов'язанню пропаганду, наступили дальні, більше посилені зголошення зпліяків і їхніх волин.

Тепер дальше не можна усталити, хоч приблизно, елементу, який ішов на вислуги більшовикам. Деколи ставали сексотами навіть такі люди, про яких не можна було сподіватися, які мали великий авторитет і до-вір'я серед населення. Терор, аркти, страх за життя, за майно та боль-шевицька перевага, спричинили великі заломання і там їхнє число доно-шків збільшувалося. Ставали сексотами жінки статочних господарів, скорше часні дівчата, господарі, що були загрожені чи вшанні і виш-ма доносиками. Вони шли на цю одну роботу та хотіли ншою кроє"и і шити викупатися перед більшовиками. Знова всяка підлота, наголоу, тепер явно "з почесно" виконували свої "обов'язки" - доносила про навіть найменші рухи нашого підпілля. Репта населення пригноблена цим станом дальше з ненавистю відносилася до всякої голодї, замагачи негачиної їх ліквідації. Перед ними вона дуже беріглася, вважаючи на кожний сві-чок і слово. Однаково, з деяких селех, під час перадування гернізонів, доносцтво звійшло навіть вже "в моду".

Більших змін у матеріальних відносинах наших не помічало. Вона на-та такий самий характер як попереднього місяця, тільки з тою різницею, що в подвійних селех число цілковито обробованих більшовиками родин,

збільшилося. До деяких кооператив в селах Чортк. району, було привезено перед виборами більшу кількість соли, сірників, а навіть мануфактури /с. Чавалківці/.

В самі дні виборів населення очікувало сильних протидій і протиставлення нашої сторони. З тих причин, перед виборами, а також в час їх тривання, поширювало велике число чуток, здогадів та фіктивних актів. Населення цілком дуцало бажало зривання виборів. Подібно, більшість в селі не терпеливо воно очікувало змін на міжнаціональній арені, які б якнайшкоро довели його до звільнення з під більшовицької окупації. Воно дуже прислухувалося до всяких чуток, що появлялись. Найбільше популяризували чуток про конфлікти. Найбільше поширеною чуточкою була звідомість про війну з Туреччиною, яку популяризували навіть через радіомішці. Для застрашення нас і населення, більшовики простили чуток, що віська, які евакуювались з Ірану і з Анджумі, мають бути кинені до Галичини на велику боротьбу з революційним рухом.

Через посилення більшовицької нашої нашої членство майже всіма було змушене обмежитися до самозбереження і з тих причин, тільки в деяких районах /Товстанщина/ членство далося переводило політичну роботу серед нас. Завдяки цій роботі був перекладений бойкот виборів і повна інформованість та підтримка нас в цьому ж терені. В поведінці членів, цього місяця не замчено більших проступків. Вони однаково далося не працювали над собою, а звикли цілковито зведомили. Про саму високу вагість і високу ідеїність нашої членства свідчать газетські вчинки його, які стали вже буденним явищем.

Відмічуючи характеристику сільської інтелігенції, треба сказати, що тут не заіснувало повільних змін. Вся інтелігенція, а спеціально учительство було до виборів заангажоване до підготовки до них та вивчення з населенням конституції і положення про вибори. До цієї роботи вони поставились негативно і або її цілковито занадбували, або не вкладалися зовсім. В самому голосуванні брали участь всі, але не з захоплення "самими виборчими благами" чи "радісним", "вслухам", "зможнам" життям, як але під впливом страху і розгуду більшовицького терору, будучи крім того, під спеціальною обсервацією НКВД. Ці не заіснувало більших змін у навчанні дітей - вони далося рідко приєднують прийомів комуністичного виховання. Тільки деякі комсомолки, тепер осмілені перекладом більшовиків, починають заходитися коло "государственного воспитания", організації комсомолу та піонерів, виконуючи крім того, добування НКВД. В цьому ж місяці завважено деяку кількість учителів, які займалися допущенням роботи. Хоча хоча характеристика сільської інтелігенції, треба додати, що тільки деякі в учительства брали участь в гульках і п'ятиках, урядованих офіцерською гарнізоном, а більшість "особистий зв'язок" з цими старими мали учительки зі С.У. Самі орієнтації нашої сільської інтелігенції не відрізняються від орієнтації нас, хіба в тому відношенні, що ця остання більшість читає журналі і часописи та скорше і більшість докладно знає поодинокі події. До нашої руху сільська інтелігенція, в загальному, ставиться не далося прихильно, хоч вона не покладає такої віри в нашу справу, як це робила скорше. Роботу серед сільської інтелігенції майже всіма припинено через обставини, що таке заіснувала.

Міська інтелігенція з малими винятками брала активну участь у підготовці до виборів, а деякі з них відходили часто навіть на села, для перекладення в цій справі якоїнебудь другої роботи. Під час самих виборів ця інтелігенція більшість карно і скорше проголосувала, хоч серед нашої /цебто української/ було помітним таке саме відношення до виборів, як і серед сільської інтелігенції.

У зв'язку зі зміцненням більшовицького нашої, який наші остаточно ліквідація нашої руху, ту і там падали нові верстви з посеред наших кадрів, а також зі сторони великого населення. Трупа цих верств більшовики демонстративно виставляли для публичного виду під колом станицею наші і це власне мало своєрідний вплив на наші орієнтації, які не покладали на нас міську українську населення.

Коли до того що ідати масові свідання та ліквідації маси, то треба признати, що це вплинуло дуже негативно на населення району. Серед нього вже затворилась була, піддержана більшовицькою пропагандою думка, що повстанчі явища цілком пропали і немає нікому керувати боротьбою, до ті, що лігалося, що ще остатки і вона нічого путнього не втіють. Так почасти змалоча, ціло українське населення ніс до уяв та зивонувало далі з покірною головою до більшовицької влади. Тут же біляга ніяк не могла, з'ясувати чесь мислють, що ід подіти, а з тім і розгромлення ССР, з розвитком неповоротливо на міжнародній арені.

Міські жителі в ССР, а спеціально жодані партійних, переживали час перед виборами і си цих виборів і великим напруженням, очікуючи сильних розривів на його стороні. Нена, коли того, сильно обурився в цей час та спідкувала за місцевими українськими жителями. Спеціальне відношення відносилось в сторону товстому, до по великих втратх, більшовицька покидалася на кожного стоїчного місцевого жителя.

Перед виборами, в кожному з районних клубів, переважно чітку конституції і положення, на яке з'являло інтелектуальна та робітничі місця. Крім того, в клубах у складу були концерти та граю з'явля, а деякі відтисці аматорами з'являла на сцені. В кінці місяця відбулось свято ЧА і тут, під час нього, з'являлися армія та в'їзчення і поміч у промисленні напоях стізі.

В цьому місяці більшовицькі пропагандисти повністю свої нивели на руско-кат пацьку. Свідченнями зі своєї сторони далі з'являло відносини до державних служб і домі та зивонували всі великі практики. Перед обличчям виборів, партія з'являлася закликала населення до участі в них, повна ц, робила в добування більшовицькі. Самі свіданнями далі дуже напружені спідкують за політичними подіями і гостро протестували проти переворотів на правосуддя. Поки що не було великих нових переходів на правосуддя.

Новоспечені совітські воєни вже стали добути "галицьким патріотам" радянської батьківщини, як це з'являло під зі флага Подільської. Він першай кинув до уяв білетени під час виборів. Це дуже не подобалося місцевим жителям і заторопит цього підданця зібрали на візачі та з тих причин тепер він не користується найменшим довірою як в масу.

Кількість шкіл з'являлися і кількість учительства в останньому місяці не змінилася. У самому виборчому і наслідному але помітно добути зміну, до деякі учителки - східняки розпочали вчити дітей в комуністичному дусі. Роль учительства під натиском та недовір свіданнями контролю почала біляга і частіше споминати про "любимого батька" та "матір" совітського союзу, а також про те, що в році подоба до з'явля та зивонували в державному дусі. Треба одних з'являти, що кількість з'явля, а не певне "яус великої загальної намірним державним, але ставляється зва тата більгу увагу на вчинні потенційні події.

Велика кількість шкіл терену не була добре забезпеченою на зиму. У багатьох школах бракувало опалю і не був забезпечений потенційний ремонт. Сама відвідували учнями школи вже /не безвільно ССР/ викладачі, і успішність, а з тим доворинне відношення у навчальні предмети з'являється. Коли говорять про намірання зольовицьких учителів зивонувати дітей в комуністичному дусі, то таке намірання не має жодного висліді. Справда, тепер нема таких різких виступів і бойкотів учителям урядів, до вона почасти була також заставил більшовицьким тереном, а розумно жертвами, які діти дуже часто бачала.

II. Б о л ь ш е в и ц ь к и й в і д т и н о в.

Більшовицька апаратура району не збільшилася, як така не відбуло білягах персональних змін.

В цей місяць сільські урядовці більш інтенсивно виконували завдання на більшовицької влади, а це через те, що набрала більшої відваги, мала яко-тільки піддержку і безпеку зі сторони кватерульців галивонів.

Були такі, що відмовилися від своїх опікунам, вони зодилися з ними на всякі п'ятки та іншого роду прийоми, де на кожному з них звеличували своїх "гостей". Так необорвано поступали тільки деякі голови, які взагалі не мали нічого до стогнання. Інші знову, коли навіть добили та саме, казали з місця крутіські загрози, мовляв вони мусять "відлегувати" голоді. Все тепер всі ці голови почали відноситися до населення з презирством та погрозами, не забували кожноразу за найменше невиконання їхніх "наказів", пострашити визволами, возстеїлами та звиненням мати. Ці, саме, голови не забували кожноразу поінформувати більшовиків про стан села, подаючи крім характеристик та нові доноси. Під час самих виборів до Верховної Ради, переважно всі голови агітували за якнайбільшою чисельністю голосуючих, пускаючи при тому всякого роду застрашувачі чутки, а також фальшиві вістки про загрозу, спеціально свого села. Деякі з голов сільрад змагали в районах приділення на їхнє село гарнізону, щоб за його допомогою навести в селі порядок.

Зв'язку з виборами до Верховної Ради, у всіх місцевостях були наведені сильна контроль та натиск. Їх спривували не тільки поодинокі прикріплені партійні, але й другі більшовики, що входять в склад голови уповноваженої адміністрації чи поліційних органів. По поодиноких районах були прикріплені уповноважені з області і вони слідували за усім рухом та самими виборами. Вони вникали в усі справи, зв'язані з підготовкою до виборів та самим їх переведенням. Треба зазначити, що в час виборів в поодиноких районах було зашифровано до тисячу людей, вчисляючи в тому всіх партійних, НКВД, НКГБ, всі адміністрації та спеціальні і гарнізони та. Не обертеться тут під увагу сільської адміністрації і виборчих комісій.

Всі вище визначені більшовицькі сили, мали за завдання: паралізувати всякі прояви антирадянської пропаганди, ліквідувати і знищувати загони українських повстанців, які б хотіли перекладати більшовикам у переведенні їхніх плянів, тероризувати українське мирне населення. а в цілості підготувати та провести вибори при 99,9% учасників.

З цих причин, ще до самих виборів, було зроблено коло виборів голів, на яких безперервно вивчаevano і підчеркувано всі справи, зв'язані з підготовкою до виборів. Тут порушували в деталях усі методи і методи їх переведення, присягаючи велику частину всяким закликам і способам боротьби з нами. Крім того, в кожному майже селі, до виборів відбулося 3-10 мітингів, на яких закликало населення до 100% ової участі у виборах та звестано особливу увагу на нашу діяльність і пропаганду, закликаючи населення до протиставлення її, докизували в дальшому нашу "зрадницьку" і "протинародну" роботу. На таких мітингах можна було заслухати найновіших повідомлень про те, що з нас з наших кадрів осталося лише 2-ох або 3-ох, а решта або вже добиті або поголосилася. Також поодинокі більшовицькі пропагандисти звідталися до населення, щоб воно дальше пояснювало нам безглузність нашої боротьби та щоб кожний оставив підпільник якнайскорше "втягував себе" і проголосився до "вільної" рад. влади з повною та з задоволенням і покаянням за свої, чортяки зроблені помилки. На таких мітингах дуже часто брала участь деякі зрадники "Сум" - Чортківщина, "Туга" - Мельниччина/ і вони також підтверджували та повторювали більшовицькі зв'язи. Тут і там, поза кулісово, або і открито пошеведувало, або й застрашувало населення там, що коли хтонебудь не візьме участі у виборах, то його вважатиметься за "бандита" і зараз після виборів такого вивезуть. Далі самі цією пропагандою у глибоко закресленому терорі та насильстві брала участь вся більшовицька адміністрація району, а зокрема всі партійні.

Після виборів робота більшовицької адміністрації було найбільше звернена на організування та закріплення станиць стрілоків.

Чисельний стан НКВД і НКГБ не змінився, як також не змінилася і кількість допоміжних військ, а в тому числі і гарнізонів, що були кинуті на боротьбу з нами. На тиждень перед самими виборами їхні наступало перегруповування гарнізонів, а в день самих виборів була кинута

до поодиноких, краще охоплених нашим рухом станиць, групи обласної "ушки".

З цього місця більшевські поліційні органи, разом з допоміжними відділами, намагалися увести за допомогою тих самих методів і форм, таємні зв'язки населення і на рух, але це з більшим натиском і вислідом. Першим і найосновнішим завданням, яке вони поставили перед собою, було знищення, а в гіршому разі, цілковите спаралізування наших рухів, так боєвою, як пропагандизною ушкодження. В той цілі вони намагалися змах і нічого від нас відкося, наскоків, атак, а також облав.

Цією метою, для перереження облав на ліси або села, з "іджали до поодиноких районів спец. відділи в числі від 10-200 людей і вони допогани зали контенталим, всіх, деколи, гарнізонів даного району. Всі такі облави чи навіть засідки, тауси, робили але переважно по оцінці точної розвідки від сексотів, або на підставі вислідів агентурних чи підпільників, що попали живцем. З часом облави на села, вони переважно точні тауси і в тому степеня, що хоба тільки випадково могли кміти в розконспірованих господарствах відкритися. Після знайдення такої кмітки, коли там були поєстанці, звивали їх, щоб звиділися живцем, а всі кара були прощені. Для таких переговорів більшевики звивали села і з часом відміряли вони або закартували її географічно, або закартували за координатами. Убитих повстанців возили безшумно по селі, виводили чи їх на публічні місця, тут таки або в селі. У селі виводили підпільників змушували до негайної здачі всіх таємних зв'язків і звивання всіх людей, що допомагали з якимсьбудь способом йому особисто, або поєстанцям звивали. Господарство, на якому було знайдено кмітку, нищили цілковито, конфіскували при тому все це. Сільським господарством кмітували, створюючи при тому поблагу чи їх. В більшості, однак, випадків, для застаряння всього населення, довго катували такі кмітки, а звідтак виводили на місці.

Такий обласна, з більшим, або меншим числом таусів, переважно більшевики по майже всіх місцевостях. Рідко вони з малим числом людей не була з основною метою. Крім того, більшевики переважно облави і переслідування в лісах, точно наперед розвідані. В тих моментах більшевики конистувалися, або розвідкою сексотів, або розвідкою, яку вони самі організували з кожного гарнізону. Звичайно, такі більшевики розвідка виглядали досить "нагально", бо вони, або тауси стійців змушували ніби на "охоту", стріляючи по полях і лісах звивали, або дикі. В дійсності, вони мали за завдання слідувати і розшукувати за слідами пересліданих лісом, на полях, а також за місцями перебування наших груп чи боїв. У слуфан, коли звиділося їм помістити на слід, чи навіть на таке місце, вони злямували відповідним числом стійців своєї частину, а та з часом, з допомогою телефону, звивала на поміч всі інші гарнізони, навіть сусідніх селів. При такому чисельному з'єднанні, вони приступали до ліквідації розвіданого об'єкту. Ця операція такої конистування був досить скорий; до години звиділося їм сконцентрувати досить повну кількість гарнізонів.

Крім акцій, закресених на більшу шкалу, робили вони не наскоки на поодинокі хати днів або ніччю, переважно тим основні звивання, а звідтак атакували. Ці наскоки на хати робили вони також на основі добре організованої розвідки, яку подкавали їм сексоти. Часом, поки нага боївка або група встигала востантати стійки та звивати до хати, вже появляється частина більшевицького гарнізону і починається біг.

Щоб припинити всяке пересування, а спеціально всі можливості з'єзду, всі більшевицькі гарнізони, чи осади селів, робили кожної ночі цілий ряд засідок в різних пунктах села. Подібно, як і всі свої роботи так і ці самі засідки, робили вони на основі доносів сексотів, чи провокацій, які, переважно самі, водили більшевики на поодинокі, а саме їм, місця перебування, чи господарства. Звичайно, такі засідки були для людей: постійні, або осади такої засідки переслідували на одному місці цілу ніч, або рухомі і тоді вони пересувалися з місця на місце по поданих обранах місцях, або пересувалися за ритком поїз, звідкучася то ту, то там, тільки деякий час. Мажрадого зорієнту-

Вислід и акції:

Нагі втрати.

Р-н	вбитих повстанців	ранених	зловлених жидів	зголошених
1. Чутків				
2. Боршів	12	-	3	5
3. Скала Под.				
4. Мельниця П.				
5. Заліщики	4			
6. Товсте		1	2	

разом				

Р-н	вбитих жидів	ранених жидів	звезених жидів	з того випущених	звезених жидів	звичайних жидів	звичайних жидів
1. Чутків							
2. Боршів							
3. Скала Под.							
4. Мельниця П.							
5. Залішки			116				9
6. Товсте	9	3	12		10		31

разом							

Ворожі втрати

Р-н	вбитих жидів	взятих жидів	зловлених жидів
1. Чутків			
2. Боршів	4	1	-
3. Скала Под.			
4. Мельниця П.			
5. Залішки	4	-	-
6. Товсте	42	7	-

разом			

В цьому місяці ми понесли чисельні втрати /за цей час після прибування наших даних, мало б впасти 3 стайців і провізних одиниць/. Найбільшим ударом було попадання жидів приблизно 10 жидів, в тому числі 3-ох жидів, пропагандистів та один к-р східних груп. Сильного удару завдав спеціальний загін Мельниччини, де потрапили жидів Куд. Пропагандист "Турга", званий Жагато орг. таємниць, водив по Київщині, в чого впадо приблизно 15 жидів. Ввечері два кулі в південній частині Мельн. району є майже цілкомити вичищені з підпільних кадрів, бо один впадо, а другі поголошалися. В цьому районі є найбільше число зголошених, іосі не не уточнене.

Найбільші удари мали жидів в Товст. районі /42 вбитих/, коли з нашої сторони не було жодних втрат. Тут зварили жидів стов спеціальну удару, і нажим в цьому районі помітно зріс. Однак, це не має наслідком шкідливу на кадри і маси, чого слідком є. Декуди цілковитий

розрахунок виборів. Взагалі, в цьому районі було найкраще відкриття переселення протиставлення ч. 22. Ольгезицьким "заборам". Деякі розкоти виборів між цим місцем у Львівському районі, у всіх інших, здебільшого пройшли без найвищого спротиву.

Після виборів, Ольгезицькі несли на Ольгу послали, і з тих причин в деяких районах був чітко виражений настрій і зв'язки.

В цьому місяці наслідком було відчуватися, що найбільше всього зсередини і буде доповідь чи провозактор. Ім'я в першу чергу, тобто з зв'язками між ступені і зв'язки. Замість ж собою понести, а також Ольгезицьку перевагу, ця підлога дуже посилює роботу, слідує за кожною рукою і словом. В місцях, де було колись скорше Ольгезицького скучення з випадків, появилися провозактори, які дали Ольгезицьким точні і вичислені відомості про настрій, часильність кадрів, місця переходу, підтримання, всі можливості прохачування. Вони то почали брати Ольгезицькі на засідки, а крім того брали участь у всіх акціях урядованих ними /с. Іванків, Скала Под. з-н/.

В цьому місяці Ольгезицькі дуже використовували сексотів. Оскільки відбували їх команди гарнізонів, НКВД, НКР, всякі "уповноважені" та інші. З часом, число таких сексотів доходило до сотні і більше, і вони почали Ольгезицьким відомості не тільки зі всіх кадрів нашої середовища, але називали про кожне слово і рух поодиноких людей. Ольгезицькі, крім того, налаштували собі з цих же зв'язок, потрібні для одержання негайно всяких відомостей.

До середовища, в яких зсередини будуть ті сексоти, годі вже говорити, со сексотами можна ступитися на кожному кроці.

З іншої сторони не перераховано в цьому місяці жодних настрій до них протидії і це власне сприяло зсередини і зсередини стілки сексотів. Траплялися випадки, що сексоти бездарно використовувалися з нас та говорили: "Бандити вже тепер не вільно ліквідувати - вони мають тільки настрій, та ми вже нікого не боїмося". /Скала Под. з-н/.

Число їх не збільшалося, це тільки ці самі зв'язки, чи остатки зсередини вільно вільно, які мали в собі великий відсоток старости. З часом відмітили, що на боротьбу з нами були кинуті або галицькі частини, або частини Ольгезицької контррозвідки, поміщені зі зсередини відділеннями.

Деякі часоноарміїців було помітним незадоволення зі своєї служби, а спеціально в приділення їх до боротьби з нами, однаково військової дисципліни та строгості перед відповідальністю, здупували з них всякі почуття, робили їх об'єктами зачеплення. Не треба також дуже добре думати про саму часоноарміїську масу, бо випадки доброго поведіння чи ставлення були рідкісні, а багато часоноарміїців - це скільки неморальні типи, які грабунок, крадіж, насильство, уважали повсякденним явищем і звичкою. Ця галицька, яка добре жодного давалася в звички населенні, а головне, підчас свистів та наскоків. Кожен з них дер, що поведе.

Всі часоноарміїці були незадоволені зі свого командного складу, який безперечно грав намір з місця на місце, в нем і ніччю. Це Ольгезицьке відносилася вони до всяких НКВД-истів і провозакторів чи сексотів, які "наспововали" їх роботи. З тих причин часоноарміїці почали поглядати поблизу відомості про сексотів та провозакторів, які часто появлялися на гарнізоні, або взагалі використовували Ольгезицькі.

Некільке до ударів, які ми понесли, почалися поодинокі команди гарнізонів. Вони то на місці мали нагоду і час проступити і підняти практичне собі село і зсередини відповідні зв'язки та зсередини зсередини свої удари у відповідні місця. Ці команди не тільки керували всякого роду засідками чи акціями, але вони, крім того, вели вели хитру політику та ставали нас "зв'язки со і контакт з настрій провідників зв'язки. Вони зсередини, що приспата чуливість, інформували настрій самостанів, а з тим і нас про всі рухи Ольгезицькі, засідки, акції і т.п., щоб з тим способом мати довіру. Крім того, з допомогою всякого роду пропагандистських ступок, фінанси зсередини, а з тим і безсильність нашої боротьби, що доводило, часто-густо, до зсередини поодиноких

членів якого підлягає /Служба Пол. деп./, ці ж команди організації
виступають до 1 квітня того, окрім сітву доможників, а також занадто поси-
лену пропаганду проти нас.

С л а в а У к р а ї н і !

Постій, дні 5 березня 1946 р.

З В І Т

д у с п і л ь н о - п о л і т и ч н и й

з а м. л ю т и й.

I. У к р а ї н с ь к и й з і д т и н о к.

Події, що мали місце за звітучий час на міжнародній арені - дільні непорозуміння і тортя між ССРР а англійєю і амерікою - викликали великий вплив на настрій мас, а до того ще причинялася переваження самих виборів до Верховної Рада. З цих подій населення дойшло до висновку, що Юльгевіка не вдержаться і дальше очікувало нетерпеливо розвитку подій, приписуючи їм дуже часто велике і основне значення. З цієї причини духовий рівень наших мас не опинився в напів катастрофальному і повному безнадії стані, до якого він міг докотитися через терор і втрати завдані в цьому місяці большевиками. Найбільше заломання було виникло в південній частині сіл, а також і в цілому Мельницькому районі. Тут поклали живими делькі, добре знані громадянству наші люди /рай. пропагандист - "Текра", куц. пропагандист "Тура" - цей останній водав по кривках і завдав великих зрат нашому підпіллі, а також через нього потерпіло велике число наших сьм'ятатків/, а делькі з них поголослилися /б. рай. господарча? "Трокіп"/, за ними зсліл ішли дороз то свілі зголошення стільців та запіляків в цілому майже ввенті. Ці зголошення чи поклали живцем підпілляки, водила большевиків по всіх місяцях свого перебудавання, докзуючи населенні до очей, про кожну, дану нам наменну посіч. З тих причин їхніх обстатиних можна було почути від застрелених людей: "хлопці, що ви там з вами не сталося, то хоч не ведіть до мене..." Скрізь: між підпіллям і населенням поширилася атмосфера недовір'я.

У зв'язку з самими виборами, більшовики втворили в кожному з теренів сильний нажим і вастрашення через асенти, наскоки, конфіскації майна, стріляючи часто навіть без причини, місцевих жителів, роблячи великі облича, труси, через які ми понесли великі втрати збитими, а що найгірше, як це в Мельниччині, злапанами живцем. Тепер населення не знаходило вже опори в наших селах, переключувалося цілковито на орієнтацію на чужі сили, зв'язуючи з ними і з їхніми діями можливість змінити цього ладу. З цих саме причин наш вплив на нього майже цілковито припинився /крім рай. Товсто/. Дуже незначна частина наших мас дальше свято вірала в нашу перемогу, стараючись при тому допомогти нам в теперішніх незавданних обстатинах, а навіть піддержати духово. На них були нечисленні родини наших сьм'ятатків, які наражуючи себе і свою рідню, дальше стояли на оному.

Більших змін у національній свідомості наших мас не зайшло. В цьому місяці можна було замітити ще більший брак солідарності. Непорозуміння, сварки і злюбне негодування, все збільшувались і часто-густо доходили до обопільних доносів большевикам. Ці випадки, тепер прибрала масовий характер, бо поодинокі підлі типи, не відчувачи над собою твердої каравчої повстанчої руки, а натомість спрятляють умовани та піддержку у большевиків. Тепер звичайно, часто в люті повторюване: "я тобі покажу" - здійснювалися: йшли доноси за доносами та падали з того жертва, горіло й нашлось майно, терпіла - страждали люди.

Посилані большевацькі репресії, зрадницька діяльність зголошенників та зловлення живцем, все більші наші жертва, викликаючи сильне застра-

пення та зневіру і недовір'я, як це вже було скорше сказано, до на-
ного руху. Дороз більше стрічалось відмову допомога, а навіть деякі
з наших саміятків робили такі заходи, щоб відсепаруватися від нас
цілковито, а навіть декого, більш несмілого, виганяли з хати, або з
квітток. До деяких сіл не було вже чого доступати, бо з місця можна
було стрінутися в відмовою допомога, переслідуванням, доносами, вспа-
пам та засідками. Це найгірше, це стрічалось в скорше найкращих се-
лах /напр. Іванків, Туряльче, Ворзулянці, Гармаківка і ін./. Подібно
в самому говоренні можна було почути зовсім частіше: "та вже з того ні-
чого не буда, вигнете і все пропаде". Крім того, можна було скрізь
почути навіть дораджування зголошення з повинною, а у опротивіших оди-
ниць намову до втечі з рідного краю /"тікайте хлопці до Чех, бо тут не
пропадете"./. Уже маленька частина піддержувала нас, а навіть гово-
рила про нас прихильно, говорячи: "коби ще де з'явилися хлопці та по-
випитували нас ще хоч сексотів, бо та собачня не дасть нам жити".
Інші знові давали до зрозуміння: "моя хата з краю..." В деяких місце-
востях можна було вдержатися тільки завдяки допомозі рідні, або доб-
рих випробованих знайомих, що в той скрутний час не відмовлялися від
помочі. Краще почувалось наше підпілля в тих теренах, де більшовики
не мали так великої переваги /Товст.р-н/.

Стравлення населення до більшовиків не покращало зовсім і більше-
вики через свій дикий азійський терор доводили до ще більшої ненависті
ті. Хоч населення тепер дало ще більше служливо виконує більшовиць-
кі заарядження, це однак спричинене дальшим насильством і терором.
В цьому місяці більшовикам вдалося перевести в деяких районах голо-
сування до Верховної Ради в 100%, але до того дійшло тільки через
заотраження і брак виходу з ситуації та припущення можливостей на-
ших протидій. Як вже кілька разів було говорено, більшовицький терор
причинявся в основному до зневіри, застрашення та цілковитого за-
ломання. Це найгірше поглиблювалося там, де місцю наших протидій ма-
сово наступали злочинства і здавання хляцем, скорше популярних людей,
а ще більше само зодження тих зрадників. Вже в поодиноких теренах
цілий ряд сіл, які для розвитку і популяризації нашого руху є на
довгі часи пропащими.

Сама більшовицька пропаганда, яку вони послали до виборів, і всі
кличі, що наші були опісані стіна при головних дорогах, а також пля-
вати з кличками та фотокартками кандидатів, не мали жодного успіху.
Більшовики жальче муслили силою безуспішно аганяти людей, але думали
вони несподівалися і число слухачів було все обмежене /найбільше ок. 10/.
Якщо б не терор, то більшовицька пропаганда була б дальше предметом
насміхів. Після виборів цей пропагандивний тиск припинявся, а сама ця
пропаганда переключилася на інші рейки - боротьба з нами. Вже по та-
кій зміні, а також по чисельних ударах через більшовицьку пропаганду
наступали дальші, більш посилені зголошення запліяків і їхніх родни.

Тепер дальше не можна усталити, хоч приблизно, елементу, який ішов
на заслуги більшовикам. Чесола ставали сексотами навіть такі люди,
про яких не можна було сподіватися, які мали великий авторитет і до-
вір'я серед населення. Терор, арести, страх за життя, за майно та боль-
шовицька перевага, спричиняли великі заломання і там куди число доно-
щиків збільшувалося. Ставали сексотами жінки статочних господарів,
скорше чесні дівчата, господарі, що були зааружені чи всапані і ниш-
ма доношниками. Вони йшли на цю видину роботу та хотіли нашою кров'ю
і життям закупитися перед більшовиками. Знові всяка підлота, наволоч,
тепер явно з почестю виконувала свої "обов'язки" - доносила про навіть
найменші рухи нашого підпілля. Реанта населення, прагноблена цим станом,
дальше з ненавистю відносилася до всякої голоти, вважаючи негайною
їх ліквідації. Перед нами вона дуже береглася, вважаючи на кожний сві-
тлок і слово. Однаково в деяких селах під час перебування гарнізонів,
доношництво звійшло навіть вже "в моду".

Більших змін у матеріяльних відношеннях синах не помічено. Вони ма-
ли такий самий характер як попереднього місяця, тільки з тою різницею,
що в поодиноких селах число цілковито обрабованих більшовиками родни

збільшилося. До деяких кооператив в селах Чортків-ну було привезено перед виборами більшу кількість соли, сірників, а навіть мануфактури /с.завідкізці/.

В самі дні виборів населення очікувало сильних протадій і протвоставлення нашої сторони. З тих причин, перед виборами, а також в час їх тривання, поширвало велике число чуток, здогадів та фіктивних актів. Населення цілою душею бажало зірвання виборів. Подібно, далося, що більші нетерпеливо воно очікувало зміни на міжнародній арені, які би якнайскорше довели його до звільнення з під більшовицької окупації. Воно далося прислухувалося до всяких чуток, що поладались, найбільше популяризували чуток про конфлікти. Найбільше поширеною чуток була відомість про війну з Туреччиною, яку популяризували навіть червоноармійці. Для застрашення нас і населення більшовики простили чуток, що війська, які евакуювались з Ірану і з Маньчурії, мають бути кинені до Галичини на дальшу боротьбу з революційним рухом.

Через повилений більшовицький нажим наше членство майже всіма було змушене обмежитися до самозбереження і з тих причин, тільки в деяких районах /Товстенщина/ членство далося переводило політичну роботу серед мас. Завдяки цій роботі був переведений бойкот виборів і повна інформованість та підтримка мас в цьому ж терені. В поведінці членів, цього місяця не замчено більших проступків. Вони однаково далося не працювали над собою, а змиколи цілковито знедбали. Про саму високу завтість і високу ідейність нашого членства свідчать героїські вчинки його, які стали вже буденним явищем.

Відмічуючи характеристику сільської інтелігенції, треба сказати, що тут не заіснувало поважних змін. Вся інтелігенція, а спеціально учительство, було до виборів завягажоване до підготовці до них та влучування в населенням конституції і положення про вибори. До цієї роботи вони поставились негативно і або її цілковито занядбували, або не вклучувалися зовсім. В самому голосуванні брали участь всі, але це не з захоплення "самими виборчими благами" чи "радісним", "часливим", "зможним" життям, але під впливом страху і розгулу більшовицького терору, будучи крім того, під спеціальною обсервацією НКВД. Цісі не завважено більших змін у навчанні дітей - вони далося рідко передержуються прийомів комуністичного виховання. Тільки деякі комсомолки, тепер осмілені перевагою більшовиків, починають заходитися коло "государственного воспитания", організації комсомолу та піонерів, вклучуючи крім того, доучення НКВД. В цьому ж місяці завважено деяку малу кількість учителів, які завямалися доушницькою роботою. Допознаючи характеристику сільської інтелігенції, треба додати, що тільки деякі з учительства брали участь в гульках і п'ятках, уряджуваних офіцарно гарнізонів, а більші "особистай зв'язок" з цими старшинами мали учительки зі СУЗ. Самі орієнтації нашого сільської інтелігенції не відрізняються від орієнтації мас, хіба з тою різницею, що ця остання більші читає журнали і часописи та скорше і більше докладно знає подіянокі події. До нашого руху сільська інтелігенція, в загальному ставиться це далося прихильно, хоч вже не покладає такої віри в наші сили, як це робила скорше. Роботу серед сільської інтелігенції майже всіма прампанено через обставини, що тепер заіснувала.

Сільська інтелігенція з малими винятками брала активну участь у підготовці до виборів, а деякі з них виїзджали часто навіть на села, для переведення в цій справі якоїнебудь другорядної роботи. Підчас самих виборів ця інтелігенція більше казно і скорше проголосувала, хоч серед неї /цебто української/ було помітним таке саме відношення до виборів, як і серед сільської інтелігенції.

У зв'язку з і зміцненням більшовицького нажиму, який мав на меті остаточну ліквідацію нашого руху, ту і там падали нові жертви з посеред наших кадрів, а також з історони мирного населення. Трупи цих жертв більшовики демонстративно виставляли для публичного виду під кожною станцією райквд і це власне мало своєрідний вплив на нації і орієнтації, які ще покладали на нас міське українське населення.

Коли до того ще дадати масові арешти та ліквідації майна, то треба признати, що це вплинуло дуже застрашати на населення районів. Серед нього вже встановилась була, піддержувана більшовицькою пропагандою думка, що повстанці лави цілковито прорідилися і нема вже кому керувати організацією, бо ті, що лишилися, це вже остатки і вони нічого путнього не вдіють. Так почасти думаючи, йшло українське населення міс до урн та звинувало дальше з похилою головою всі більшовицькі налоги. Тут ще більше ніж деінде зв'язувано весь майбутній хід подій, а в тім і розгромлення ССР, з розвитком непорозумінь на міжнародній арені.

Міські жителі з ССР, а спеціально родина партійних, пережили час перед виборами і самах виборів з великим напруженням, очікуючи сильних розрухів з нашої сторони. Вони, крім того, сильно обереглися в цей час та слідкували за місцевими українськими жителями. Спеціально відношення заіснувало в самому Тавстому, де по великих втратах, більшовики наклалися на кожного стрічного місцевого жителя.

До перед виборами в кожному з районних клубів перевозжено чітку конституцію і положення, на яке зганяно інтелігенцію та робітництво міста. Крім того, в клубах урядовано концерти та грано вистави, з якими відтак ці аматори виїжджали на села. З кінцем місяця відбулося свято Ча і тут підчас промов вихвалювало армію за вклячення і поміч у громленні націоналістів.

В цьому місяці більшовики припаньли позирно свій нажим на греко-кат. церкву. Священники зі своєї сторони дальше дбайливо відправляли по церквах Служба Божі та виконували всі релігійні практики. Перед самими виборами деякі з священників закликали населення до участі в них - це, щоправда, робили з доручення більшовиків. Самі священники дальше дуже напружено слідкують за політичними подіями і гостро протестувалися переходої на православ'я. Покищо не було записаних нових переходів на православ'я.

Новоспечені совітські попа вже стають декуди "гарячими патріотами" радянської батьківщини, як це вказав піп зі Скали Подільської. Він першим кинув до урни бюлетень підчас виборів. Це дуже не подобалося місцевим ладям і авторитет цього підляка зійшов на нівець та з тих причин тепер він не користується найменшим довір'ям в масах.

Кількість шкіл в містах і кількість учительства в останньому місяці не змінилося. У самому вихованні і навчанні вже помічено декуди зміну, бо деякі учительки - східнячки розпочала вчити дітей з комуністичному дусі: Федта вчительства під натиском та через безперервну контролю почала більше і частіше споминати про "любомого батька" та "моцність" совітського союзу, встановлюючи щось в роді подоба до вчення та виховання в державному дусі. Треба однак зазначити, що більшість вчителів не приймає великої ваги цим накиненим правилам, але старається звертати більшу увагу на вчення потрібних предметів.

Велика кількість шкіл терену не була добре забезпеченою на виму. У багатьох школах браку ало опалу і не був переведений потрібний ремонт. Саме відвідування учнями школи яка /не перевищує 50% /вказує, що і успішність, а з тим докорінне відставання у навченні предметів збільшується. Коли говорити про намагання більшовицьких учителів виховувати дітей в комуністичному дусі, то таке намагання не дає жодного результату. Щоправда, тепер нема таких різких виступів і бойкотів учнями уроків, бо вони почасти були також застрашені більшовицьким терором, а головно жертвами, які діти дуже часто бачили.

II. Б о л ь ш о в а ц ь к и й в і д т а н о к.

Більшовицька апаратура районів не збільшилася, як також не зайшло більших персональних змін.

В цих місяцях сільські урядовці більш інтенсивно виконували завдання більшовицької влади, а це через те, що набрали більшої відваги, маючи яко-таку піддержку і безпеку зі сторони кватеруєщих гарнізонів.

Була така, що цілковито зв'язувалася зі своїми опікунами, вона вважала з ними на всякі п'ятки та іншого роду прийом, де на кожному з них звеличували своїх "гостей". Так необережно поступала тільки деякі голови, які вже не мали нічого до страчання. Інші знова, коли навіть робили те саме, давали з місця крутіські виправдання, мовляв вони мусять "підлегувати" голові. Уже тепер всі майже голови почали відноситися до населення з приязню та погрозами, не забуваючи кожноразом за найменше невиконання їхніх "наказів", пострахати вивозами, вострілами та знущанням майна. Ці, саме голови не забували кожноразом поінформувати більшовиків про стан села, подаючи крім характеристик ще й нові доноси. Під час самих виборів до Верховної Ради, переважно всі голови агітували за якнайбільшою чисельністю голосувачих, пускаючи при тому всякого роду застрашувачі чулки, а також більшість вісток про загрозу, спеціально свого села. Деякі з голов сільрад вимагали в районах приділення на їхнє село гарнізону, щоб за його допомогою навести в селі порядок.

У зв'язку з виборами до Верховної Ради у всіх місцевостях була наведена сувора контролі та натиск. Їх справували не тільки поодинокі прикріплені партійці, але й другі більшовики, що входять в склад головних управ районної адміністрації чи поліційних органів. По поодиноках районів були прикріплені уповноважені з області і вони слідували за усім рухом та самими виборами. Вони ж зникали в усі справи, зв'язані з підготовкою до виборів та самим їх переведенням. Треба зазначити, що в час виборів в поодиноких районах було заманжовано до тисячу людей, вчисляючи в тому всіх партійних, НКВД, НКГБ, воєн рай. адміністрацію та спецвідділи і гарнізони ЧА. Не береться тут під увагу сільської адміністрації і виборчих комісій.

Всі, вже визначені більшовицькі сили мали за завдання: пригнічувати всякі прояви антирадянської пропаганди, ліквідувати і знищувати заголи українських повстанців, які б хотіли перешкоджати більшовикам у переведенні їхніх плянів, тероризувати українське міщане населення. а в цілості підготувати та провести вибори при 99,9% учасників.

З цих причин, ще до самих виборів, було зроблено около 3 виборів голів, на яких безпереривно вивиснувано і підчеркувано всі справи, зв'язані з підготовкою до виборів. Тут порушувалося в деталях усі форми і методи їх переведення, присвячуючи велику частину всяким закладам і способам боротьби з нами. Крім того, в кожному майже селі, до виборів відбулося 3-10 мітингів, на яких закликувалося населення до 100% ової участі у виборах та звертано особливу увагу на нашу діяльність і пропаганду, закликаючи населення до протиставлення її, доказуючи в даний момент нашу "визначену" і "протинародну" роботу. На таких мітингах можна було заслухати найновіших повідомлень про те, що вже з наших кадрів осталося лише 2-ох або 3-ох, а решта або вже побиті або поголосилася. Також поодинокі більшовицькі пропагандисти зверталися до населення, щоб воно далі пояснювало нам безглуздість нашої боротьби та щоб кожний осталий підпільник якнайскорше "втягував себе" і зголосився до "рідної" рад. влади з повагою та з виправданням і покаянням за свої, "несвідомо" зроблені помилки. На таких мітингах дуже часто брали участь деякі владники /"Сум" - Чортківщина, "Тура" - Мельниччина/ і вони також підтверджували та повторювали більшовицькі заклики. Тут і там, позакулізово, або і отверто поєредажувалося або й застрашувало населення там, що коли хтонебудь не візьме участі у виборах, то його вважатимуть за "бандита" і зараз, після виборів такого вивезуть. Крім самої цієї пропаганди, у широкому закроєному терорі та насильстві брала участь вся більшовицька адміністрація району, а зокрема всі партійні.

Після виборів робота більшовицької адміністрації було найбільше звернена на організування та закріплювання станиць стельовиків.

Чисельний стан НКВД і НКГБ не змінився, як також не змінилася і кількість допоміжних військ, а в тому числі і гарнізонів, що були кинуті на боротьбу з нами. На тиждень перед самими виборами були кинуті тупило перегрупування гарнізонів, а в день самих виборів були кинуті

до поодиноких, краще охоплених нашим рухом, станиць, група обласної "рубіжки".

В цьому місяці, більшевизькі поліційні органи, разом з допоміжними відділами, продовжували за допомогою тих самих метод і форм, тероризувати населення і наш рух, але вже з більшим натиском і заслідами. Першим і найосновнішим завданням, яке вони поставили перед собою, було знищення, а в гіршому разі, цілковите спалення наших рухів, так боєвого, як пропагандяного характеру. В тій цілі вони проводили днем і ніччю ряд засідок, наскоків, арештувань, а також облав.

Чує часто для переведення облав на ліси або села з "Інджала до поодиноких районів спец. відділа з числі від 150-300 людей і вони доповнювали концентрацію всіх декілька гарнізонів даного району. Всі такі облави чи навіть засідки, труси, робили вже переважно по одній, ані точної розвідки від сексотів, або на підставі висипів арештованих чи підпільників, що попали живцем. В час облав на села, вони проводили точні труси до того степеня, що хіба тільки випадково могли криїтися в розконспірованих господарствах вдержатися. Після знайдення такої криївки, кола там були повстанці, вивели їх, щоб здалася живцем, а вся кара буди прощена. Для таких переговорів більшевики вислали селян а в разі відмови, вони або закидали їй гранатами, або закури "жвала чи розкопували. Убитих повстанців возили демонстративно по селі, викладаючи їх на публичні місця, тут таки або в районі. Зловлених живцем підпільників змушували до негайної зради всіх тайн, видачі криївок і вказання всіх людей, що допомагали в якійнебудь спосіб йому особисто, або повстанцям взагалі. Господарство, на якому було знайдено криївку, нашіли цілковито, конфіскуючи при тому майно. Самих господарів арештували, страшно при тому побиваючи їх. В більшості, однак, випадків, для вастрашення всього населення, довго катували такі жертви, а відтак вбивали на місці.

Такаими облавами з більшим, або меншим числом трусів, перешодили більшевики по майже всіх місцевостях. Рідко котра з них в цьому місяці не була в основному провірена. Крім того, банджевики переводили ще облави і перевірки піль і лісів, точно наперед розвідали. В цих моментах більшевики користувалися або розвідкою сексотів, або розвідкою, яку вони самі організували з кожного гарнізону. Звичайно, така більшевизька розвідка виглядала досить "невинно", бо двох, або трьох бійців збиралося ніби на "охоту", стріляючи по полях і лісах зайців, або джків. В дійсності, вони мали за завдання слідати і розкопувати за слідами, проходятьчя лісом, чи полем, а також за місцями перебування наших груп чи боївок. У случаю, коли здалося їм потрапити на слід, чи навіть на таке місце, вони алямували відповідним числом стрілів своєю частину, а та з черги за допомогою телефону, звязала на поміч всі інші гарнізони, навіть сусідніх районів. При такому чисельному з'єднанні вони приступали до ліквідації розвіданого об'єкту. Час тривання такої концентрації був досить скорий; до години вдавалося їм сконцентрувати досить поважну кількість гарнізонів.

Крім акцій, закросних на більшу околицю, робили вони ще наскоки на поодинокі хати днем або ніччю, переводячи там основні ревізії, а відтак арештування. Ці наскоки на хати робили вони також на основі добре організованої розвідки, яку подавали їм сексоти. Неколя, поки на- на боїака або група вспеє розставити стійки та зайти до хатів, вже появляється частина більшевизького гарнізону і починається бій.

Оби припайти всяке пересування, а спеціально всі можливості з в'язку, всі більшевизькі гарнізони, чи обсада вад. нкда, робили кождої ночі цілий ряд засідок в різних пунктах села. Подібно, як і всю свою роботу, так і ці самі засідки, робили вони на основі доносів сексотів, чи провока торів, які, переважно, самі, водили більшевиків на поодинокі, знамі їм, місця переходу чи господарства. Звичайно, такі засідки були двох родів; постійні, щобто обсада такої засідки пересидувала на одному місці цілу ніч, або рухомі і тоді вони пересувалися з місця на місце по поодиноких обраних місцях, або пересувалися за гавкотом псів, вдержуючися то ту, то там, тільки деякий час. Шляк якого зорієнту-

Внаслід акцій:

Наві втрати

Р-н	вбитих повстанців	раниених	зловлених живими	зголошених
1. Чортків				
2. Борщів	13	-	3	5
3. Скала Под.				
4. Мельниця П.				
5. Залішани	4			
6. Товсте		1	2	

разом				

Р-н	вбитих Гром.	раниених Гром.	арештованих громадян	з того випущених	звезених	знаше-них Господ.	вран-бованих Гром.
1. Чортків							
2. Борщів							
3. Скала Под.							
4. Мельниця П.							
5. Залішани			116				
6. Товсте	9	3	128		10 род.	9	

разом							

Вороні втрати

Р-н	вбитих большевиків	раниених большевиків	зловлених живими
1. Чортків			
2. Борщів	4	1	-
3. Скала Под.			
4. Мельниця П.			
5. Залішани	4	-	-
6. Товсте	42	7	-

разом			

В цьому місяці ми понесли чисельні жертви /за цей час, після пере-
ланих даних, мало впасти 58 стрільців і провідних одиниць/. Най-
більшим ударом було попадання живими приблизно 10 людей, в тому час-
лі 2-ох рай.пропагандистів та один к-р східних груп. Сильного удару
знав спеціальний терен Мельниччина, де потрапив живцем куш.пропаган-
дист "Туга", зрадник багато орг.таємниць, вояк по керівкал, з чого
впало приблизно 15 людей. Взагалі, два куші в підденній частині Мел-
р-ну є майже цілковито вищепені з підпільних кадрів, бо одні впали,
а другі поголосилися. В цьому р-ні є найбільше число зголошених, досі
ще не уточнене.

Найбільші удари мали большевики в Товст.р-ні /42 вбитих/, коли
з нашої сторони не було жодних втрат. Тут звернули большевики свою спе-
ціальну увагу, і нажим в цьому терені помітно зріс. Однак це не має
найкращого впливу на кадри з мисл, чого свідком є, декуди цілковитий

бойкот виборів. Взагалі, в цьому районі було найкраще іхнє переведено протиставлення т.зв. більшовицьким "виборам". Чолжий бойкот виборів мав це місце у Мельницькому р-ні, у всіх інших, вибори пройшли без напруженого спротиву.

Після виборів більшовицький нахал ще більше посилався, і з тих причин в деяких районах був цілковито припинений наш рух і зв'язки. В цьому місяці найбільше було відчуття, що найбільшим ворогом внутрі є і буде донощик чи провокатор. Ім то, в першу чергу, треба надячувати наші втіля і жертви. Наючи за собою попертя, а також більшовицьку перевагу, ця підлота дуже посилила роботу, слідкуючи за кожним рухом і словом. В місяцях, де було колись скорше більше скупчення вapidякв, появилися провокатори, які дали більшовикам точні і вичерпучі відомості про наш рух, чисельність кадрів, місця переходу, квартирування, всі можливості прохарчування. Вони то почали водити більшовиків на засідки, а крім того брали участь у всіх акціях урядованих нами /с. банків, Скала Под.в-н/.

В цьому місяці більшовики дальше вербували сексотів. Особливо вербували їх командири гарнізонів, НКВД, НКГБ, всякі "уповноважені" та партійці. З часом, число таких сексотів доходило до сотні і більше і вони подавали більшовикам відомості, не тільки зі всіх шарів нашого середовища, але навіть про кожне слово і рух поодиноких людей. Більшовики, крім того, наладили собі з них ще зв'язок, потрібний для одержання негайно всяких відомостей.

Про середовища, з яких рекрутуються ті сексоти, годі вже говорити, бо сексотами можна стрінутися на кожному кроці.

З нашої сторони не переведжено в цьому місяці жодного з наших протидій і це власне сприяло розвитку і зміцненню сітки сексотів. Траплялися випадки, що сексоти безцеремонно насміхалися з нас та говорили: "Бандитам вже тепер не вільно ліквідувати - вони мають такий наказ, тепер ми вже нікого не боїмося". /Скала.Под.в-н/.

Число ЧА не збільшилося, це тільки ці самі відділи, чи частини здебільше мобілізованих полків, які мали в собі великий відсоток старшин. Треба відмітити, що на боротьбу з нами були кинуті, або гвардійські частини, або частини більшовицької контррозвідки, помішані зі звичайними відділами ЧА.

Серед червоноармійців було помітним невдоволення зі своєї служби, а спеціально в призначення їх до боротьби з нами, однаково, високою дисципліною та страхом перед відповідальністю, адукували в них всякі почуття, роблячи їх бездушними автоматами. Не треба також дуже добре думати про саму червоноармійську масу, бо випадки доброго поведіння чи ставлення були рідкими, а решта червоноармійців - це скрайно неморальні типи, які грабунок, краді, насильство, увеселення повсякденним явищем і навиком. Дя Галицького, деколи добре дивилися на знаки населенні, а головне під час ревізій та наскоків. Кожен з них див, що попаде.

Нові червоноармійці були невдоволені зі свого командного складу, який безперечно ганяв ними з місця на місце, днем і ніччю. Де більш боюмо відносилася вони до всяких клякв-ств і провокаторів, чи сексотів, які "підспорювали" їм роботу. З тих причин червоноармійці подавали приблизні відомості про сексотів та провокаторів, які часто появлялися на гарнізонах, або взагалі інформували більшовиків.

Найбільше до ударів, які ми понесли причинялася поодинокі командири гарнізонів. Вони то на місці мали нагоду і час простудіювати і пізнати прикріплене собі село і зробити відповідні заходи та шкв взернути свої удари у відповідні місця. Ці командири не тільки кермували всякого роду акціями, чи акціями, але вони, крім того, вели вели хатру політику та отакалися на зв'язати собі контакт з надлишками провідними кадрами. Вони зразу, щоб приспати чужиність, інформували наших симпатиків, а з тим і нас про всі рухи більшовиків, засідки, акції і т.п., щоб в той спосіб мати довіря. Після того, за допомогою всякого роду пропагандистських втучок фисили зневіру, а з тим і безцільність нашої боротьби, що доводило часто-густо до заломань поодиноких

35
членів нашого підпілля /Скала Под.р-н/. Ці ж команди гарнізонів
взбували собі, крім того, окрему сітку донощиків, а також вели посл-
лену пропаганду проти нас.

С л а в а У к р а ї н і !

Постій, дні 5 березня 1946 р.

чи певніге мусять проявитися. Але перспектива появи цього стану, яка тепер здійснює, вважається їм дуже далекими. С. С. Щопризда, частина населення, яка або не потерпіла так сильно від большевизьких репресій, або тільки свідомо, вона то не знепала духом і не бігла згнобленими та послідовні способи думання, цим самим переважно оцінює теперішню політичну ситуацію. Треба тут в значити, що ця частина, як і загальне орієнтується на силу англій і америки майже цілковито. Вони більше пильно слідкують за розвитком політ на світові арені, витягаючи з того потрібну для себе відомість, часто позні кольорових мапі та перепакти.

Національна свідомість в останніх часах помітно притупилася, що де вияв у великому норові "ї та бракові солідарності між собою наших мас. Щопризда такса надові "я має досить обгрунтоване підложа, але зовсім коли переходить в хоровлава зустрічення. Назва солідарність укр. населення уступила місце тепершнім доносам, навіть про найменні аріюніці. Це явище прибрало тепер масовий характер і воно зовсім більше поглиблюється.

Порівняючи ставлення українських мас до нашого руху не перед кількома місяцями - знаєме в очі велика, а дуже часто болоча, різниця. Раніш тих людей, які не недавно всеціло нам помагали, співчували з нашими втратами, трудом, боротьбою - нині, як колись назірні савли, не пізнають, не ають і не хочуть в нічому помагати. Вони бояться... /це дуже часто е тільки закутом /провокації, виспів та доносів. Багі вчерашні, здавалося добрі знайомі, сьогодні відікаються нас цілковито, відмовляючи їм тому всякої допомоги. З тих людей, які майже допомогли нам була але на зім місцевих водинних зв'язків та деяких відіких людей, які всеціло зв'язувались з нами рухом, помагали нам тому, чим тільки змогли. Тепер ми на було приглянутися на той великий контраст, серед якого ми проживаємо: з одної сторони люди, що цілковито зневірились в наш сприву під стягом, не хочуть бачити ані чути про нас, вліять кримічки, вліять сер. майно та доносять про все большевизм, а з другої сторони, хоч дуже відікі, люди, які зв'язуються з нами цілковито, допомагають чим можуть, радять, сумують з нашими втратами, чи ударів.

Всякий однакого, серед населення видно однак в'їли в нашу сприву. Це спричинено нашими втратами, зрадою і згомоцанням підпільників, а також перапененням наших та перапененням підпільників. Там однак, де такі дії проявляються, хоч навіть відіко /Товст. р-н/ - справа миттєво краще. В тих місцевостях ми на поміти прихильні баслови, а навіть слова підірки: "хлопці, коба не треба, а влідьте до ГЕТТ, воно мусить цю статися і нічезно станеться". Дуже співчуває з нами і з нашим рухом молодь та діти і жінки, коли до с. Колмики, Товст. р-ну, большевизма травила до ухти злобленого жандар повстання, маленька хлопчана хотів йому в дачому помагати, гововячи про тому, що він також... бандариваць. Подібно в с. Напівцях, Товст. р-ну, ватами слідом кроби та помагли вліватися ранньому повстанцеві. Нікого з них не зрадило його.

Ставлення українських мас до большевизма не поправилось. Вона дільше ненавидить цих большевизьких влідь, що стали причиною усього їхнього нещастя та втеги. Дільше у кожному реченні стрічається відігідну кількість епітетів, званих у большевизьку сторону, а слово "голова" проросло до цих цілковито. Так ставляться до них навіть сирота, а також і урядовці. Нпр. голова с/ради с. Чинаківці в присутності преставників з району савла до секретаря: "що співіває з лисинням - вона однакого залятять" - аоо - "та як рада не будуть влікати в ліса, як їх бачить в колгоспа або в сталюки". Подібно і закокуються тільки від терором, всі большевизькі влідьження. Остання значе малюка проходить дуже важко, або не закокуються зовсім, хоч большевизма кількочисленно влідьженями. Влідьженіми большевизма влідьжати в кожному селі ставлять стрідьжати, натрапляють на великі сироты зі сторони населення і допрева після довгих зустрічень та влідьжати, влідьжати їм організувати їх. Декуда большевизма, нем такі організації влідьжували влідьжати сторони, біли їх і юваня голодом, аж допрева тоді вона зрадилася влідьжати зброю /з с. Заліска, Товст. р-ну, большевизма влідьжували там зва хлопців і аж тоді вона зрадилася була сталюками, але така дільше влідьжати. В с. Чинаківці-

цях і амобілізованих в їх історичну індивідуальність, коли самі хотів здохнути
 цього на станції ставоків/. Тільки під терором здається більшовицьким
 здійснити такі ці інші заходи. Це саме терор є основною причиною
 збройного опору.

Найгірше відбувається по населенні провокаційні дії зрадників, що в де-
 яких місцевостях викривили масового хазяїна. Найгірше це спробувати
 ся в Мельницькому с-ні, де зголошення і водення таких зрадників ду-
 має брахало на пооданні села. І так, "Турк" спробувала такі села: Па-
 ніні, Бордівці, Сквита, Віліці, Турочин. Цього виду боротьбу не до-
 поминали інші зрадники, як "Чайка", "Сіро", "Борон". Зброєю діяльності
 це підлога доповнювали у тих селах застарявання і знесвіду до правданих
 і тільки малих мек. В таких місцевостях комуністичні зрадники не ма-
 ють поведуватися, а всякі вяснення тут зайві, бо населення гостро
 квітнує ніче підійма і не має можливості виправдатися. Інакше спр-
 ва маєтся там, де хоч більшовики і вадять сильний терор та переслі-
 дування, через які населення не біжить терпять /Товстенський с-н/, од-
 нак воно не вважалося, бо бачить нас спротив та боротьбу, бачить,
 що його кривда не йдуць на марне. Тут біжить, як декебудь, можна зна-
 ти прихильне ставлення тановну допомогу.

Більшовицька пропаганда дальше не має успіху серед населення, але
 вже не до такої міри, як це було в попередніх місяцях. Більшовицькі все
 біжить внаслідок способи і гучки, за допомогою яких виступають на себе
 увагу слухачів, це переважно за допомогою ускладнення різних про-
 блем і місцевого життя, а найбільше через своє зосередження, яке зди-
 ектує до зустрічання. Це посилено була в цьому місяці більшовицька
 партія пропаганда, яку проводили всякі зголошення та секоти.
 Ця була введена в основному проти нас і тут представляла велику
 загрозу всім вогню, а Провід зтік загрозливо і тільки тут то там міс-
 цеві вогні проводять далі безглузду боротьбу. Вони внаслідок
 му майбутньому виступають, пропадуть безслідно. Через те, що так поти-
 плали говорити і підслушувати такі слухи, виступають люди дуже авторитетні,
 своїм вважалося і вагомим духом, ця пропаганда знаходила успіх
 і дії її впливом наступали свої зголошення підпільників та їхніх ро-
 дин.

В цьому місяці наступав великий зріст числа секотів. Вони рекру-
 тувалися не тільки з народної підлого елементу, але з розумних з
 Німеччини, деяких амобілізованих, са інвалідів з ЧС, а також зветова-
 ний та виводили, скорше "своїх" людей, які від ганти вступили на служ-
 бу НКВД. В цих останніх народному зони Гемля, що квіткують, чи воденні
 мотилі, що знесвіде і вадобу самозбереження. Такі села все інші ма-
 ють тільки секоти, що наслідком вадобу чи посунення, з місяця є відом-
 не більшовицьким, а спеціально місцевому гавнізону. Вони такі роз-
 відкі більшовицькі могли скіпати свої терор і контролювати пооданні
 місцевості у своїх інших вадобу та відношеннях. Все населення дуже тер-
 пить через це погрозу і з тих причин дуже їх вважалося, відчуваючи з
 дня на день відплата. Вони створюють при кожній нагоді інформувати,
 а деяким говорять: "Клопці, робіть нось, зони нам дати не дають, як за
 що не зробите, то я сам піду вогню і ночі та здохну ту голоду."

До цього треба ще додати, що у великій мірі у озброєнні більшовиць-
 ків з нашим духом, та вся велика частина доносів вийшла зі сторони на-
 шого жіноцтва. Воно, ради "земних розкопів", йде на найгірше упіслення
 і велика частина скорше втягнута у революційну боротьбу жінок, почала
 називати зносина з індивідуальними оповістями, дякуючи їм пра тому
 потібно для них виступала. В останні місяці через безперервне перебу-
 вання на селах більшовицьких гавнізонів, така явища жіночих упіслень
 стало вже буденним. Велика кількість цих же жінок, згодом пригод і ради
 якогось там Ванюкі чи Гейні, поодне не тільки себе, але й зрадкуює
 своїм навід. В деяких селах, близько гавнізонів потворилися вже автома-
 тично "спец. клуби", в яких сходилися на "погулянку" з розкопаними жінка,
 молоді, дівчата...

Матеріальні відношення на селах помітно погіршилися, а це через
 щораз то більше вичерпання продуктів та вичерпання передовинку.

Горно не помічено не тільки серед населення району. З пораних умовних
 мають переселенці в Закоу, а також населення тих сіл, що потрапили
 підчас створення фронту. У всіх інших місцевостях той стан не так
 різко відчужує в очі - в спеціально там, де населення втрачається
 старію галузюватою війни, спробою самостійності, але в
 тому процесі населення половині часті втрачає остатки підв'язі, а та-
 кож дуже погіршений є спосіб гоніння самотню і продаж його на базарі.
 Зі сторони кооператив немає "забота" про забезпечення населення тоді-
 шні необхідної потреба і такі товари населення дістає в близькості на
 спекуляції. Тільки від часу до часу появляється в кооперативах сіль,
 сірник, нафта, але їх продають в змішану зга днів. В цьому місяці було
 направлено до кооператив Товст. - ну по 27 метрів індуфактура. Це інду-
 фактура стале кіста сворка між людьми, бо кожна хотів за її дістати.
 Так, як в кооперативних заказується повний зразок товари - на спекуля-
 ції можна дістати майже все, але за високої ціна /роботи 2500 кро, 1 м.
 полотна 3 кро. /.

Населення далі не бажає якнайскорше позбутися більшовицьких зай-
 мівців, а найбільш його цікавить зв'язання на районі, які далися
 зобов'язанні в інших кожному місцевості села. З тих причин появляється
 з необхідних селях майже щоденно чути про те, що районна заберуть-
 ся вкоротці. Говорять також, що "вони" зажає більшовицьким війну, а
 також проти СРСР вступило спільно 14 держав. Тому населення робить
 свою свою підготовку, додамчи до того, що в Гогодені інші "якісь" літа-
 ки розкидали "якісь" листочки. Поділявано також чути про боротьбу поме-
 кі з більшовицьким, зв'язанчима, що намагає, щоб там у подвійних
 містах не було збитими більшовицьких офіцерів.

Під час війни більшовицькі не в числені було змушені об'єднати свої
 дії з діями до самозбереження. І тільки в тих місцевостях, де не було
 великої кількості населення у свої руки, можна було зустрітися - там
 як наші кадери проводили не дуже політичну роботу. В цьому місяці на-
 га числені було здушено діставати хліба в населення для не в такий
 спосіб як сподіє, але ліквідувало само потрібну йому кількість і в та-
 кому міру. На завдання навіть можна було зустрічатися з населенням.

В теперішніх умовах можна вже добре оцінити наше становище та сі-
 нати його. Вино, сировається у підземній, серед востан, частях голо-
 дувань, демається переважно добре і можна навіть побачити маси з хв-
 жерної долі на намагає більшовицькі. Навіть вступити і то так часівми,
 що наші місця в останньому місяці, не залишають їх, вони далі де-
 мається добре. Тільки дехто в навозних кадрах ставляється з голодом.
 Як в такі кількості також зголовають появляється в Мельницькому р-ні.
 Юхут ці зголошення виморач застрашувачої фарми, а чого поширилася
 дух зневіри між нашими кадрами.

Підчас залоного режиму членство не звернуло уваги на піднесення
 свого політичного знання. Це можна впадає до деякої міри оста-
 винням, але з основу зводять тут заклопотання.

В цьому місяці не завважено більше змін з характерності так сіль-
 ської, як і міської інтелігенції. Сільська інтелігенція підпадає в цьо-
 му місяці під не тільки заставлення між політичною і на них вже поміт-
 ний більший вплив більшовицькі. Цей вплив має більш сприятливі умови
 для розвитку серед інтелігенції зі ССР. Зв'язанчима - схильність може
 більше ставляється вати дістає в комуністичному дусі, а також має "зу-
 вати" дозати часті "особисті" контакт з офіційними та виступів. Села, які
 не появляється доводили. Орієнтації цієї сільської інтелігенції да-
 керується дозкома потягачь англії і Америки, на "журач" в її потяган-
 ням цілковиту зміну дотеперішнього стану. Творяться також серед
 сільської орієнтації та зв'язанчима в дотеперішній серед СРСР.

До валого духу ставляється населенню, завдячуючи при тому, крім сиво-
 ті, вони об'єднані. Під впливом більшовицької пропаганди стрімає
 ся також серед учительств зі ССР ненависть ставлення до нас.
 Міська інтелігенція не змінила своєї лояльності до теперішніх політ,
 хно, що більш напружено слідкує за подіями на міжнародній арені.

Серед міського українського населення в даний момент настільки велика подія, що всі виступи на селі. Це населення рад. партії всі схвалили всі виступи про події на селі і тут більшість зрозуміла ситуацію. Це велика подія, застали їх для невідомого селі. Це місцева зона зона стійкої згуртованості на селі. А тому, що такі виступи була дуже частими, це самі собою мали великий вплив на селі. В містах видно було в дану віду в мілу Співку, ні на селі. Населення міст найбільше орієнтується на англію і Америку. Це більшість зони десь стається в великому числі, але всі зарплатні зможуть скорити на селі.

Серед містків в ССР в останніх місяцях було помітне велике зростання /Товари/, а в там і неможливість до місцевого населення. Це було викликано наслідком ударом і страши, які завдали наші боївки більшовиків в цьому районі. Це відноситься тільки до партійців і інтелігентів та їхніх родичів. В інших районах більшовицькі партійці почували себе зовсім свободно. Партійці містків в ССР терпіли безперервно надостачі в харчах, одуви. На ці питання приходило все до непорозуміння та неможливості, яка тільки була повільно між ними і партійцями.

Міста розбиті, це можна це поки до, усталена. Серед нього в загально помітним явищем дальших виносів та тяжкі матеріальні умовина. В цьому місті зона терпіла надостачі в продуктах, одуви та інші речі. Робітники найбільше з усіх міст цього суцільства, вони всі ці зони неможливого яму та не знайшовши опору на селі, вони все більше орієнтується на англію і Америку. Культурно життя міст десь орієнтується до міжкласового висвітлення в таке філософське пропагандистського характеру. Міста, в міських клубах, відіграють місце-ві аматорські гурти десь по того характеру і в дані відіграють на ростанні вступів по селі. По місту, часто до селі, містків привозять українські або московські театри, які також відіграють в своїй репертуаром на селі, до містків жодні клуби. В цих містках селі також засвітлюють фільми, не тільки для селі. з цього містків також відіграють селі інке. Робота клубів по селі десь більше розвивається. Тут все уряд, уряд, онеділі зрозуміли в гуртках та п'яткою. На такі "виступи" селі селі десь містків діють, де робітники, пошотці в Німеччині, а також селі в районів. Такі гуртки, зм. від зовнього часу відіграють в самому районі і вони мають звичайно більших успіхів, ніж відіграють клубів, п'яткою якоїсь лекції, чи свята.

Партійні відносини в промислових містах десь не змінилися. Партійці і всякого роду начальники, офіцери, мають свої спеціальні склади, в які можна закупити все і своєчасно. На ці службовці і робітники мають також свої склади і тут діють на речки свої пенсії, це в таких складах все містків селі набувають, як в якості товаришів, так в своєчасному одержанні. Робітник, переважно, в містках діють: 9 кв. муш, але не варт, доперва по двох - трьох місяцях і то тільки, або якусь іншу, наприклад, селі, не в домітку до того "застояну" - стуклу. Це десь там робітників та службовців, бо мають домашнє господарство або працюють там на містків - інші терплять скринку худу. Зона містків та свої містків умовина зона або зростається спекуляція, або /дока вадється, де вартуєть деякі містків.

В той містків не вартуєть відіграє тільки в там, до якого було невідомо мілу кількість мануфактурне /27 м. вартіх/ на селі, а також по селі появився в кооперативних /СРФ, який продавали в містків за ляр. з боку відпо відного забезпачення населення товарами, десь селі вадється спекуляція. Спекуляція займається дуже багати ладів, але на більшу селі займається на одиначі, які мають у своїй розпорядності тисячі кв. вартів. Спекуляція також займається інке партійних і інтелігентів, переважно на селі селі заробована на селі. На спекуляції можна купити по загорованих цінах дуже багато речей, до тут переважується нагробовані більшовицькими офіцерами "товари" з Німеччини.

Більше вони не зробиши більшого натиску на греко-кат. церкву, тільки

в різних районах послідили по мільній мережі сувійників на місці, про-
понує далі, від всякого боку загрозливі, безсильні, не православи. Ці
судитися, бо не більше не підписали заява, щоб держатися, а деякі
з них змінилися набожі, що змінить з різних сторін, і вертає до
вданих сторін, щоб змінити зольованих вприски.

Кітність шкіл не змінилася і тільки деякі вчителі - скіпники, що
займалися дітьми гарнізонів, виїхала на схід. Родити учатися змінити
по вчителю, однак з тим же змінилася, по моралі тільки склається до
вчення з комуністичному дусі, зглядно посягнуть там, своєю ознакою,
з програмою вивчення.

У всіх школах було посилено безсоюзне комсомольство. У цих школах
клас змушувало всякими способами до вступлення в ту організацію. Це
давало великі успіхи і число комсомольців збільшалося. Крім цього пере-
вдало чистку в рядах комсомольців, з чого з цією метою дозволено до
секретаря комсомолу, а також б учнів в 8-го і 9-го класів. Вони їм
випушено з "язок з повстанцями.

За теперішній весняний період більше дуче жові бітні відвідує шко-
лу, а діти нижче 10 років нехі відвідують її майже всіма.

II. Більшовицький відтинок.

В цілості більшовицької комуністичній не змінило зміни,
а тільки відбулася в цьому місяці деякі переоснащення на постах дуче
поводомках районних установ.

Більшовицькі урядовці останнім часом біля активно, а часто біля са-
мплежно з вулицю, виконувати всі обов'язки, які накладають на них боді
влада. Вони осмілені переоснащення по селах гарнізонів та припиненням
владах сузілля, щоб виконувати свої обов'язки владі всякого боку
догроз сузілля населення, а часто навіть їх і реалізують. Це час при-
чому населення дуче та інші, що виконують боді гомоза використую-
ть теперішні останава, що заміняють свої особисті пошуки, що
підмозвані своїми ознаками, та зливками, до нас допущають поданням
владами чи особам. В такі п'ятим дуче часто наступають виступання, кон-
фіскації владі, що навіть ведуть виступ. Цією населення вт самі сто-
рони дуче незначать таки гомоза, виступами якнайскоро їх знаєння.
Таки чуття дуче часто скоро допущають до дух запобіжкіє і вони, стра-
ждатись відплата, кидають, спеціально вказують "мод".

Над поволоченні селами дуче створюють виступами і владі не кон-
примієнні виступи. Вони то дуче часто для виконання всякого боку
дуче і виконання контингенту, вказують до поміччів владі гарнізонів.
Крім того, все не зміняють поволоченні назад в район, але останава
по селах і вказують на гарнізонах та беруть участь в переоснащенні
владах засідок чи наскоків на владі вата. Поволоченні дуче вказують
також організують свої спеціальну сітку секретів і за їх допомогою
вказують свої потрібні інформації так про нас сузілля, як і про владі
населення.

Роботи адміністрації в цьому місяці полягає на зкінченні стягнення
контингенту селами, владі, підготовки до весняної сівби, закінчення
сезонних громад по селах, стягнення контингенту владі та організації
колгоспів, або владі пропаганди з їх спеці.

Всі нові владі переоснащують і догрозують на владі, зятують
владі не тому створюють владі і владі. Остані, коли населення
достато до владі владі, вони владі владі та створюють ста-
реть селами таки владі, конфіскують владі та владі владі, гомоза
чи для тому, що понаде.

В тому місяці розпочато посилену пропаганду і агітацію до створення
клас. В кожному селі зроблено велике масових створення владі владі
владі владі. До створення владі не тільки владі владі владі
владі владі і до облізованих з владі владі владі владі. Крім того, тільки
ке владі владі владі владі владі владі владі владі, але владі
владі владі владі владі владі владі владі владі.

Вот третій місяць владі, як такий владі владі владі владі, пот-

завів суцесивно, під час якої запитав: "За що я воюю, чи за те, що моя сім'я є голоду погинула!" На другий день він ходив по селі та викрикував, проклинаючи Сталіна, СМР, а відтак заліз на дахінницю і тут кричав: "Буде Самостійна Україна" і т.д. Після того він втік, а кілька місцевих гарнізонів зобили цього об'єкта, але не напали.

Велику дисциплінованість та більшу підлоту і ненависно ставлення до нас бачив в каструванні гарнізонів, де ми пояснювали їм, що це не повинно бути остаток з військовими гарнізонами, з великим відсотком дисципліни, а також великі гарнізони теж не повинні контролювати і частину військ інших. Командою військ між ними усіма не можна знати, щоб не задати своєї роботи даного гарнізону. В гарнізоні дуже суворо, а є також такі, що дуже мало не роблять.

Щоб нічого руху ставляться між всі гарнізони або цілком або воєнно, все пасивно. Кличі, розпасаючи до них, самі створюють. Останньою наша пропаганда за сього, щоб мали якийсь вплив на мастрої гарнізонів.

Більших змін на польському відтанку в цьому місяці не заваляю.

Слава Україні!

Постіт, дня 5 влітня 1946 р.

З В І Т

с у с п і л ь н о - п о л і т и ч н и й

з а м. б е р е з е н ь.

I. У к р а ї н с ь к и й в і д т и н о к.

Большевицький терор й нажим, які вони примінляли в цьому місяці, досягає найвишого степеня свого розвитку. Тепер большевицькі бандаги виступали вже прямо, без маски, без рукавичок. Вони лажом, підлотою, провокацією, вїдляли всі місцевості, стероризували їх, не даючи можливості пройти нікому. Кожний день приносив все нові, жахливі новини.

Постійно, кожного дня, в кожному селі, азійські заїди робили все нові труси, шукаючи зсїда, в усіх кутках. Рабунок, здротство, крадіж, були при тому навідкличними. Далше в парїз тим йшли масові арести - цілі арба людей в поодиноких сіл званяли до гарнізонів, або безпосредньо в район. Замчалося тоді, що це татарський загін зївався в село: крик, плач жінок і дітей, джкі вагуки, азійська лайка, ниводили фїжї деякої такі рефлексїї. Евакувало хїжд тільки зміна одностроїв і зброї /19. III. 46. з с. Садка, Товст. р-ну, арештовано за одні раз більш сотні людей/. а самі гарнізони, розміщені далше по селах, замінювалися на катівні, давно описаних підвалів гду. Тут кожен в арештованих переходив свої страсті. По слові: "газари" летїло на них град ударів колючими, цїпками револьверів, а копання і биття буюками стало вже явщом буденним. Всїх бех винятку, чи знали вони що, чи ні, питали про наш рух і тут не помагали жадні заїчення, не помагали просьба, а все нові й нові порої сипалися на жертву, відтак неприотмну людину кидали в підвал. Бували такі села, де більше половини людей була арештованими. Підчас таких арештувань було сєсковська підлота насидувала жінок і дївчат та примудувала підписувати заяви на сексотів, а тоді допозва декого випускали з таких катівень. Перестрах, який наводила самоерозумїло такі арештування, доповнювали зовнєства большевиками, в нічому невинних людей /с. Летяче Товст. р-н - 4 особи/ дуже часто за те, що хтонебудь не хотїв повести п'яного нквд-їста до "баракїні". Мірку горячі і жаху доповнювали в цей час ще великі зтрати серед нагого підїлля, але найбільше давалися в знаки зради та зголошення, скорше знаних підїльняків, які водили, показуючи крївка, та всіх тих симїятїків, що помагали нам в чомунебудь. На закінчення, під кінець місяця, большевика ще зробили вїзїв родин у двох районах /Мельн. і Скала Под. р-на/, а також звели масове переселєвання свїдомих і прїхильних нам родин.

Всі ці вїще ниведені моменти спричинили дуже великий духовий занєпад, а вже трєпляютьоя також такі села, що цїлкомато збаламучені большевицькою пропагандою, аватають знаознаками у всіх цих лихах і жертвах нас і нашу боротьбу. Чо таких місцевостей нема вже чою показувати ся. Де тільки під впливом зовнїшних політїчних подїй, а спеціально по промові Черчілля у Фултонї, настроїв наїлах мас часово поповнявся. З чою подїєю вони зв'язували дуже багато, сподїючюся навіть вибуху вїгни, про що заговорили всі, а навіть червоноарміїдї і партїїні. З часом одїнакєвр, не можучи дочекатися так наїлах і опрїятливих для себе змін, занєтїспєливалися в тому станї, почала попадати знова в безнадїю. Осталося ще серед мас переконання, що большевика таки не здержуться і скорше

чи пізніше мусять провалитися. Але перспективи поправми цього стану, який тепер заіснував, здаються їм дуже далекими. А ще, щоправда, частина населення, яка або не потерпіла так сильно від большевицьких репресій, або зливе свідомо, вона то не занепала душою і має більш зріле розуміння та послідовні способи думання, чим самим переважно оцінює теперішню політичну ситуацію. Треба тут зазначити, що й ця частина, як і загал мас орієнтується на силу Англії і Америки майже цілковито. Вони дально плывьно слідкують за розвитком подій на світовій арені, витягаючи з того потікаючі для себе відомості, часто повні кольорових надій та перспектив.

Національна свідомість в останніх часах помітно притупилася, що дуже являється у великому недовірі "ї та бракові солідарності між собою нагах мас. Щоправда таке недовірі "ї мас досить обгрунтоване підложжя, але воно де-коли переходить в хоробливе застрашення. Частиня солідарність укр. населення уступила місце теперішнім доносам навіть про найменші дрібниці. Це явище переважно тепер масовий характер і воно щораз більше погіржується.

Порівнюючи ставлення українських мас до нашого руху ще перед кількома місяцями - впадає в очі велика, а дуже часто болюча, різниця. Ряд тих людей, які не недавно всеціло нам помагали, співчували з нашими втратами, трудом, боротьбою - нани, як колись невірні савли, не пізнають, не знають і не хочуть в нічому допомогти. Вони бояться... /це дуже часто є тільки викраутом/ провокації, висипав та доносів. Такі вчерашні, здавалося добрі знайомі, сьогодні відрікаються нас цілковито, відмовляючи при тому всякої допомоги. З тих причин, вся майже допомога нам була залезла від місцевих родинних зв'язків та деяких рідких людей, які всеціло зв'язувались з нашим рухом, помагаючи при тому, чим тільки змогли. Тепер можна було подивитися на той великий контраст, серед якого ми проживаємо: з одної сторони люди, що цілковито зневірилися в нашу справу, під страхом, не хочуть бачити ані чути прої нас, залять кривавки, видають орг. майно та доносять про все большевикам, а з другої сторони, хоч дуже рідкі люди, які зв'язуються з нами цілковито, допомагають чим можуть, радять, сїмууть з наших втрат, чи ударів.

Бсади однаково, серед населення відно браку віри в нашу справу. Це сплечанене нашими втратами, зрадою і зголодненням підпільників, а також припиненням босвих та пропагандивних дій. Там однак, де такі дії проявляються, хоч навіть відко /Товст. р-н/ - справа мається краще. В тих же місцевостях можна почути прихильні вислови, а навіть слова піддержки: "хлопці, коби це троха, а найдалше до Петра, воно мусять щось статися і ншавно станеться". (уже опічуває з нами їй з нашим рухом молоді та діти і напє, коли до с. Колинцях, Черт. р-ну, большевики правили до хати злогобного живцем повстанця, маленький хлопчина хотів йому в дечому допомогти, говоривши при тому, що він таке... бандерівець. Подібно в с. Цапівцях, Товст. р-ну, татарли слїди крові та помагли захищатися бранному повстанцеві. Нікого з них не зраджало його.

Ставлення українських мас до большевиків не поправилося. Вони дально не наваджуть цих азійських зайдів, що стали причиною усього їхнього нещастя та жести. Дально у кожному реченні стрічається відповідну кількість епітетів, звернень у большевицьку сторону, а слово "гомота" праросло до них цілковито. Так ставляться до них навіть сексоти, а також і урядовці. Інш. голова с/вади с. "Завадківці в присутності представників району сказав до секретаря: "чого опікались з писанням - вони однаково заплатять" - або - "та як люди не будуть вікати в ліса, як їх гонять в колгоспах або в стравоки". Подібно і виконуються тільки під терором, всі большевицькі заарядження. Остання здача молока проходить дуже напє, або не виконується зовсім, хоч большевики кількакратно напоминали. Намагаючись большевиків творити в кожному селі станиці стрибків, надривляють на великий опротив зі сторони населення і допєвєє після довгих застрашувань та репресій вдалося їм зорганізувати їх. Щоруда большевики, при такій організації, арештували майбутніх стрибків, били їх і морали голодом, аж доперевє тоді вона згодилася примяти зброю /в с. Заліса, Черт. р-ну, большевики арештували три рази хлопців і аж тоді вона згодилася бути стравоками, але така дально втікала. В с. Завадків-

цях де мобілізовані з Ча владив НКВД-іста, коли цей хотів забрати його на станцію строків/. Тільки під терором вдається більшовикам здійснити такі чи інші заходи. Саме терор є основною причиною заломлення нас.

Найгірше відрають по населенні провокаційні дії зрадників, що в деяких місцевостях набрали масового характеру. Найгірше це справа маєт-ся в Мельницькому р-ні, де зголошення і водження таких зрадників дуже задало на поодинокі села. І так "Туга" спроважував такі села: Паниші, Бориківці, Скопи, Білівці, Таубчан. Його підлогу роботу ще доповнили другі зрадники, як "Чайка", "Сірко", "Ворон". Своєю діяльністю ця підлога допровадила у тих селах застаряння і зневіру до найвищих і тільки можливих мех. В таких місцевостях комуністів з кадрів нема чого показуватися, а всікі вляснення тут зайві, бо населення гостро квіткує на це підпілля і не дає можливості випахатися. Інакше справа маєт-ся там, де, хоч більшовики і вводять сильний терор та переслідування, через які населення ще більше терпить /Товстийський р-н/, однак воно не заломлюється, бо бачить наспроти та боротьбу, бачить, що його квітви не йдуть на марне. Тут більше, як донебудь, можна знайти прихильне ставлення та повну допомогу.

Більшовицька пропаганда більше не має успіху серед населення, але вже не до такої міри, як це було в попередніх місяцях. Більшовики все більше знаходять способи і втулки, за допомогою яких звертають на себе увагу слухачів, це переважно за допомогою уяскравлення різних прикладів з місцевого життя, а найбільше через своє свідомство, яке вказує до застрашувань. Дуже посиленою була в цьому місяці більшовицька шептана пропаганда, яку поширювали всякі зголошення та сакоти. Вона була звернена в основному проти нас і тут представляла найбільше загрозу, а всі загнули, а Провід втік за границю і тільки тут то там місцеві молодики провадять далі безглузду боротьбу. Всі вони в недалекому майбутньому загинуть, пропадуть безслідно. Через те, що так потрапили розуми і підвержувати такі слухи, навіть люди дуже авторитетні, скорше замінювані в надому рухові, ця пропаганда знаходила успіх і під її впливом насупала сама зголошення підпільників та їхніх родичів.

В цьому місяці наступав дальший зріст числа сакотів. Вони рекрутувалися не тільки з найбільше підлого елементу, але з повернувших з Німеччини, деяких де мобілізованих чи інвалідів з Ча, а також арештованих та загрожених, скорше "своїх" людей, які під вантажемпіями на службу НКВД. В цих останніх найбільше роль грає або мактозі, чи родинні мотиви, або зневіра і жадоба самозбереження. Деякі села вже нані мають тільки сакотів, що найменше відрах чи посунення, з місця в відоме більшовикам, а спеціально місцевому гарнізоні. Завдяки такій розвідці більшовики могли скріпати свій терор і контролювати поодинокі місцевості у всіх його зв'язках та відношеннях. Все населення дуже терпить через це підлогу і з тих причин дуже їх ненавидить, очікуючи з дня на день відплати. Воно стається при кожній нагоді інформувати, а деколи говорять: "хлопці, робіть щось, вони нам жити не дають, як ви що не зробите, то я сам піду котроїсь ночі та заберу ту голоту."

До цього треба ще додати, що у великій мірі у ознайомленні більшовиків з нашим рухом, та вся велика частина доносів зайшла зі сторони нашого жіноцтва. Воно, рада "земних розкопів", где на найгірше знешчення і велика частина скорше активних у революційній боротьбі жінок, почала нав'язувати зв'язки з НКВД-істськими оправаками, даючи їм при тому потрібні для них матеріали. В останніх часах через безперервне перебування на селах більшовицьких гарнізонів таке явище жіноцтва упідлене стало вже буденним. Велика кількість цих же жінок, рада пригод і рада якогось там Ванюги чи Грізи, продає не тільки себе, але й зраджує свій навід. В деяких селах, близько гарнізонів, потворилися вже автоматично "спец. клуби", де якось сходяться на "погулянку" з москалями жінки, молодіці, дівчата...

Матеріальні відношення на селах помітно погіршилася, а це через щораз то більше вичерпання продуктів та наближення передвоєннику.

Покино не помічено ще ніде серед населення голоду. В поганих умовах змушувати переселенці з Заходу, а також населення тих сіл, що потерпіли підчас стабілізації фронту. У всіх інших місцевостях той стан не так різко впадає в очі - а спеціально там, де населення це підтримується старого випродуваного віками способу самовистарчальності /Маль. р-н/. Брак грошей, населення поповнює через продаж остатків продуктів, а також дуже поширений є спосіб гонення сакогону і продаж його на базарі. Зі сторони кооператив немає "заботи" про забезпечення населення товарами щоденної потреби і такі товари населення дістає в більшості на спекуляції. Тільки від часу до часу появляється в кооперативах сіль, сірники, нафта, але їх продають в заміну за ліфт. В цьому місяці було приділено до кооператив Товст. р-ну по 27 метрів мануфактури. Ця мануфактура стає кінцею сварки між людьми, бо кожний котів бачить дістати. Так, як в кооперативах заказується повний брэк товарів - на спекуляції можна дістати майже все, але за високі ціни /чоботи 2500 крб, 1 м. полотна 3 крб./.

Населення далі бажає якнайскорше позбутися большевицьких займанців, а найгірша його ненависть звернена на гарнізони, які далися добре вже в знаки кожному мешканцеві села. З тих причин появляються в поодиноких селах майже щодінно чутки про те, що гарнізони заберуться вкоротці. Розказують також, що Черчилль видає большевикам війну, а також проти СРСР виступало спільно 14 держав. Тому населення робить слово рота підготовку, додаючи до того, що в Городевицькій "якіс" літаки розкидали "якіс" летишки. Поширено також чутку про боротьбу полків з большевиками, зазначаючи, що нема дня, щоби там у поодиноких містах не було збитими большевицьких офіцерів.

Під натиском большевиків наше членство було змушене обмежити свою діяльність до самозбереження. І тільки в тих місцевостях, де ще большевицькі агенти і переважають у свої руки, можна було базуватися - там же наші кадри проводили ще деяку політичну роботу. В цьому місяці наше членство було змушене діставати харчів в населення але не в такій спосіб як скорше, але ліквідувало само потрібну йому кількість і з того мало. Не завжди навіть можна було домовитися з господарями.

В теперішніх умовах можна вже добре оцінити наше членство та діяльність його. Воно, скриваючись у підземеллі, серед нестач, частак голодувань, держалося переважно добре і можна навіть почути насміха з хмарної долі та намагань большевиків. Навіть втрата і то так чисельні, що мали місце в останньому місяці, не заломляє їх, вони далі держаться добре. Тільки декуди з низових кадрів стрічається зголошення. Ця Велика кількість таких зголошень виявилася в Мальницькому р-ні. Інститут Ці зголошення прибрала застрашувачої форми, з чого появилася дуже зневіра між нашими кадрами.

Підчас зимового нашому членство не звернуло уваги на піднесення свого політичного знання. Це можна виправдати до деякої міри обставинами, але в основу входить тут занедбання.

В цьому місяці не завважено більших змін в характеристаці так сільської, як і міської інтелігенції. Сільська інтелігенція підпала в цьому місяці під ще більше застрашення ніж попередньо і на ній вже помітний більший вплив большевиків. Цей вплив має більш сивельтні умовини для розвитку серед інтелігенції зі СУЗ. Учителки - східнячки щораз більше стараються вчити дітей в комуністичному дусі, а також нав'язують досить часто "особистай" контакт з офіційною гарнізонів. Серед них вже появляється донощики. Орієнтації цієї сільської інтелігенції дикружляють довкола потягнень Англії і Америки, зв'язуючи з її потягненнями цілковиту зміну дотеперішнього стану. Трапляються також серед східнячок орієнтації та зв'язування з дотеперішнім ладом СРСР.

До надого руху ставляться пасивно, задержуючи при тому, крім саксонців, роллю обсерваторів. Під впливом большевицької пропаганди стрічається також серед учительства зі СУЗ ненависте ставлення до нас.

Міська інтелігенція не змінила своєї постави до теперішніх подій, хіба, що більш напружено слідкує за подіями на міжнародній арені.

Серед міського українського населення є дуже помітне застрахення таке подіями, що мали місце на селах. До поодиноких рай. центрів завжди сходилося всі вістки про події на селах і тут більшовики звозили впа- ских наших дівчій, виставляючи їх для публічного вивчення. До місцевих торгів вона також стягала арештованих на селах. А тому, що такі випадки були дуже частими, це само собою мало великий вплив на настрій. В мі- стах ладно було шв. меншу віру в нашу справу, ніж на селах. Населення міст найбільше орієнтується на Англію і Америку. До більшовиків вони даліше ставляться з великою ненавистю, але всі заарештовані виконують оковані ніж на селах.

Серед жителів в ССР в останніх місяцях було помітне зменше застра- хення /Товста/, а з тим і ненависть до місцевого населення. Це було викладане нашими ударами і втратами, які завдала намі боївки більшови- кам в цьому районі. Це відноситься тільки до партійців і чкал-астів та їхніх родичів. В інших районах більшовицькі паризати почували себе вовсім вільно. Непартійні жителі в ССР терпіли безперервно недо- стачі в харчах, обуві. На цір площині доходило все до непорозумінь та ненависті, яка тільки безперервно між ними а партійцями.

Міста робітництва не можна ще поки що усталити. Серед нього є за- гально помітним явищем дальший звисок та тяжкі матеріальні умовина. В цьому місяці вони терпіли недостачі в продуктах, одязі та прамішви- нях. Робітництво найбільше з усіх партій нашого думпільства, саме змі- на цього ненавистного ладу та не знайшовши опору на наших силах, вона все більше орієнтується на Англію і Америку. Культурне життя міст даліше обмакується до кількостевого висвітлювання в тиждень фільмів пропагандного характеру. Чесими в міських клубах відіграють місце- ці аматорські гуртки песні побутового характеру і з ними виїжджають на гостинні виступи по селах. Подібно, часто до рай. центрів виїжджають українські або московські театри, які також виїжджають зі своїм ре- пертуаром на села, що мають краще урядові клуби. В цих же селах все також висвітлюють фільми, призначені для селян. В цьому місяці також висвітлювали сьвято жінки. Робота клубів по селах дораз більше розпо- дилася. Тут все видають щонеділі забави з гуляками та пілтякою. На такі "забави" сходяться декуди мисово дізчата, демобілізовані, позо- ротні в Німеччині, а також солдати в гермізоні. Такі гуляки, все від довгого часу відбуваються в самому районі і вони мають звичайно біль- ший успіх ніж відвідування клубів підчас якоїсь лекції чи сьвята.

Матеріальні відносина в поодиноких містах даліше не зміналися. До- тіпці і всякого рода нацистички, офіцери, мають свої спеціальні skle- па, в яких можна закупити все і сьчасно. Нижчі службовці і робітники мають також свої skleпи і тут дістають на картки свої предмети, але в таких skleпах має місце візна надумаття, як в якості товарів, так і в сьчасному одержанні. Робітник переважно в місяць дістає 9 кг. муки, але не зараз, доперва по двох - трьох місяцях і то ляміну, або якусь іншу нагрівного сорта, ще в додатку до того "вастояну" - стухлу. Краще жветься тим робітникам та службовцям, що мають домашнє господарство або предмети така на шіці - інші терплять скраїну нужду. Оби поправити свої життєві умовина вони або займаються спекуляцією, або дока відстають /дез. радують домашнє майно.

В торгівлі не завело бідних річниц, тільки в там, що декуди було помітно малу кількість мануфактурних /27 м. дреліху на село/, а також по селах появилася в кооперативних магазинах, який продавали в заміну за річ- ця. З боку відповідного забезпечення населення товарами даліше розви- вався спекуляція. Спекуляцією займається дуже багато людей, але на більшу склад займаються нею однаці, які мають у своїй розпорядності тисячі карбованців. Спекуляцією також займаються жінки партійних і чкал-астів, переважно діючи на базарах майно зрешоване на селах. На спе- куляції можна купити по заговорюваних цінах дуже багато річей, бо тут перепродується нагрівовані більшовицькими офіцерами "Трофеї" з Німеч- чина.

Більше вони не зробили більшого натиску на Греко-кат. Церкву, тільки

в деяких районах по кілька разів священників на майд, про-
 помучив далі під всякою родо загрозам перехід на православя. Ці
 священники, що ще далі не підписали заяви, добре держаться, а деякі
 з них заміняють парохії, або втікають в різні сторони, і втікають до
 відних сторін, щоб уникнути большевицьких репресій.

Кількість шкіл не змінилася і тільки деякі вчителі - східнячки, що
 зайшли за офіцерів гарнізонів, виїхали на схід. Рента учителів вчить
 по школах, однак з тою ж різницею, що щораз більше схильються до
 вчення в комуністичному дусі, згідно порушують теми, скорше омивані
 з програми навчання.

У всіх школах була посилене вербування комсомольців. Учнів старших
 класів змушувано всякими способами до вступлення в ту організацію. Це
 декуди мало успіха і число комсомольців збільшилося. Крім цього пере-
 ведено чистку в рядах комсомольців, з чого в СФ Мельниці арештовано 60
 секретаря комсомолу, а також 6 учнів з 3-го і 9-го класів. Всім їм за-
 казано з'язок з повстанцями.

За теперішній весняний період далі дуже мало дітей відвідує шко-
 лу, а діти нижче 10 років нехі відвідують її майже зовсім.

II. Большевицький відтиск.

В чисельності большевицької районної адміністрації не зайшло зміни,
 а тільки відбулася в цьому місяці деякі пересунення на постах дправа
 поодиноких районних установ.

Сільські урядовці останнім часом більш активно, а часто більш са-
 мопевно і зухвало виконують всі обов'язки, які накладають на них больше-
 вицьки. Вони осмілені перебуванням по селах гарнізонів та припиненням
 наших рухів, при виконанні своїх обов'язків вважають всякого роду
 погрози супроти населення, а часто навіть їх і реалізують. З цих при-
 чин населення дуже тремить, бо звичайно поодинокі голови використовую-
 вть теперішні обставини, щоб вирізняти свої особисті порахунки, або
 підмовлені своїми знайомими чи близькими добре допиляють поодиноким
 водням чи особам. З тих причин дуже часто наступають арештування, кон-
 фіскація майна, або навіть падує жертви. Само населення зі своєї ото-
 нона дуже неохоче такі голови, вважаючи якнайскоршого їх знищення.
 Такі чутки дуже часто скоро доходять до дух зановників і вони, стра-
 хаючись відплати, криються, спеціально вважаючи ноц'ю.

Над поодинокими селами дають справу контроль і нашим вищими
 прикріплені партійці. Вони то дуже часто, для виконання всякого роду
 драч і вимовлення контингентів, вважають до помічі квартируючі гарнізи-
 на. Крім того, вже не виїжджають щовечера назад в район, але остають
 по селах і ноцують на гарнізонах та беруть участь в перепровадженні
 нвчних засідок чи наскоків на весняні хати. Поодинокі прикріплені
 також організують свою спеціальну сітку сексотів і за їх допомогою
 збирають собі потрібні інформації так про наш рух, як і про настрої
 населення.

Робота адміністрації в цьому місяці полягає на закінченні стягнення
 контингенту союзна, збирання, підготовки до весняної сівби, закріплення
 земельних громад во селах, стягнення контингенту м'яса та організації
 колгоспів, або видання пропаганди в їх спеві.

Всі повиді драчі попереджують і проголошують на мітингах, авторю-
 чим при тому сваверидний нажим і застрашення. Опісля, коли населення
 дастаточно закоує їх, вони за допомогою гарнізонів та стрелків стя-
 гают селом такі налоги, конфіскуючи при тому в якого майно, грабуючи
 при тому, що попадає.

В тому місяці розпочато посилену пропаганду і агітавання до страб-
 ків. В кожному селі зроблено перепис майбутніх стрелків та підкувано
 примушення на отримці. До стрелків агітаційно не тільки 2 і 3 річ-
 ника але і демобілізованих з ЧА і поверотців з Німеччини. Доклад, тіль-
 ки декуди вдалося большевикам zorganizувати станиці стрелків, але во-
 ди зустрічаються вони епертий спротив.

В третій місяць маюв, як терен задала большевицькі війська, пот-

воривши майже в кожному селі, району гарнізону /крім двох, трьох сіл/. Вони то, використовуючи зimu, завдали найбільших і основних ударів так нашому рухові, як і цілості українського населення, старались при тому відірвати його від наших впливів та зродити покійного наймита-раба. У звичайному місяці дуже помітною була тенденція так гарнізонів, як і НКВД, завдати прискореним темпом основних ударів і тому то вони все завжди виступали більш отверто, не зв'язуючись з нічим. Тепер ці рабівники-бандити вганяли купами по наших знищених і зляканих селах, сіючи жах, знищення і смерть.

Фронтів свята хочби саму поведінку гарнізонів і тут видно було велику впевненість цього бандита: чи підла московська лайка до кожного, безоглядно на вік, чи биття людей без причин, чи безщепомонні крадіжки, грабунок, дали вже добру основу до пізнання цих "рпикунів". Для своєї обслуги в приміщеннях гарнізонів, вони, як колись німці, зганяли людей до рубання дров, дівчат і жінок до мяття підлоги, чи виношення всякої нечистоти. Крім того, вони ходили по селі та збирали харчі /"збирають" - "не дає, то вадру" - і тому з місця робили "ревізії"/, а значить відношення до них людей, шотиння "зніжджали" і далше збирали собі на дорогу харчі. Назбирали досить, заїдали їх, якхганим вносіхали з населення.

Ці гарнізони далше безперервно робили густі засідки, засідаючи у місцях, вказаних сексотами, переводячи часельні труси вже без розбору по всіх господарствах, арештуючи при тому підозрілих людей: арештованих переслужувано змісця на гарнізонах, бо тут були прикріплені слідчі НКВД. Про стахиття таких допитів можна свідчити те, що багато людей по двох-трьох днях вийшовши з цих катівань, помрарили. Такі методи слідства прамінявали большевики майже до кожного арештованого, дуже часто з нічому не замінаного, який мало що знав про наш рух і акції. При таких допитах, крім всяких траків, вживали биття, катуючи при тому в нечуваній спосіб. Бито прикладами, по ногах, по боках, по плечах, а відтак, коли жертва знесилялася, цинали на долівку, бито по плечах, животі, копаючи при тому до омлінія. Такого биття було багато поломань чашок, декто вилков без одного зуба, з повариєним волоссям на голові. Найгірші змушання газназали жінки, яких часто розобрано до нага, бито, та насилувано. Під такими тортурами рідко хто з арештованих добре бергався і не вслапав нікого, бо по долгому часі було видно, що НКВД знає вже про всі справи поодиноких сіл до найменшої дрібниці. Це однак не означає, що таких тортур чи взагалі арештування не можна оминути. Тут, однак, треба дати добрий закуп /горілки, мучки, м'яса, мануфактура/ і тоді можна бути звільненим, навіть при найбільшому загроженні. Для того, шоби покварити недовіря і стах суверенитету і звести непевність до нас, такі гарнізони здавали повстанців та юнчама заходали до хат, жадаючи вечери, чи харчі.

Для викликання ще більшого жаху і цілковитого відречення від нас, вони використовували кожному найменшу можливість до удару по масах, ніби з нашої причини. Тому, коли вони знайдуть в котромусь з господарств краівку, в якій перебували повстанці, вони побивали їх, збирали крім того господаря, а часом навіть всю родину, катуючи їх наперед в захлявний спосіб. Такі зертви вони до смерті кололи шпильями /били буками, прикладами, лигаючи відтак таку жертову для прикладного йодована. Крім того, господарство це спалювано /Гермакілка/. Також при кожній сутичці чи зустрічі з нами, підпалювали цілий ряд господарств, або і збивали при тому нічого невинних людей.

З розчисленням на заломання населення та наших кадрів, большевики майже шотиння організували мітинги і тут вказували безцільність нашої боротьби, доказуючи при тому, що ще лишилось ледви кількох "дураків", які будуть вкортці знищеними. Тут радше їм врятувати себе і свою рідню перед негаймою ліквідацією. Шоби змусити решту підпільників до голошення та додержання своєї обіцянки, вони перевели пляншый вивіз родин у двох гірше підпільних районах: Скала Под. - 25. III., Мельниця Под. - 28. III. 46. Боі ці родини підпільників, чи тих, які нам допомагали, держали поквшо ще в районі на пересельних пунктах, не допускали до них передач і їх голодуючих змушувано до написання листів до своїх свнів чи батьків, шоб ті негаймо зголюсались з повною і тоді

запустять родню, а їм також нічого не скажуть. Про таке саме пові-
дамляла в кожному рідній селі цих же районів. Ця більшевизька штучка
не дала, однаково, такою успіху, який вона сподівалася мати. Тільки
дочки запіляки пішли на такий гачок і поголосилася.

У тих районах, які потерпіли головно через всілякі зголошеників та
попавших живцем, скорше активних наших членів, які знали всі таємниці,
заломання населення має дальше такі самі прикмети. В цих селах даль-
ше панує такий стан, що туди нема вже чого показуватися /найгірше се-
ла Мельн.р-ну/. В цьому терені, від тих всіляків і ударів, антиворилось
недовір'я не тільки між населенням, але також це стрічається між на-
шими кадрами, бо годі знати, чи котраись з тих, чи інших підпільників
нині чи завтра не зголоситься та не всіпле орг.таємницю, або кривок.

Під кінець місяця більшовики робили вже облави на ліси в числі 30-
60 осіб, а в Товст.р-ні зробили одну велику облаву, в якій брали
участь всі гарнізони цього терену та ще якийсь спец.відділ - всього
ок. 500 людей. Ця облава тривала три дні. Тепер звернули також увагу
на ліси і сексотів, які ходять днем, навіть найгустішими корчами, а на
ніч роблять всякого роду знаки по дорогах і стежках.

В цьому місяці більшовики дальше послали організацію сітки сексотів
та провокаторів. Завдяки цим підлякам, вони знають вже тепер про
всі справи та контролюють весь рух і настрої поодиноких осіб, чи міс-
цевостей. На таку підлу роботу ідуть дальше в першу чергу всі аресто-
вані, а також стають на таку допоміжну роботу, скорше активні і заан-
гаовані в нашому рухові люди, які, рада самообереження, приймають всі
умовля, подані їм більшовиками. Дальше заангаованими до тої роботи
є всякого роду підляки: поворотні з Німеччини, демобілізовані з Чд,
урядовці сільської адміністрації.

Через таку роботу сексотів маємо вже досі ряд наскоків більшовиків
на хати, вдалих засідок і через те нема можливості доступу до села, бо
наражаються і кадри, а також і наших симпатиків. Крім того, в більш
створизованих селах, люди з місця відмовляють всякої помочі.

Тепер більшовики звернули велику увагу на організацію станиць
стрибків, щоб тим охопити під свою контролю всі місцевості. Ці ста-
ниці стрибків організувалися дуже поспіхом, переважно тільки під сіль-
ним нажимом та насильством. Найбільше таких станиць є зорганізовано
в Мельницькому р-ні /12 станиць/. Стрибки з таких станиць поволи прис-
воюються до більшовицької тактики і вимог та вже майже всади беруть
участь в засідках і облавах, а навіть самі з власної ініціативи йдуть
в ліси на розшуки /с.Залісся, Чорт.р-н/. Стрічаються між собою орга-
нізованими стрибками такі голотники, які переслідують наш рух, а на-
віть завдають нам втрати /стрибок с.Михайлівки, Мельн.р-ну застріляв
кущового "Матроса"/.

В и с л і д н а к ц і й:

Н а н і в т р а т и

Р-н	вбитих повстанців	ранених повстанців	зловлених живими	зголошених
1. Чортків	6			
2. Борщів	12	1	4	2
3. Скала Под.				
4. Мельниця П.	4	1	-	-
5. Залісся	20	-	-	-
6. Товсте	4	1	-	-

разом

Р-н	вбитих гром.	ранених гром.	арештованих Громицки	з того випущених	звезені гром.	знищені господ.	завоєвані гром.
1. Чортків							
2. Борщів							
3. Скала Под.							
4. Мельниця П.			92				
5. Заліщики			231		12	22	1
6. Товсте	5	-					

разом

Ворожі втрати

Р-н	вбитих большовиків	ранених большовиків	завалених минами
1. Чортків			
2. Борщів	6	-	
3. Скала Под.			
4. Мельниця П.			
5. Заліщики	2		
6. Товсте	10	13	

разом

Всі частини Ча, які творять по селях гарнізоні, є далі заангажовані до боротьби з нами, крім частин, що квартирують в с. Іване Пусте, Завале, Муханлівка, Мельниця-ну. Червоноармійці, що були в гарнізоні, ставалися до нас обоятно, це звичайно типа солдата, який знає тільки службу, а його заінтересування обмежується, щоб щось вкрасти, чи забувати, або проміняти на горілку і відтак погуляти з якоюсьбудь "Заванною". Нпр. солдати з гарнізону Капустанець Чорт.р-ну, обікрали 238 Чоб. жіночу церкву та занесли це все до одної дівчини з якою часом гуляли; а ренту вічей проміняли за "водку". Майже всі червоноармійці дуже ненавидять жидів і в п'яному няздоровому стані говорять: "давай жиде, а я його сейчас уо", через них моя рідня погубив в колгоспі".

Тільки деякі червоноармійці співчувають долі, яка стрінула наше на селення, вони навіть стараються подати відомості про домошників чи провокаторів, які є основними спричинниками нещастя. Тих, що мають бути арештованими, попереджують, а також поучують, як держатися під час допитів і т.п. Такі червоноармійці сильно ненавидять теперішній порядок, і передбачують недовге його існування. Це можна замітити зі слів, які вони пересилають додому /Товст.р-н/ - "ще цього року побачимось, бо червоні горобці будуть ще літати не більше, як два місяці, пізніше побліють". Звідки, однак, вони ці відомості черпають - не відомо.

Багато червоноармійців є дуже пригноблені теперішнім своїм положенням і не знаходячи виходу з нього, сильно запиваються і часто в такому стані говорять: "нічого мені зараз не хочеться. Я знаю, що від бандерівців згину. Чотири роки воював на різних фронтах і не згинув, а тут мушу. Вони мене обов'язково вб'ють." /Товстенщина/. Трапляються також випадки, коли деякі з них випадають з рівноваги і тоді говорять правду в очі своїм наставникам, а відтак дезертирують, як це мало місце в с. Малівцях Чорт.р-ну. В цьому гарнізоні один із солдатів-східняків одержав повідомлення, що його рідня померла з голоду. Ці повідомлення тям до крайності, пішов він до команданта гарнізону, з яким

зазів суперечку, під час якої запитував: "За що я воював, чи за те, що моя рідня з голоду погинула!" На другий день він ходив по селі та викрикував, проклинаючи Сталіна, СРСР, а відтак виліз на дахівницю і тут кричав: "Буде Самостійна Україна" і т.д. Після того він втік, а кілька місцевих гарнізонів робили на нього облаву, але не знайшли.

Цю велику дисциплінованість та більшу підлоту і ненависте ставлення до нас серед кватирувальних гарнізонів, треба пояснити ще тим, що це переважно остатки вдемобілізованих гвардійських полків, з великим відсотком партійних старшин, а також деякі гарнізони творять полкові контророзвідки і частини військ НКВД. Докладної різниці між ними усіма не можна знайти, хіба це видно з самої роботи даного гарнізону. Ї гарнізони дуже рухливі, а є також такі, що дуже мало що роблять.

До надого руху ставляться майже всі гарнізони, або цілком то ворожо, або пасивно. Кличі, розписувані до них, самі старають. Останньою нага пропаганда за слаба, щоб мала якийсь вплив на настрої гарнізонів.

Більших змін на польському відтинку в цьому місяці не замечено.

С л а в а У к р а ї н і !

Постій, дня 5 ввітня 1946 р.

Handwritten notes at the top right of the page.

Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

#6

4 2 2

Faint handwritten text in the middle of the page.

Faint handwritten text at the bottom of the page.

З В І Т

с у с п і л ь н о - п о л і т и ч н и й

з а м. в і с т е н ь.

І. У к р а ї н с ь к и й в і д т а н о к.

Учора ооколо 10. н.м. всі гарнізони, які були розосереджені по селах, забіралися і тільки в деякі місцевості були кидуті дуги - населення до до кінця місяця не стягалося від хвилю і удави, які загнали тому наважно Болшевицькі поселення, а найбільше в передостанніх днях свого побуту Сари. нього дальше нуштує перестрах та небезпечність за своє життя, маючи, зоно дальше боїться виступань, нагали палани хит, безпечинних зовств, ставалося нахоту зняти таку постау, в якій вони вижанама о усе, що супереине за нашою Болшевицьким фондитаи. Цей перестрах, небезпечність, видовіс"я, нагали виконували Болшевицьких зарядків, але з часом більше почали зобидувати наше громадянство до старого дитяля ССР - бездумного зава, який виконує послушно всі завадження свого пана - партійна ча на і - арга. Зоправда, не могла не пояснити і там, що Болшевицьки, ставалося, пачати той спротивний для них іужовий ступ населення, кинула знову приблизно по 150 людей в добре вкочованні внутрішніх вісках миза і ці дальше розкинулася по терені тільки по 30 - 35 людей потиснула /у деякі центральних селак гарнізонів. З цих гарнізонів вони дальше ставалися зопити своїм знявом і нашою всі зокочинні місцевості, а маючи цей тому де ту лавару, що зоно спеціально зважени по бооті з наким руком - зважати на Болшевиць, як попередні гарнізони.

Ніч для теренів і селесіями населення в деяких місцевостях валома-лося тільки до дуги. Це заважується спеціально в так селак, що зважати на ісалянінну удави і була скоже центральними осідками, чи місцями, де помінувалося наші база. В цих місцевостях, що розроблені і Болшевицькими з своі нашої діяльності, вайше повогани такого села була асентована і перенесена на своїм плечах всі зважени катівські правдомі нред-зетівських тортур, а відтак при вишуканні була змушена підпасувати зважати на доношків. Ціні знова люди, більше зважени з нашою рукою, асо більше часні, що не хотіли порочитися на доношківство, помичували на ССР, асо а догочити таку. А дова того, коли така село мало нагоду негачитися на наші втрати, часова пачення і пачення господарства, заважати водян та до нагріванні, на ті ватрасі, спротивні зважени, які, асо догочилися, асо почали вачити в ауки, зважати всі зава, показували кочівки, хаяхи - тоді в такому селі відко хто міг це вачити в поваду ситуації, а маючи всі тратала віру в наку сприву і її спротивності. Навабільше таких сіл маючи значти в Мазевицькому е-ні, а також досить їх е в Скали-Под.-ні. В інших сел-йонах е по кілька таких сіл, а в зважати стачається зважени відсоток зважени та догачного наставлення до теперішньої зважени бооті.

Бачи цього, до періодичних цієї ситуації пачаються на зважени: це вважати відтарчення гостях нашою зуніні і сударачностей між ССР а наші тама, які маючи о, після розуміння населення, дозвоти до своі віска. Того же тут пачитати, що зважени дугу нашою того міся-на промова Чачіля, бо зараз не всі населення дуга бовалясь і зважени про нагайний вибух війни. Коли так не сталося - зоно зважени-лось, хоч маючи, дальше не показує маючи дальше надії на конлік

мі. Справнакми і в них за "яко всі можливості поправа теперішнього стану.

Рідко можна зустріти татар людей, які б уміли твердо і впевнено дивитись у майбутнє чи на цілительні під вплив Ольжичівського Тавру і зміни його проісторичитися. Переважно в кожних селках ст ічається люде пасивні, які не так сильно піддаються під вплив політичних колибання і зміну настроїв, що є завжди помітним серед наших міс. Вони так і блага даляге орієнтується на Англію і Америку, але для тому вірає, що наша спільна боротьба за їм буде помітно слабше на позачино. Вони бачать, що коли тавра буде ще раз замкати на білкі політичні зміни, то наші не будуть кому судити Українську незалежність, або предбачають навіть, що наша історія може бути під впливом, відду утрату. Ст ічається також такі люди, що запалюють нас до повсти, а також обіцяють допомоги. Часто деякі бідько говорять: "я вже старий, але не горагі віддаюся".

Але бачи і дозвільний рухет, які б певними зорієнтували нас з теперішніх політичних сатуації, в також навіть через частині бач і соцієтських рухет /яко до сім на посають догав нас рухет/ - населення не зможуть, в навіть і дос віру вояки поправа-вояки тутам. Такі чутко тавра зоста не завжди піддаються його на душі, що багато з них є дусами змоче в Ольжичівками безпосередньо, або через секотіє.

Національна свідомість навіть нас, поза вважати нас розумінням і означенням своєї приналежності, соцієтально; хто є воюючий і яду наш окремий. Понять - не тільки вимагає, але також то білше виступається. На така стан дуже швидко змінюється Ольжичівський Тавру та бач можливість доступу до населення наші пропаганді, яка б культивує в нас і піднесала. Зважаю цього можуть бути переірані між населенням такі слова: "що буде, то буде, нехай би тільки знав, не знавлося б нам". Не тавра дос самі знав у внутрішній свідомості наших міс. Тепер солідарність, як поняття вважалося в матті, доси білше вимагає, що воно розра, в який і також людина дуже тільки про себе і про себе співрозуміння. Місце даної солідарності навіть сім виступало надовіє "я донос один на друга, особиста пошти і виконувати при тому всім Ольжичівкам. Помітним в бач допомога між собою, а дуже часто ст ічається часні і радиста в чужої владенної домі чи втра втра, вважаної Ольжичівкам. Через білше можна почути таку зброю Ольжичу: "так йому тавра! дай знав! Не ма я, не буде знав в ти".

Ст ічається до нього руху всьди дуже погіршалося. Скільки завваується, як це все було звична внас, вважалося до нас в ділості, а також спеціально до поодиноких міст /"Ольжичівського і скідняка"/, що дається півзата на ко-ньому кресті. Зважаю нас на якийсь чи якомсь інгом допомогою до своїх, знавється доси білше відношу, до багато людей, вважувалося ст ічлом, не хоч навіть говорити, або в вважому міс: "не отхрещай мене, знав: "повертай часи зброю, до хата не руху" - "якщо не дам, знавять собі самі" - або - "я вже дав знав, а знавять знавять до знав знав" - "знавть слово, до знав хату знавть". В деяких селках при дозгому вважалося було бути спрощеною і обскоченим Ольжичівкам, в наслідок негативного доносу секотіє на кватирку вважалося. В інших селках може бути навіть безповалним, що ст ічломозані люди будуть звати нас за вважувачу себе Ольжичівкам, або можна знавть страшно вороже ставлення. Бувають такі вважалося, що ст ічліці, які знавуться білже таким місцевостям, були вважалося голодувати, або водати за знавть до далягих сусідніх сім /с.Залісся, Мельн.-н, Іванкіє, Туєльч, Буєвкієці, Скала-Дав.-н, Голіг.-н, Зал.-н і ін. В таких селках тавра було бачи знавть знавть, знавть знавть і чому справа і чому так поступалося.

Не можна тако сказати, що все це населення не хоче помагати нам зі зброю, або навіть до нас /проє сідняки вважалося/. Свідком того може бути вважалося людей в деяких, дуже потепілих місцевостях, до ми де знавть, а також по вважалося, населення в поодиноких селках різко мняє себе вважалося і починає навіть ставитися до нас прихильно, доз-

"Слесь" зі своїм ставом. В цьому савоні можна стрінутись з надозі"ям на кожному кроці, спеціально між кадрами. В інших випадках цього не видно, а героїчні вчинки і героїська смерть "де" іє стає дальше прайкля- дом для інших, а за часом засвідчує високу ідею і моральну чистість укр. війсьського підпілля, яке, не втрачаючи тями, має зрозуміти, навіщо, дула часто в шкільних умовинах, - не залюблює, але де саме - шкільно-но і революційно. Теза додати, що між кадрами не видно залюблює, а дальше стрінається з розгоном, гармонією знутої /Товст, -/.

Нада підпілля є дальше славо політично вироблене, а час зи цього часу не був цілком використаний на самостійні, хоч зникливі на- тавіяла і підручники з них були. На цьому відтинку стрінається з ціл- ковитою задоволені, а навіть легкозачинити.

На звітуванні місяць не зашло об'єктів змін в характеристичі військ сільської, як і міської інтелігенції. Сільське учительство не зміни- валося дальше цілком до всякої роботи політичного характеру, обсе- дувався вільно до пещі в школах, за винятком тих, які стали на під- лу доновницьку службу агентів нікд і ніко. Чорез об'єктів починається зводити в школах невчання з комуністичному дусі, а також по не-ється такою організація кудя піонерів і комсомолу. На учительством такою стрінути немовальні типи зпосеред шкілячок, які гуля-ють далеко з офіційною місцевих гарнізонів. Історично вказувачому від зовніш- вича ця інтелігенція не одразу знес цілком і тут під тим об'єк- том вивається сільські інтелігенції, яка дальше поєднується зми- ногом зі стороною саян.

В цьому місяці не було такою замітних змін в характеристичі міської інтелігенції. Пільва ватна з ОМФ, а спеціально партійні і НКД, - чим та та не вродив виявляли після звізду з гарнізонів сільське вимірювання тако- вірним (вони доловача), а спеціально почали сізхачатся звізду на саян. Чейкі старіші від "уважача" гарнізонів розовали, що задоволені будуть ходити по району в об'єкти і тому в таких випадках зовнішній ка роботу вказувача.

Міні саян вимагає а час зовнішній виконує всі необхідні прайкля- вича з зниклою революційною роботою. Вони не зміну-ються в житті саян, а змусть об'єктів остеронь, обсекувати його здалече, як і сільно прислу- хувачсь та слідує за політичною ситуацією. Теза священники з на- каву об'єктівків роздоміють мідів з 10 квітня до всякої змага об'єктів- гичською у яду, а остаточно заклякали до хвості позика. Про відношення до нас буде свідати від проповідь в церкві Великодня, з яких звер- талися вони до нас задоволені, бои зони не забувало про нас. Нп.с. Ча- влєвці Ю.Т. - "але не забувати підчас цих свят і про тих пе- роїв, що в любові для свого наводу не залиють життя, або навіть заг- його в жеті віддали. Що на своїому тернистому шляху підчас цих свят не визнають такої втіхи, яку зупини ми мати. Не забувати і про тих, що лєсь в далекій чужині з голоду та холоду по-мірають."

Серед тих священиків, що шетне перейшли на православ'я видно дальше таврау постаду супроти такого переходу. Але такою же тавра не до ми доглядано устївчати, хто зі священиків не на переход на православ'я, бо кожна з них був з в то кілька разів покликували до залюбу-чи волюст- ті, а навіть навіть всі були зми застереваними. Замічується з доткам священників вярання, що мідя поєднати з такою жето, зовнішній священ- на /Товст, -/... "Вірши собі про зовнішній вярання вярко-кат. черква з православ'я відбувся і в цього постала велика халапа, та це означає великий занепад і підкорення і буде записано в історії України - але воно мусіло так статися. Здається, що ліпше буде, як не далеким час будуть у нас свої священники, а не місцевські "затяжка". Це все розчис- лене на час і на сьогоднішні обставина. Мож згодом політика змінять- ся і це підкорення Москві піде в прах. На цьому з саме собою об'єктів ки доглядансь, бои ес. перевести на православ'я зовнішній - за кілька мі- саян. Зовнішній цього гастує виступник і зальга, до на таку спряду трєс до 10 міт. Він видно хоче в той спосіб затувати ситуацію і розчислює на час..."

пілота лапала його за слово і невідомий селянин мусів підписуватися.

Наліг вся большевицька адміністрація включувалася дуже активно до організації станиць. Цю роботу дуже активно зробили повинники прикріплені. Крім пропаганди, вони змушували терором /бійкою, арештом, погрозами/ всіх майже демобілізованих та допривозників брати зброю та вступати до станиць.

По деяких селах терору починають відремонтувати та урухомлювати клуби. Тут починають робити вже проми та підготовки до вистав, а крім того до таких клубів приїжджають з концертами, харами, "культурні бригади" з р-ну, або часом дають вистави пересільні театри - часто навіть московські. По цих клубах нерідко вже урядують гульки та піятки.

Треба також зазначити, що населення ставиться з великою неохотою до всяких налогів, зрештою до обов'язків, а виводу їх перед очима з страху перед репресіями, що навели на себе, виводячи Скорога Гарнізон.

Населення станів понад 1 місяць до початку війни змінюється і тільки біля 10-го цього місяця з усіх сіл виїхали гарнізони, стягались або до р-ну, або влі "їздили на місця квартирувань своїх частин. В районах остались по перегрупованні тільки війська НКВД в числі ок. 100 чол.

На р-ні. Зокрем. зараз після 10-го ч.м. роз'їхались по поодиноких селах р-ну і тут розквартирувались, tworячи в 4-ох, 5-ох селах р-ну гарнізони в числі 20 - 30 осіб. Ці нові гарнізони спеціально виділені по боротьбі з намі.

Крім такої "безопаски", большевицькі поліцейні органи намагаються далі створити в кожному селі станиці стрибків з числом 15 - 60 чол. Докладно числа стрибків не можна встановити, бо вони постійно змінюються. Цісі вдалося большевицьким організувати найбільше 11 станиць на сайонах - Мельн. р-н., 5 станиць в Зад. р-ні, а найбільше в Товст. р-ні - 2 станиці в с. Чорогачівка і Ворзулинці.

До 10-го ч.м. - перед самим своїм від'їздом, квартируючі по поодиноких селах гарнізони вели дуже великий натиск та помітний намір на населення. Вони терором. Не можуть завдати на населення удару, вони вярвлять по місцевому населенню, використовуючи кожен нагоду та можливість, щоб завдати удару населенню. Вони і тим застрашити та стероризувати на довгий протяз часу. Свідком цих репресій можуть стати напр. чисельні підпели господарств при найвищій зустрічі чи нерест рідні з наміть стрільцями, крім того вони тут також виводили і виводили людей /Товст. р-н - в с. Слобідка Ког. спалено 32 господарства, Скал. р-н - Козаччина - спалено 30 господарств/. По цих "потягненнях" стало цілком очевидно, що вони зовсім не числяться з місцевим населенням, а ввась український народ є для них московських зайців на те, щоб було в кого забирати контингент, зертти полатки, щоб було кого бити і катувати в арештах, було кого офіційно обікрати, було кому на мітингу побрехати, а місцеві жінки для того, щоб їх насилувати.

Не маючи вже такої великої кількості війська, большевики застосували нові методи боротьби з нами. Слід зазначити, що всі майже наскоки, облоги, чи арештування, відбуваються попередньо по добрій і докладній розвідці, поданій наперед сексотами чи агентами. Трапляється також випадки, що поодинокі провокатори чи сексоти самі зрять большевиків на місця випадків чи на місця переходів для добування там заспоку, або беруть вони навіть в них участь. Ця знахідка конівки, чи місця перебування, большевика в пану стругу стаються літати когось знаєм. Тому то до означеного об'єкту підходять дуже обережно, дуже часто повзаючи /спеціально в місцях/, або нічого розумувалься і досі підходять без найменшого гелесту. Підійшовши на відстань кількох кроків, несподівано наскокують. Зі знайденими підпільниками в криївці вступать зразу перемови, пославши туди місцевих жителів, обіцяючи при тому цілковите звільнення та прощення кара /іздатсь самьоро, нічого тебе не будет/. Зловленого жандарм змушувать до зради тасмниць та водження, катуючи при тому в дуже активній системі. Спиралючись серед катувань

місці. Для таких катуваннях большевики стараються змусити змістити до водоспадів по значних відстанях квітінках та місцях перебування.

Для охоплення своїм впливом і контролі цілого терену, щоб лишити побіч місць асостей, в яких кватрують гарнізони, вони розкладаються по денню днем і нічно на рознуки по терені, розділюючись навть по 5-6 чол. Такі групи проникають всьма в де стралять і виводять з них віддівано з глибоку ліса та зробити там наскок чи засідку.

В цьому місці большевики починають використовувати в облавах та засідках стрибків, які вже починають якусь роботу прислужуватися їм /с. 100/ /с. 100/. переважно, одиниці, ставляться до наложених на них обов'язків з недоволю, втікають зі служби і з тих же причин большевики дуже часто арештують їх та побивають.

Цьогомісячні большевицькі акції завели нашим кардам дуже болілих втрат. Найбільше потерпів наш большевицький урядів /с. 100/ /с. 100/ /за останніх 2 місяці 22 вбитих/ та /с. 100/ /с. 100/ /за 2 міс. 26 людей асостями/. В ній останнім р-ні втворюлася дуже потужна організація, повна довіря, бо зголошення і реєстри стали тут на порядку деннім /зголосилось більше 40 людей/. Найбільше уяву і захоплення принесли такі окремі гинско значні одиниці з посарах нашого підрілля, які, появившись живими в руки большевиків, заломалися під допирання і виводили організаційні та інші /куди вийшли "дубові"/. З цих воносінь поклали вилучити, вивести та вивести і це спричинило нові акції живим в руки большевиків /Третьє місце - "дубові" р-ні, допирання "дубові", його боят за намовою "дубові" здалася вилучити/. Подібні випадки стрічалися і в інших р-нах, але в меншому масштабі. Найбільше арештувало було в Ювост. р-ні /ок. 177 осіб/. В цьому р-ні большевики, не маючи завдати нашим кардам більшого удару, арештують масово людей, щоб в той спосіб наз'язати сильну організаційну сітку, а також, щоб за допомогою про всі інші руки і прискороно завдати якнайбільше ударів.

На спеціальну увагу заслуговують большевицькі методи допирання вкатуваннях, користування з найважливішим способом є пра тому на порядку денному: б'ють гумовими палицями, допирання, допирання і доводять до того, бо в такого нещасного місця виводять до асостей, а після і це намагає завішувати головою вниз і далі б'ють, а спеціально по підстах. До цього додати найбільше таких ударів, а також допирання, а також допирання і тим їм виводити, топчуть з розгону по животі, поминають руками. Частіше ломать пальці, виводять зуси, вливають під газу і спалюють, копають в різні болілих місця, а також розкладають до пола і кладуть на розжарену блиску кувалду, або поклавають спитого і так виводять. Подібних способів уживають і до інших, змислаючи їм в першу чергу. З тих причин нині всі руки виходять зрештеші вимаганнями недугами. Велика кількість людей, виводять з терену, виводять, а також виводять допираннями. В подібних р-нах районних теренів арештованні живуть в безлюдних санітарних умовах та в темряві. Усі терени в останньому часі сільсько господарстві і тому в подібних землях немає стояння горяч, бруд, вода, пориста та посягаються зенералні вилучити. Тільки деякі провізорство ці терени перед контролем виводять до порядку.

Заслужує на спеціальну увагу також організація большевицьких станцій стрибків, до цієї "вербовки" вилучаються всі партійні, всякого роду прикриті, всі адміністративні; сільська і районна, нкав і вкато та кватрують гарнізони. Вони то всі спільно втворюють свого роду нашім і застрахування, бо дуже рідкими є випадки, щоб яких з охотою йшли слугувати в стрибках. Ці всі заготовляють один за одним з с. Волків /с. 100/ /с. 100/, де до стрибків зголосилось 2-ох дано сільських. Всі інші вступають до такої стрибків під страхом. Це "вербовка" доводять большевиків до роблення всякого роду насильства та сцен. В деяких селах на таких "кандидатів" роблять облоги, а за втікальцями стоїлять, арештують і доводять деякий час в терні, переважно з голоді, аж пока такі насильств не згодиться взяти зброї. При тому завжди б'ють, застрахують вивозом рідні, або навіть збільшувати терену на засланням на роботи. В деяких місцевос-

З В І Т

Успішно-політичний

в. м. Трагедія.

Український відтінок

По ювній майже відсутності знаменитих гарнізонів та відносно-му притисненні терору супроти населення, а також у зв'язку з загостренням на міжнародній арені - настрої українських мас покращали. Це того також продемонструвало в липні, хоч слабіші та удари по всякого роду дощодак. населення знову почалися через війну в Україні в лютому 1946 року в останньому місяці місяця. Слідкувало на об'єктах поліції на міжнародній арені, зв'язку з війною великі цілі. Останні напружені, що залучили на міжнародній міністрів загранічних справ, зв'язали за питання до міжнародного суду з війною. Населення вірять, що з тієї війни допомога за допомогою Англії і Америки властяться та досягнути цілі цілі. Є ще дальша повалена відсоток війни, які продемонстрували більшовицький терор, не вірять з успіх війни боротьби. Такі настрої замикли спеціально так, що населення знову сильних ударів через війну в Україні в липні /1946 р.-м/, 200 в останньому місяці з півночі сторони для часової зони /1946 р.-м/. Політично великий вплив на це вилонили між головами районного, Орлика'в Скала-Пол. р.-м. Є поміж нашим громадянством і такі, що сподіваються з надійною часі приходу англійців і американців, дивляться по-гол. дивляться з тим міркуванням, каже: "Але як же це може бути, планна щоби це голову /Солонівський /1946 р.-м/. Сказавши, велика частина населення в липні 1946 року продемонструвала цей міркування ставлять, каже: "Чи Англія, чи США, чи інше, то нам рад не буде - до нас хто прийде, то хоч. взяти, а не дати".

Так "політичний" /хоч дуже тихо/, українське громадянство щораз більше отримується від війни, що назвали йому кватеру. Чи більшовицькі гарнізони під час зимового місяця.

Треба таки зазначити, що до початку внутрішньої солідарності, повіри, та одержано зв'язку поміж населенням не доходить. В цьому дальше перерахунок після більшовицькими внутрішніми довірами і більшовицькими, а також посилені дії секретів і агентів, які в останньому місяці продемонструють дальше свою роботу і називають цілі цілі, дощодак у війні. Ці акції дальше демонструють поміж населенням і доводять до браку довіри між навіть внутрішніми. Страх населення дальше мають місце особисті та суцільні порякування, в яких найбільше координують більшовицькі.

Ставлення до нашого руху серед українського громадянства все-таки в цьому місяці помітно покращало, але більшої допомоги одіється дальше давати. Все не доводять до такої послуги та планів, які скорше припинюють нам всю винуватість в попередніх жертвах і втратах. Є ще дальше в липні 1946 року, які понесли великі і дощодак втрати, міняється ставлення до нас. В таких селах люди починають щораз краще розуміти боротьбу, нагрівають значення в війні. Стріляють влітку добре ставлення навіть в тих, які стотуровані беруть з терору, враз сини чи батьки потрапили в боротьбу, а вони іншими терор ставлять і безперервний стріляють на півночі. Скрізь стріляють пересторога: "Обережіться хлопці, бо як наша війна".

І хоча дальше ту і так можна стріляти в відмову допомоги та...

док В. Данилюк "І з радістю пропав облігації нової позави". Сума переплати становить 1000 крб. - це то 110% міс. плати. Дружина теж переплатила пеню на свої місячні ставки... Діуско сам гарантор, читачи сю газету отгориз паромо очі, бо ні допису не давав до редакції, але дружина його іде на працю. Він сам відписав пеню на таку "радість", що .... і то в додатку на на 1000 крб., а на 400...

По відході гарнізонів заробок доводився по часті поминуватися, але через відсутність способу виходу сітку і то впродовж літ, на яких рідко хто працює, але востанньому часі, коли в селі працює з більшою кількістю людей в першу чергу всякі дівки "свої люди", які гантижовані збільшувалися заломались і бикавали все, що знали. Далше на таку роботу пішли всякі підли елементи, а спеціально поворотні з Німеччини, де робота була в усіх сільськогосподарських лізчата та молодняці.

По цій всій підлоті населення ставиться великою ненавистю, завдяючи відплати, а коли з нашої сторони не зроблено такого - вони прямо в очі говорять: "чому ви не зробите порядку з всякого роду доплаткам?" Я боюся, він мене перслідує і я через вашу обоятність пропаду". В таких селах, де більшовики велику скількість арестували і вони були змушені підписати заяви, прим. Скала-Пол. р-н - с. Іванків, Бураджівці, Турчинець, Бор. р-н: Борківці, Кравч., Дрімилів, Стриківці, Паштанці, Мали. р-н: Гермакієва, Залісся, Підфалала, Заліс. р-н: Машків, Голіград, Дороздник, крім того діяльність сексотів поміж собою і тут мав місце створилося "лічне підпілля", а поодинокі сексоти і їхні родини перестерігають себе взаємно перед населенням.

У звітному місяці не було помічено між населенням голодувань. Населення, хоч має дуже убого, але дає собі раду з харчами. Терплять великі нестачі переважно переселенці з Заходу. Більші нестачі також замітено в селі Товст., -

У зв'язку з відсутністю доповідати наші громадяни до державної браку грошей, а бажано, щоб виповнити 100%-ово цю браку, продає навіть найпотребніші речі.

У звітному місяці союзна вже було створити в кооперативах більші надлишки соли, сірників, а також трапляються рязи-гоми: цукор, нафта, мило і дуже малі кількості мануфактури. Все це продається через виміну за яйця, як звичайно при таких продажах, кооперативна управа робить всякого роду надумаття, крадучи кілька коп.

Решту бракуємих товарів населення поповняє, закупивши їх на спекуляції, переплачуючи прим. за 1 кг. соли 3-10 крб., і л. нафти 2-2, одна пачка сірників 5 крб, одно милько 20 крб.

Під впливом більшовицьких драч, терору, наша населення напружено слідкує за політ. ситуацією, очікуючи скоротити союзу з нами. Населення чинить великі зусилля на сплату і це мавши переважно підтримує його, не доводячи до цілковитого заломання. З так причин кружляє поміж українським громадянством багато різних чуток, як прим. -

- в днях 6-7 травня летіла більша кількість літаків, то люди пояснювали, що то Молотов втік з конференції, а англичани його доганяють;
- більшовики заарештували всіх своїх жінок до Росії, а жінки їхого чоловіка вбили, а чоловік втік до Польщі;
- Тров. Бандера заручився з дочкою Черчіля,
- майбутня війна не триває більше, як 15 тижнів,
- появилася якийсь "божий лист", в якому говориться, що 2-го червня буде сильна спека і кінець більшовикам. Цей лист має дуже велику популярність.
- на границі Туреччини сконцентровані війська і тут має вибухнути скоро війна,
- самостійна Україна буде аж в квітні 1947 р.

Крім цих чуток кружляє ще багато "речинцевих вибухів війни", пусканих спеціально більшовиками.

З наближенням літа, а також з послаблення більшовицького наміру, збільшилась можливість контакту з населенням і серед нього мавши членств-

во. почало провозити політ. роботу. З цих причин наше громадство має не так багато політиків, отривається з нерестраку та з інших своїх організацій до нас не приходять. Наші діари поводяться супроти населення по-рівно і на роблять налужити, тільки інколи, змушені обставинами, вимагають самі йти, або такі йдуть. Трапляються декуди загани горілки - це роблять найбільше стрільці з УМ.

В останньому місяці був дуже підірваний авторитет Ц.Р.О.у і організації через зголошення районного Скала-Под.р-ну "Орляка", який зголосився 5.7.46. в повному висяї зі зброєю, при-ніс з собою 13 тисяч крб. населення в перших днях по його зголошенні дуже провклинало його самого і над рух взагалі, не довіряючи при тому нікому з підпільників. Подібний стан заіснував й в тих місцевостях, де зловлений лицарем З.У.46 сто. "Бучик" виказав ряд кривок, в яких впало багато провідних людей і стрільців.

В іншому р-ні інше наше анті /Ц.Р.О.-і - зібрався к-ом провокативного відділу "Суні", чи розбросив стрілоків, ліквідація авіацій і знаменитих сексотів, героїська смерть лицаря З.У.46. - смерть 4-ох провідних одиниць у Волківському лісі Бор.р-ну та упадок 7-ох стрільців в с.Садки Товст.р-ну / підноситься чораз то більше авторитет та зміцнюється загальне довіря.

Деяка вартість наших кадрів є дальше висока, про що може свідчити приклад, що після зголошення районського "Орляка" ніхто зі стрільців, ані навіть запіляків, йдучи за його прикладом, не зголосився. В іншому випадку 7 стрільців, що встали з кривіці біля с.Садок - це молоді люди - запіляки, які не не засвоїли собі навіть неса, але нікотрий з них не здався лицарю.

Наше членство дальше дуже мало працює над піднесенням свого політ. знання, а викликані матеріяла рідко хто перераховує з чимось не багатим в нашому середовищі. Членів корисні книжки.

Більших змін в характеристці сільської інтелігенції не зайшло. Вони є під безперервною контролю большевиків, які не омивають найменшої нагоди, щоб не агітувати до не і при таких випадках вимагають згадати про зброю з обов'язковим додатком "води". Серед усього інтелігенції помітні такі самі помітні і настрої, як серед нас в цілому. Большевики зі своєї сторони стараються зважувати так увагу тальство, як і священників до пропаганди за згаду позика. З цього надпрограмного обов'язку деяким з учителів здається ухилити, а всі священники, які є по селах, виконують там всі ці большевицькі вимоги.

Категорично рівень сільської інтелігенції, а спеціально учительок та деякої кількості діячів, прикріплених до мадунктів - дуже низький. Переважно їхня дитяча стопа є залежна від ставлення до них населення, яке переважно помагає, а в інших випадках доводиться їм сильно бідувати, бо помічі з району не одержують майже зовсім.

Ставлення до нашого руху мало що змінялося і ця інтелігенція відноситься прохально, окрім тих, які співпрацюють з НКВД. Такі випадки трапляються в переважній більшості поміж жителями зі С.У.

Тасканці міст - це переважно укочіці і всі з великою тілою вагівками ставляться до нас похально. По утварх і партіях, які вони встигли мати, у середній більшості випадках, багато з них не чуло, що в нас рух не існує і всі борються тепер приклянуться. Вони всі виснажені від дуже спільного з нами втратами, болістю за кожною партією. З тих причин при зустрічі з нами радять, а загаром домагаються помісти на большевиків, подаючи при тому вичерпані відомості про розположення всіх урядів та місця помешкань всього большевицького начальства. Дальше дуже помітним є особистість з великою боротьбою, тактикою та ідеологічними заложниками. Сам політична виробленість міського населення та його орієнтації концентрується ще більше докола сили Англії і Америки. Нашу боротьбу вважають доцільною, але не правляють її основною значення у звільненні з під большевицького ярма.

В цьому місяці по вигляді з подвійних міст гарнізони, багато з одних офіцерів зайшло на Скала. Це або зі старту перед нами, або перераховується за своїми чоловіками. Деякі партійні з місцевої рай.управа

поцібно відважали свої родини на Схід, прим. партійні Скала-Под. і Мельн
р-ція відважали свої родини до Кім'янця. З ними відправала також біль-
шу кількість харчів та зрабоване майно селян. З чуток, які вдалося
скопати, видно, що відважали родини тому, що їх охороняла перед аван-
туральними несподіванками підчас літа.

Найбільше виснаженням і покридженням ~~як~~ елементом серед міських
жителів є робітництво. Воно не тільки найбільше працює, витрачаючи
свої сили, але є найменше платне і терпить постійно великі нестачі
в харчах, взутті, збранні і ін. Для прикладу можна взяти робітників
залізної дороги, які є відносно інших найбільше платні. Платня
цяк робітників доходить до 350 крб. і в порівнянні з робітниками бос-
дору, які беруть від 120-130 крб. є вона набагато вища. Залізнодорож-
ні робітники працюють при нормі 8 годин щенно, але ця норма звичайно
перетягається до 12, а часто і до 14 годин. За надпрограмові години
платні не одарюють, хоч ту роботу, яку вони після норми повинні викон-
увати, треба робити два рази так довго. З цаяк причин робітники спільно
з бойгандрами вальнують щенний графік роботи. Крім цієї щоденної
роботи, вони виконують ще роботу "вільно" і "вільно" так, що
робітництво ціла" так само є вільно безперервно працювати без від-
починку. Вся робота підчас недільника триває від 16 - 18 годин і зовсім не
платна. Підчас праці на таких недільниках можна добре приглянутися со-
ціальної нерівності. Тоді, коли виснажені робітники працюють під на-
сиченим сонцем, між ними проходяться, тяжко відсапувати, всякого роду
"начальники", яких заняття починається до ляжки та підгонання. Часто
для таких робітників привозять бует, з якому можна купити харчі, пано
у горляку. У дійсності з такого буету користуються всякі начальники,
бо самий кузовль пага коштує тільки 6 крб - цебто цілоденний зарібок
робітника.

Доба це більше підірвати це робітництво, чортківське дело заключило
з Коломатським соціалістичним, про яке довідалися робітники на мітингу
до по підписанні. Це робітництво одарює також свій харчевий поклад
і він складається в місяць: 9 кг мукки, переважно стужої, або ячмінної,
400 г цукру, 300 г круп, а до того ще треба солата, що такі приклади не
одарюють ніколи щочасно, але раз на два чи більше місяців.

Усе робітництво є найбільш зоружено наставлене до більшовицької вла-
ди і воно ніколи не хоче погодитися з теперішнім своїм положенням. Вся-
кі антидержавні виступи припадає сильна контролю неба, яке за найменш
провини чи пімоєріння арештує, або відправляє в "коменіровку" на Увал,
а там ладно гоєси вичати. Слід відмітити, що серед робітництва посилює-
ться нездоровий орієнтації. Вони завжди повторюють: "як самі не зро-
бимо - ніхто не дасть зарплати". Та під впливом загальних орієнтації на
Англію і Америку зовсім багато студентів та робітників і в нас
вир'язують всі можливості зміни теперішнього стану.

Молодь міста підпадає все більше під впливи большевиків. Найбільше
ці впливи позначаються серед дівчат, і серед кожна з них була обмота-
на кофрам небудь ллоом "з пагоном". За деякими начальниками "зі зброєю"
чима", вглядно за лейтенантами, вганяла і сама дівчата. А коли всі ці
лейтенанти в оснні звичали, то можна було вчасом почути зітхання та
такі говоєння чомі дівчатами: "так сумно, нема тє Салі, Вані - всі
"ували". Залак чило міських дівчат і хлопців бере участь у всяких
імпресах та забавах, переважно з більшовицькими, відвідує кіно, театри,
трає з вичачати, що такий переважна частина міської молоді є забавочна
на є нква, як доношкє.

Ставлення до цього руху серед міської молоді є немд того зобса.
Спеціально зор до нас ствляються клопці, а деякі з них готові навіть
тепер піти в ряди повстанців, чи закопувати якінебудь, навіть найбільш
небезпечні припоручення. Та деморалізація і піятки, а деколи й бійки
є серед міської молоді на порядку денному і це має місце найбільше у
західні дні.

В цьому місяці відсвятковано дуже величаво так в рай.центрах, як і
по селах свято 1-ше травня. В цей день припинено роботу у всіх підпри-

емствах, не тільки було також в цей день працювати і на полі. У всіх місцях все свято було переведене партійними - в районі проводив його перший секретар партії, а по селах поодинокі практиканти. По ленінському мітингу, в програму якого входила промова, та різного роду доповіді, відбувалися в клубах вистава та олімпіади. Це свято було закінчене за-багом. 5-го травня святкувало свято преси, а 9-го травня свято перемоги над Німеччиною. Під час цього свята була переведена дефіляда місцевих гарнізонів.

Усе свяцтво, що є в наших теренах, відноситься поважно до релігійних практик і думи рідко помічується різниці, які повинні бути між греко-кат., а православним обрядами. З цих саме причин не можна ще досі устійвити докладно, котрій із священників перейшов на православля. До ряття сама священники переважно не змінюються, а приглядаються на них здалека, і то дуже уважно, як також пильно слідкують за всіма подіями, що мають місце на місцевості. Всі священники, які не перешли на православля, ставляться до нього дуже ворожо і ненависто і зберуться далі дуже сильно при батьківській вірі. Цілий цей місяць віправляли священники дуже багато різних завідань, в яких було участь ціла кількість провідних місцевості.

Наві промаїство дальше дуже горять коло церкви та часомно відвідує її в неділі і всякі свята. Всі майже священники, а навіть і ті, що ще перейшли на православля, мають дальше с собою насильства великий авторитет. Вони часто з великим задоволенням слідкують за поведінкою нових священників, що приходять з Заходу. Ці священники бувають на васілах, п'ять склянками горілку, а навіть говорять, що погуляти з /коли б не боявся/ - с іванків скала Под.р-ду.

Вислови з обох сторін дальше зводять священників до агітації і прогонування обов'язкового та нагального звичаю позакли, поватків та інших. В цьому місяці, однак, не переводили бона більшого наміру на громадський порядок і не було випадків агітації священників чи замахів на церкву.

Кількість шкіл і учителів з теренів не змінилася. Учителство дальше не відмовило своєю відмовою до учнів, а також в самому навчанні не вводило більше посиленого виховання в комуністичному дусі. В початкових школах з нагоди покінчення шкільного року перевели іспити, але не свідомі не здавали. Вчителі непогано-серваніх і серваніх шкіл підготували зноза учнів до іспитів. В цьому місяці процент відвідування в школах помітно зріс, бо на це вплинула з перку чергу сама пора року.

Теперішнє свідомство на нас дальше створює впливу на виховання дітей. Теперішні діти дальше виховують обстагани, з яких виходять, а не школи. Тому то досі не помічено повного зльому більшовиків на молодь, яка, треба зазначити, вертається краще в теперішніх обставинах, як старші.

2. БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ЗІДТИНОК.

В цьому місяці не зафіксовано жодних змін з адміністрації поодиноких р-нів. Задяток тут може становити Ільїнський р-н, ів за незаконним плану наложів, аступали і засудили на 5 літ примусової роботи голову сільськогосподарського банку, а також вступили зроблено часальні парасування в цілі адміністративної апаратури. У звітувочному місяці зробили більшовицькі зміни у сільських управах - змінили, що уступили голів сілора, як приїхав в Ільїнський р-н. Іванко Густа, Залісся, Паніжів.

Всі більшовицькі впрядивні виходять з великою адміністрацією дуже сповні, переважно зі страху перед відпові відповідно. С Також такі голви, що домагають так, що і в своїй стороні не дуже закодари населенню, а також і не помагає більшовицьким. Також голви з великою адміністрацією ставлять ся до них якнайгірше, а часто-густо аргументують, що пооявляють до несправитовності, як це мало місце недавно в с. Нагірня Іовст.р-ну. Населення зі своєї сторона відноситься до всіх голів сілора, та до цієї дари

в розмові з рідно хто з них добре себе знає, а не авторитет
є НЬОВО.

До кожного із сіл є тільки прикріплені партійні в рай. управ., які
мають тільки контроль, а не сіл і керують тут контрольними роботами в сільській
адміністрації. В цьому місяці відбулись збори голів, на
яких тільки згорьовано стільки значні позик та інше. З цих же позик
і вся робота рай. адміністрації звелена на 100% - за стягнення по-
зики, 100% - за організацію страбкі.

Всі ці заходи в сільській адміністрації стараться виконати
лісно швидко, застосовуючи при тому всякі методи насильства і терору.
До кожної собі беруть часті-густі візські, а спеціально до збірки по-
зики. Декому до збірки позик складалася була активна сільська ад-
міністрація, яка під натиском рай. управ. вислакувала з рівнобара і
також яка чувалася до прямих і недовільних населення, прим. в Мельн.
р-ні с. Новосілка - скар. е/р-ну практично шиді до групи ватажків, по
того взяв від страбкі, коли це остання відмовалася здати позик. Вид-
но також цей натиск зростає і на всяких уповноважених, які, щоб стягнути
позик, доводять до різного роду влучок, як прим. в Зал. р-ні с. Іванів
Золота - заступник начальника рай. адміністрації зустрінувся в Ісуполарі,
який не дав позик, до забаря його дочку на примусову роботу. Ісупо-
лар сказав все, що він і йому сміливо. Золотий тільки скрізь да-
вть до зривання, що це не позика, а сільське владство, а + влі-
таєся прим. в с. Ісуполарі Зал. р-ну і його владство на зборі, зарпо-
дучи всім, що хто не дасть позик в 100% - того арештують і везу-
ть на суд. В інших селах цього р-ну сільська голова викладе
своє Зал. сільське владство, побаража владство на суд, як це було міс-
це в с. Уршківці з 4-ї рай. господарств, які обіймалися владство цієї
рай. адміністрації, в 1927 р. в. "Червоного" - далі 5.1.46. зазначається,
що "населення з великим патологічним піднесенням зустріло першоплиту
партизанської позик і за два дні першоплиту її на суму 1,112 тис. крб.
вони все це були налізли позиком..."

В Товст. р-ні сільська зводили на населення безперервний тиск,
вимагаючи при тому всім всякі методи як і який терор, арештування,
судові і екстремуми владством всім тому, що не здала собі позик. Всім лю-
дем, крім того, закликувало спідку, що зв'язок з повстанцями.

Крім розгорнутої масової збірки позик, була введена також послан-
но примусу 100% - вої збірки позик. Цей примус в цьому місяці особливо
посилася. Замість того бачилося владство, що для владственики воями збі-
рці позик конфісковано позик. З тих же позик населення було змушено
кулувати позик, або позик, і владство того на сіл розумок. Членим і
сіл за бару приморучено позик в с-ні по три рази щодня позик. і так
самим населенням було змушено здавати його три рази на день.

Насильний стиск крім і крім цього місяця подібно не змінюється. Без-
перервний зміни владство в числі допоміжних сіл - внутрішніх візських і
інше. Цього місяця це число змінюється по кілька разів, відповідно до
платимості даного р-ну. В р-нах: Чортк., Скала-Под., Борк. число
люд. допоміжних візських не перевищало 125 людей. Вони теоретично в кіль-
кох селах гарнізонів по 20 - 30 людей, а деяка частина їх була залише-
на для охорони в р-ні. Таке саме число було владствено і в Товст. р-ні,
але вони виїхали з візськ 5.1.46. і тут остався тільки гарнізон в с.
Садки, владствено тільки спеціально з якогось страбкіного батальйону.
В цілому теоретично /крім Товст. р-ну/ в потворані станиці страбкі. Чаль-
де найбільше IX в Мельн. р-ні - 12 станиць. Тут вона в найбільше активні
і всім іншим р-нах в не від 5 - 8 станиць, а в кожній з них 15 - 60
страбкі.

Вся робота крім і крім зосереджена тільки на зоробку з нами, і во-
на проходить при безперервному і постійному спідійненні в розвідку, яку
подають сакести і владство. Найбільше поширення була владство, які пере-
проводили владствено тільки по всіх місцях: на станицях, кордоні, на-
рештостях зоріг, під селом, на полі, під лісом, поміж хатами, біля
підозрілих хат і т.п. Ці владства роблять або самі гарнізони, або ви-

другі подібні запропанці. Такий зв'язок між ними дуже точний і ско-

ро. В селам всі ці доношки виступають талер переважно під зброю "любов-
них людей", які переважно дуже добре ставляться і закликають більшови-
ків з відомими ватаги, щоб за той час повідомили нам більшовики і го-
ли ще працювати і працювати поблизу засідку, або вископати там на жа-
ту. Інші зброя ходять вечорами по вулицях, підглядають попія вікна,
прислухаються цілу ніч до шуму в селі, а зрештою повідомляють про всі
більшовиків чи такі виступи їх на засідки, або вказують, на які хати ви-
ходити до своїх засідок.

В лісах цю розвідувальну роботу проводять здебільше козаки, котрі виступають,
зазвичай, як банди. Вони то роблять по всіх, користуючись набувими стовпами і
козачим знанням, за допомогою яких парастрають зрештою цук в лісі. Ця
праця цього місяця продовжилася у всіх теренах розвідувачки - літа не більш
як 9-15 літ.

В останньому часі не можна вже додержуватися середовища, з
яким зв'язуються більшовицькі доношки, їх треба споліватися і зна-
ходити вже у всіх середовищах і парам нашого суспільства.

Вислід акції:

Матеріальні втрати

Р-н	вбитих повстанців	ранених повстанців	зловлених жидів	зголоблених
1. Чортків				
2. Борщів				
3. Скала-Под.				
4. Мельниця-Под.	1	-	-	-
5. Заліщики	1	1	-	-
6. Товсте	17	1	-	-

разом				

Р-н	вбитих гром.	ранених гром.	арештованих громадян	з того випущених	вибе- зених гром.	знище- них госп.	зас- обова- них госп.
1. Чортків							
2. Борщів							
3. Скала-Под.							
4. Мельниця-П.	-	-	7	-	-	-	-
5. Заліщики	-	-	22	-	-	2	-
6. Товсте	1	-	27	9	-	2	6

разом							

Вороні втрати

Р-н	вбитих більшовиків	ранених більшовиків	зачепаних живими
1. Чортків			
2. Борщів			
3. Скала-Под.			
4. Мельниця-Под.			
5. Заліщики			
6. Товсте			

разом			

Майже всі з'їздили ЧА влітку в цього терену. Під кінцець цього місяця в'їхав з' Сталі-Пол. безпрудкий там полк гадібіських мінометів. В Бальшечьомі р-ні закінчилися не тільки значна кількість червоноармійців в с. Забала та Михайлівка. Вони не беруть участі в боротьбі з ними, а тільки беруть покеп, що це тут закінчилися. В Залішчях своїй ішла частина танкового батальйону, яка мала в терені свої підсооні завдання, давати сіле цих по селах охорону. Ця вояка бере часом участь в боротьбі з ними, або допомагають їм деякі позиви, що працюють в с. Терська цього ж р-ну 2-ох екадр-ствів при допомозі 5-ох червоноармійців в підсоонного завдання окремих кількох днів з цього ж села.

Серед цих з'їздили ЧА не проводиться майже зовсім жодної роботи.

Слава Україні!

Постіт, дня 5 червня 1946 р.

випік на засідки, підглядають днем і ніччю в селі та в терені, маршкують в різних порох дня гарнізону, часто віддалені навіть на кілька кілометрів від кватирного гарнізону /с.Олександрії Бор.р-н/. Всіх висших доносчиків населення дуже багатіють і минає, показуючи при тому певні зверхні відомості і замарає янбарської ліквідації. Часті бувають розповіді: "всі з селу селі дуже секота розгукатися, знало б ся хоч одною по вісити".

Цього місяця населення відчувало вже брак хліба, дакто з селами не мав не тільки хліба, але навіть і бараболі. Однаний продукт, що становив основу прохарчування - карток, селяни були змушені віддавати на поставку, з чого в деяких ролях ектворилася скраїня біда. З тих причин багато з населення або в цьому місяці зелене мито, моголо його та інші. Обібно бідували також переселенці з Заходу, то саме в цей час приїхали в наші околиці. Місцеве населення, само бідуєчи, не могло їх допомогти.

В прохідних кооперативах можна було в цьому місяці дістати вже тільки деякі товари. Були тут: сирок, мило, карток, часом цукор, але тільки в малих кількостях. Всі ці товари діставало населення як привілеї для членів в замку за ціна /1 кг. цукорів-16 яєць/. Всі необхідні в товари населення поступало далше, закуповуючи їх на спекуляції. В ті цілі багато людей виїжджає на ярмарки до "за"мисля Подільського, Червоноць, Львова, або до Чорткова. Часті замітки в цьому місяці в брак помік населенням грошей, з тих причин самі терпіють, а на часті в спекуляції не так поспарво розвивається.

Все це українське громадянство дальше очікує втерпіння, коли вже остаточно звинуть з нашої землі большевики. Таке бажання виражає в кожному члену з розумання кождої людини, а також з чуток, що їх має громадянство галицьке поширж. Про скорий забух війни говориться на кождому кроці, називаючи при тому скорі речення того кождої часу. Надобно подякати с.р.м. з.т.м. та.

- большевицькі війська опустали на Пльком Мадярщину, Богославію, Польщу, Чехословаччину,
- Черчилль сказав, що коли до 13.УГ.46 не вирішуться всі спірні справи, то вибухне війна,
- большевики вирубують довкілля кождому лісу та селам будинки в перші однію кілометра,
- з Москві збили англійського консуля,
- Україна має бути під окупацією англій і америки 20 літ,
- перелітаючи літаки мали правдоподібно розкидати летючки і коло Чорткова та Тернополя появлялися парашутисти, що за одні - не знати.

Багато з цих чуток дуже піддержує населення на душі.

У звітуючому місяці сільська інтелігенція - учителі мали дуже багато заняття з іспитами та взагалі з роботами, зв'язаними з закінченням шкільного року. Деяка кількість учителів /некваліфікованих/, що вчила в початкових школах, закінчивши науку, вже виїхала до Чорткова на одномісячний педагогічний курс.

У ставленні до нас цієї інтелігенції не зайшло більших змін. Всі вони стоять ніби на роздоріжжі і виконують; стараються виконувати і большевицькі заарядження і не йти в розріз з нашими вимогами. Дуже рідко хто з учителів старається вести ворожу нам справу, а коли щось і сподобалося з них, то це роблять дуже спритно і тяжко їх дослідати. Деякі з учительок-східнячок, значчи, що населення не довіряє їм не довіряють /Говст.р-н/, говорять: "ви мене боїтеся і вважаєте за большевицьку слугу, а це тому, що не знаєте хто я є. Моя сім'я везена давню на Сибір за куркульство, а я осталася у своїй кривині і ходила до двори та скінчивши її, пішла на учительську роботу. Моя рідня на Сибірі, а я туту. І як я буду прихильною до большевиків". Багато з учительок-східнячок дуже интересується літературою і прам. одна з них відчис науки, завдавши учням тяжку роботу, сама читала "Улодний Яр" - коли несподівано появилася в школі большевик, то вона пошла, де дітвся з цєю книжкою. Трапляється також і погане розуміння учитель-

ських роботи і деякі з учительок стараються, щоб якнайскорше позбутися цього обов'язку, як це зробили в с. Соловоєво Борщівського р-ну, що вийшли заміж за солдатів та виїхали додому. Взагалі помічується дуже великий брак повновартісних і кваліфікованих учительських кадрів, прим. в с. Соловоєво Борщівського р-ну є дуже молодим чоловіком, що скінчив торговельку та короткотерміновий учительський курс. Велика кількість учителів є таких, що ледь скінчили / клас народної школи та позитивний короткотерміновий курс.

Політичні орієнтації сільської інтелігенції є дуже подібними до орієнтацій наших мас взагалі, з тим тільки різницею, що тільки деякі обидні з'являються більше з більшовиками, орієнтуються виключно на них і на їхню саду. Такі особняки рекрутуються переважно з комсомольців, редта зноса послідує за розвитком політичних подій та з'являються всі можливості зміни до теперішнього положення з потягненнями і виступами Англії і Америки. Всі вони дуже покладають дуже мала надії на нашу силу.

У місті взагалі не помітно великих змін і тут також відчувається сильний брак харчових продуктів, згідно ціна їх дуже підвищилася. Найбільше на такі недостачі терплять даліше робітники та низькі службовці, які зі своєї зарплати не мають можливості зовсім викупити себе та своїх сімей. У всіх райцентрах дуже послідує вдалася більшовицька адміністрація до відновлення культурного життя. У всіх клубах райцентрів організовано ряд гуртків, які відготівляють вистави, концерти і зразу відіграють по кілька разів в їх районі, виїжджають у прилеглі сільські села з своїми виступами на села. Протягом цього місяця до повітових районів приїжджали українські або московські театри і вони пописувалися своєю грою не тільки в самому р-ні, але виїжджали навіть далеко на села, які мають добре уряджені клуби. Початково населення р-ну зацікавлене новістю таких "гастролів", відвідувало їх дуже чисельно, але опісля різно було з громадян ходив на такі виступи. ~~Тоді виходило~~

Як все скорше спливно, матеріальні відносини в місті погіршилися, бо пересічний працівник, сферзаття пересічно 250-300 крб. місячної плати, був змушений платити за 1 ар. цукру 25-30 крб. - біла печенка за 1 крб., 1 кг. сала 130 - 140 крб. Останньо вже появилася на торгівлі свіжі овочі, яблук та вишні і черешні.

В цьому місяці не помітно більшого натиску на греко-католицьку церкву і тому не відмічено свіжого переходу священників на православ'я. Тільки в Борщівському р-ні в с. Росочач більшовики арештували і досі не випустили старенького отця Воробця. Ті священники, що осталися, держаться до отця свого обряду і домагаються виконують всі релігійні практики. Своє зацікавлення вони обмежують переважно до відправ в церкві та забезпечення себе зповністю усіма матеріальними засобами. ці священники взагалі не думають про свою роль та починають бити "за ту-хом часу" - прим. священник с. Марків Тобст. р-ну влігся на весіллі в с. Солоне та разом з іншими подібними голошляками гуляв аж до рана. Є також деяка кількість священників, що вже щораз більше йде на співпрацю з більшовиками, як це робить прим. священник с. Мушкатівки Борщівського р-ну. Він говорив в церкві с. Соловоєво: "нам буде тоді добре жити, якщо в селі не буде жодних проявів революційної боротьби". Грапляються також такі випадки, що священники, вводячи в дискусію з нашими кадрами, стараються зякими способами закинути нам неправильність постування і запитують прим. яким чином ми від них землі, або коли ми підпільники є християнами, то чому не згадаємо в Молитві Українського Революціонера про бога.

Цього місяця в усіх школах покінчилася наука, переведено іспити, хоча багато з учнів не знало їх взагалі, або не приступало до здавання через те, що скорше не ходили до школи. Кінцеві іспити виказали, спеціально в сільських школах, дуже низький рівень знання, засвоєного учнями. Крайній вислід мали іспити СР райцентрів, де велика кількість учнів засвоїла собі потрібні знання цілковито. Це треба приписати крайшому наглядові зі сторони РВЮ, а також і тому, що тут працювали

найкращі фахові сили і тут була приділена найбільша кількість підручників та шкільного приладдя.

З нагоди закінчення шкільного року відбулася в кожному з райцентрів конференція вчителів, на якій обговорювано і виказувано підсумки цілорічної праці пошкільних шкіл, виказувано неоліки, які здійснювали в школах. Під кінець конференції закликувано всіх вчителів до боротьби з нами та праці серед населення підчас вільних від науки місяців. Багато з вчителів, одержавши відпустки, зійшли з дому, інші знову на всякого року курси та іспити.

В о л ь ш е в и ц ь к и й   в і д т и н о к .

Майже всяля склад адміністративної апаратури пошкільних р-нів не змінився. В одному тільки мельницькому р-ні переобрано склад райпарткому і встановлено новий. Цей новий райпартком поробив вже цілий ряд змін в партійному апараті та у виконавчій адміністрації і вже з місяця взявся дуже активно до роботи. Тепер перед живовою кампанією деякі урядники большевицької адміністрації дістали одномісячний відпуск та зійшли з дому, забираючи зі собою дуже багатонаграбованих "дарунків" /Кіралоу - голова райвиконкому Скала-Под. р-ну та інші/.

Сільська адміністрація прова деякими змінами та сама і тільки декілька нестугільки зміни голів с/рад, зячати "трамвова", бо їх часом десь не стають. Ціла сільська адміністрація дальше зривні зячусе всі завадження большевиків, де пошкільно зі стогом прова зячтвядальністю, а деякі з них пошкільно так десь відяно на прова большевиків, дачиса тим самим так добре в зячки населенні. Сяю населення зі своєю стороною не відяте ця завадження прова зячтвядальності та зячтвядальності до них з ненавистя. Багато з менів сільської адміністрації бере активну участь у зорожій нам провагації, та так зячтвядальності "декому з підпільників зголошення, чи навіть і зячтвядальності їх до р-ну /Турильче Скала-Под. р-ну/. Багато з голів с/рад старається всякими способами маскувати свою співпрацю з большевиками, підхліблячись хитро населенню, а навіть, як дже зробив голова с/ради с.Черпенівці Борн. р-ну, написавши шумно заяву до р-ну, що його село "не буде говувати страбків та гарнізону".

Основний натиск вводила ц.м. районна адміністрація на 100%-ове стягнення поставки молока та здачі контингенту м'яса. В тім ціли уся адміністрація зячтвядальності з р-ну під охороною на села і в кожному з них терезовила мітинг, спеціально провазначаний цій справі. Тут загрозувано населенню всякими грошевими карами, або і конфіскацією корів, і щоб нахити сили своїм словам, з місяця конфіскували корова селянам, не дачиса на те, що ця корова вав давню не зячтвядальності. Крім того змушували кожного платити 1000 крб. кара. Хто не мав молока, той був змушений купувати його або здавати готове масло. За кару, що деякі села на шору не здавали відповідного проценту молока, змушували населення носати його по три рази денно на збірний пункт, а відтак відзвяти з р-н.

Вся большевицька адміністрація старалася всіма силами зячтвядальності розбудувати станиць страбків на селах, або намагалася всякими способами "творити нові такі станиці. Всі ці намагання вав в цьому місяці не мали успіху. Позібно, і ціла большевицька адміністрація старається протидіяти та зячтвядальності на шору будувати за допомогою пропаганди, або з сяміурядували чи брали участь в засідках.

Всесільний та зячтвядальності склад нива та шкільно в цьому місяці не змінився і тільки до шкільно Товст. р-ну зячтвядальності нові, досі незвані в добре, працівники. Крім живовою обсяга, до кожного з р-нів зячтвядальності побудували до 10 "сервоупагонників" - внутрішніх вітряк вказ, які творять на території пошкільних р-нів 2-4 гарнізони в шкільно 15-30 осіб в кожному. Редта охороною р-н. Чо допомогли поліційним органам слухати ще й станиці страбків /їх немає тільки в Товст. р-ні, бо в цьому місяці розбудовано останню станицю в с.Лисіці/. У всіх інших р-нах є більше, або менше число станиць страбків - найбільше є їх в шкільно р-ні - 10

станіць, в Борд.р-ні 10 станіць при числі ок. 150 стрибків, в інших р-нах число станіць згається від 2-6.

Большевики дальше у своїй боротьбі супроти нас вживали найбільше засідок. Засідки ці робили найбільше нічю, а також часто днем в лісі. Тут також висилали з поодинокі розконспіровані місця підслухи. Нічю робили засідки не тільки на скраю села, на дорогах, але також серед пустих піль, біля кушків, в ярмах та інших місцях. Останньо вводили т.зв. метод запоровах засідок, цебто на ширині 2-3-ох км. ставляли в певні віддалі одну порри другу засідку, до того степеня, що суди вже не мав права ніякої порри. І в цьому методі брали участь і Скала-Под.р-на. В такі засідки брало участь від 150 - 200 і більше людей. За допомогою цих засідок вони обкладають околиці всіпані села та місця переходу, не даючи можливості доступу до сіл, порушування, чи пов'язання.

Для контролю лісів, а спеціально підозрілих відтанків, застосовували большевики підслухи. За допомогою цих підслухів контролюють всі куці в лісах, унеможливаючи у великій мірі доступ та кватиркування в них. Крім цих, вває скорше знаних методів, большевики дуже широко почали використовувати дітей-агентів, яких розсилали у всі повідні кількості у підлісні чи розконспіровані місцевості, аби коли вони вперше ці агенти відповіли на дзвінок, спеціально урядуваних. Ці агенти, прокидаючись одними найматчуками, що ніби шукають служби або хліба, заки співались в поодинокі місцевостях, контролювали всі наші рухи днем і нічю, проникали навіть в найбільш глибокі закутки терену, шукаючи за криївками або кватиркувальними групами.

По селах большевики робили дальше послідовні труси /Іван Пусте, Германівка /Борд.р-ну/, арештували по тому також велику кількість людей. При допитах дальше вводили вони найжорстокіші тортури. Крім заки чинили побиття, насилування жінки та дівчат, закладали т.зв. "лещухи" і примушували нещасливу жертву стояти по кільканадцять годин нерухожо. Інших знова прив'язували до крісла, ставляли перед них зеркало, в відтак наближали до людини водою до того степеня, що вона мало не пучкала. Проктованих патять як звичайно: хто є в бадиллях, де їх місця кватиркування, де їх криївки, хто їм їсти носить, хто лікує хворих, де є магазини, де перебувають повстанці чи партизани. За всі ці криївки або чого іншого обіцяють по 1000 і більше крб. Та найбільше ударів завдають всякого роду провокатори, або підляки, що задавись живцем, водять, виказуючи криївки, магазини та симпатиків /зловлення 25.7.46. Держ "Крчик" знав в лісі б.с.Кудринець Мельн.р-ну криївку, в якій вгидуно четверо людей/.

Об підірвати остаточно певність серед орг.кадрів та довіря до нас населення, розгорнули большевики спеціально в цьому місяці на широку скалу провокативні дії. Ці всякого роду провокації не облять тільки спеціально організовані провокативні відділи, але також вкрай істичні стрибки з місцевої районової обсади. Всі ці намагання большевиків не мають однак майже найменшого успіху. Населення дуже слабо розвідує таких маскованців і не дається підвести такими штучками голоті.

Після посиленого натиску, який зроблено з нашої сторони на станиці стрибків, багато з таких станиць самі ліквідувались. Большевики зі своєї сторони старалися запобігти такому розформуванні всякими способами. Коли нашою до р-ну прийшло організовано 32 стрибки зі с.Турильче та Залуче Скала-Под.р-ну, большевики замкнули їх більше як на 4 доби до тюрми і не дали їсти та не допустили до них передачі. Після того деякі зі стрибків взяли наново зброю, інших, що такі дальше не погодилися, вивезли на примусові роботи. Не можучи дати собі ради в боротьбі з нами, в деяких р-нах /Товст.р-н/, большевики закликали все населення до співпраці з нами в боротьбі з банітами. Найбільше вони зверталися до демобілізованих з ЧС, говорячи: "ви одні є нашими людьми, ви одні, що з нами кров проливали, від нас така ми сподіємося допомоги при знищенні бандерівців. Лише як ви скочете, ми їх подолаємо", і т.п.

Під кінець цього місяця /30.7.46./ було випущено в Скала-Под.р-ні

84

всі родини, що були скорше арештовані за те, що сини, або хтось з їх родини пішов в підпілля. Подібно і в інших с-нах випущено в той час деяку кількість родин, але вже не так багато.

Найбільше в цьому місяці потерпів Мельн.с-н, де між 13-ма вбитими був 4-х осібних груп "Тура".

В а с л і д и а к ц і й:

Р а в і в т р а т и

Р-н	вбитих повстанців	ранених повстанців	зловлених живими	зголошених
1. Чортків				
2. Борщів	4	1	1	-
3. Скала-Под.	4			
4. Мельниця-Под.	13	-	2	3
5. Заліщики				
6. Товсте	1	3	-	-

разом				

Р-н	збитих гром.	ранених гром.	арештованих громадян	з того випущених	вивезених гром.	знищених госп.	зроблених госп.
1. Чортків							
2. Борщів							
3. Скала-Под.							
4. Мельниця-П.	-	-	23	-	-	-	5
5. Заліщики							
6. Товсте	-	-	343			5	-

разом							

В о в о ж і в т р а т и

Р-н	вбитих большевиків	ранених большевиків	залапаних живими
1. Чортків			
2. Борщів	2	1	-
3. Скала-Под.			
4. Мельниця-Под.			
5. Заліщики			
6. Товсте	19	5	-

разом			

Сексоты дальше ведуть свою роботу все більш посилено і активно. Сстанньо даюся дуже відчуті те, що большевики дуже скоро знають про всі місця, які як мають місце в терені, а це тому, що сексоты є по своїй доброті і скорості зв'язками з с-вом. Большевики дальше безперестанно вербувать юра за юра кадри сексотів так, що вже майже всі місцевості мають під свого контролем.

В цілому терені нема вже відділів ч. Кілька з Мельн.с-ні з с. Іване

Пусте є ще 30 червонопомітців, які пильнують коней. Ті, що забралися зі сіл Михайлівки та Завале, зрабували місцеві церкви, забираючи з них що попало.

В с. Устечку Товст. р-ну стрільці вдерлися на дорозі, що проходить зі Станиславова до Чорткова з автомашини. Спропагувавши червонопомітців, які їхали на автах, відпустили їх. Ошучевлені зустріччю червонопомітці, відігравали, багали якнайкращі успіхів в боротьбі.

С л а в а   У к р а ї н і !

Постів, дня 5 липня 1946 р.

З В І Т

оуспільно-політична

за м. серпень.

I. Український відгук.

Найбільше вплив на настрої українських мас мала останні безперервні грабуни більшовицьких окупаційних органів, причому не обходилося без всякого роду насильства, посягань та переслідувань і конфіскацій. Коли ще до того додати подібну тяглі переслідування налогової руки /спеціально в Говот.р-ні/ та переслідування всіх людей, самозахищаючих в масах, то це прагнення, в яке щораз більше попадає наше громадянство, буде цілковито виправданим. Люди в трагічному роздумстві над своїм майбутнім і не знаходять конкретного виходу, вони більше, як коли-небудь, прислухувалися до різного роду чуток та "пророкувань", а також в напруженні слідкують за розвитком подій, не мають місця на міжнародній арені, при цьому частіше увагу звертають на те, що відбувається в Парижі. Цілість населення очікує якогось швидкого виходу війни, для повного виступу всіх від цього страшного стану, в якому застрягли українські народи більшовицької імперіалістики. Це загрозливість і жахота висвітлення більшовицьких "опікунів" зміцнюється ще під впливом розповсюдження газетних листів зі СРСР, Буковини та Бессарабії, які в цьому місці вносять більше зазвичай переходять через поодинокі місцевості, пробиваючись крізь поквартирні.

Коли б це не ця власне напружена політична ситуація та наявність не декількох ударів в нашої сторону по більшовицьких - наше населення почало б більше цілковито у безнадію та зневіру і дедалі більше отримало б подумки зникнути з руках більшовицьких окупантів. Телер, поштові, заклада нам обом "піддержкам", серед населення народилося і обіляються неспокій і безоглядне зорене ставлення до більшовицьких. Багато в людей, по дові додержавної на стороні від всяких рухів, це навіть далеко обійшло і зорене відноситься до телерних: незвольних вимагань, мінюють своє ставлення і це більше продукують до нашої пропаганди та в більшим напруженням слідкують за нашими діями, прикидаючи далі на них все більше надії.

Цей стан справляється як обіляння національної єдності, але почуття внутрішньої солідарності наших мас щораз більше зникає. В обгородженні уюванні: жінки родина, ба навіть люди, отримують собі зберегти для себе в дивовижну кількість харчових продуктів, потрібних для пережиття. В цих самі працюють поспішно самозахищаючі органи, негодуються, в першу чергу звернені до більшовицького уряду, а відтак це відмовляються і неспокійно неспокійно на них, по відданню масам кількість контингенту, це не віддати її зовсім, навіть нагороду не зберегти для себе більшу кількість харчових продуктів. В деяких селах була неспокійно спеціально звернена на родина підпільників, по не знаходять жодного контингенту, а навіть нагороду зберегти для себе вбійця.

Становлення до нашого руху, як вже було сказано скорше, помітно даліше криває. До цього в першу чергу прагнуть самі більшовицькі, які своїм відношенням та адресою відвертають від себе все і так дуже неспокійно самозахищаючі, тепер кожна людина пізнала, по в більшовицькому нікому не по дорозі, а кожному грошець загрозлив

812
87

голод чи видення. На покрадання ставлення до нас опрала завоз, до деякої міри і сама більшовицька пропаганда, а спеціально дальші газетні статті, звернені в нашу сторону, які дальше, хоч окупа, насвітлюють роботу нашої еміграції в окупаційних зонах Англії в Америкі. Завозом за такі газети населення платало по 5-7 крб., щоб їх тільки дістали і переконалися насочно про правдивість існування такої статті /Товст.р-н/. Треба додати, що навіть свіжо демобілізовані червоноармійці, які наслужилися в Чі воєнного роду попереджень про нас, мінюють зміцня своє відношення, заважаючи, що більше до Чі не підуть, а декуди навіть хочуть охотно вступати в ряди повстанців /Товст.р-н/. Така охота до боротьби з ворогом найбільше помітна серед молоді, а спеціально дітей. Тут і там знаходять такі випадки, що самі свідчать про наше вгадане, прам. с.Синьова, Товст.р-ну, - малі хлопці, вловивши подібно малого більшовицького розвідника, що прийшов у це село із Нарківського гарнізону, почали його "протоколювати". Тільки через присутність більшовиків, що над'їздили сюди маміною, дали можливість йому втекти і схрилася під їх охороною. В різних місцях стрічається багато молоді, що залюбки чистять і кидають вброю, залукує набої, чи пострілює де-небудь в тайні.

Щоправа, населення дальше зв'язує свої орієнтації в потягненні на Англії в Америкі, але треба признати, що віра в нашу справу більше крипнає і населення все більше вірять безоглядно, що Україна мусть така бути самостійною.

Відношення до більшовиків набарає характер окрайньо ворожий. Ніхто, майже, в населенні не знає добровільно більшовицьких контингентів, старіються джвабільше отягачся та ховати його для себе на цюкаток. Пра насильних драчах контингенту більшовиків, звичайно, поблугодуться військом чи с-трибками, творчча, цюсь ніба в роді боїсок, бо інакше воно б не мало жодного успіху, як таком, коли б неслась терор, населення заваляло б даний опротва, що переходило б в оутачка чи бійка в тайні, які намагачься отягати ті бозатки верна.

Ця прадумана ненависть виявляється переважно в більшості у гороренні населення до більшовиків, що забирають контингент, прам. с.Гунтинка, Скала-Лоз. р-н, - Гладкий Микола сказав до більшовиків: "як адам контингент державі, то сам хіба буду їста земло". В с.Іванків Пряма Василь говорив: "нас хіба сара земля нагодує, бо ми вже не можемо" /за те його арестували/. В с.Підатинні, Борн. р-ну, господаря кричала до москаля, що набарає замість збілки Вохух: "чи, забівакку, забираєш соцайде збілка. Все з'їздиш того сина та це мене грабуєш" /за це москаль дуже побла хінку/. В с.Стрілківці, коли москаль, хотівши забрати воїнка, намірявся до старої дівки криком, вона закричала до нього: "воля мене вара на місці! Мені в так не треба хити. Ви вбили моїх двоох оннів, вб'єте і мене!" Подібно під час ревізії жидів протиставляється більшовикам, як це мало місце в с.Ютецько, Товст.р-ну, - тут жінка кричала: "за сацкає чі, за грабіжника! Ви гірші німці! Німці це не так знущалися над нами як ви. Це ваша культура, що розвиває мене хату, щоб я опіюла не маю де з дітьми мисити" /за це її голова подібно тужко побла/. Завозом, коли більшовики намагачься від жидів харчів, вони не тільки не дають, але й кричать до голови так: "мару мене в хату! Я хліб їдала державі, а ви не намагачься від мене їсти! Я сама все не маю до в рот кинути". Подібно відношення отрічають більшовикам на кожному кроці і коли це додати до того відношення дітей, як це мало місце в с.Ютецько, да маленькій транітій хлопчина, бавлячесь набодем, на запатання заступився нач. мб Вугайова, на во зому, відповів: "жучу постріляти москаля".

Тільки свиперання і постійний терор, арестування, побої, ждерхуть та застрелюють населення, яке через страх залукує налюкні більшовицьким драчі, цюто навіть не дашає собі навіть нічого на цюкаток. Це дальше дуже помітно у тих селах чи місцевостях, які

сильно потерпіли від більшовицьких репресій, та в жовні, які побували довгий чи короткий час у більшовицькій тюрмі і взнали тортур, чи інші нагону на них прагнали.

У своїй пропаганді більшовики найбільше увага приділяють на заклик та позошення населення обов'язку "розчислитися з державою" - задати контингент збірки, молока, м'яса та всякого роду податки. Тут, як завжди, зміцні стараться протиставити навія пропаганді, звертаючись до населення, щоб воно не слухало кождих "підкаптів" "бандитів", а точно закопувало наложені на себе обов'язки, як та-кож не слухало всякого роду чуток про скорий вступ війни. Уже час-то більшовики говорять чи то на мітингах, чи нібу довірчаний роз-мовні з деякими селянами, що, коли б населення адало скоро контин-гент, вона скоро забралися з сіл і нікому не докучали б. Диві го-ворять, що через бандерішів стоять по селах гарнізони та не да-ють спокою людям - вона тому є тут, що це бандерішці їх клячуть. Вона закликають населення: "не слухайте бандитів, вона говорять вам тому мітинг, щоб на їх годували, бо вона хотять їсти. Бачите, вона не варта їсти нашого хліба. Не допомагайте їм. Бийте їх на кожному кроці! Ваганяйте! Це вороги народу! Вона вони, коростякі, ваганяйте їх зі сіл геть" /о.Садка, Товст.р-ну/. Воляке того роду говорення більшовиків не має найменшого успіху, бо населення вже мало нагоду переконатися в рафінованості більшовицької брахні. Во-но найбільше бойкотує всякого роду мітинги чи просто наміхається з них.

В останньому часі через неваносні грабежі більшовиками збірки багато з дрібних козочків та доношків вже не так активно опітра-плює в більшовиками, не слідує за ними рухом, а деякі, притя-гані бідою, заперестали свою кдану роботу зовсім. Рашта, однак, агентів, що рапрукуються далше з тих самих середовищ, у вели-кій часті зі скорим арештованим жовні, ведуть свою роботу далше. Далше в нашому терані лекуда поминаються інші чи дорослі розвід-чики, що покінчили спеціальні курси і є добре нашколені в борон-бі з ними. Стверні розвідчики є також убрешні в пістолі та Гра-нати. До всіх тих гаранцій населення ставлять дуже високо, пе-реслідують їх на кожному кроці так, що в деяких селах увеличили-ють цілковито більшовиками роботу їхньої агентури. Стрічаться та-кож випадки, що населення само відарує неваріантні тапізі, або по-відомляє про їх пошуку кождочасно повстанців.

Цьогорішня посуха, а до того де величезні адротва більшовика-ми контингенту довела наше населення до катастрофального і досі де неваріантного економічного положення. Багато селян вже сьогодні не мають чим засіяти поля, а куде чи пошарять харчів на промат-тя самому. Є вже такі люди, що сьогодні ограблені більшовиками до того стелення, що їм, крім деякої горюванна та барабол, що не на калосні стоять на полі, не остане нічого до проматчування. Ко-ли до того де додати дуже малу промат, який барабол, який пера-бачується, то цим людям крадеться така вже десь по Рідві гонду-вати. З цих причин деяка кількість населення вже вже на жабра, щоб поки не тупо і поки не лаяв мають що далати, зібрати не деяких харчів для себе та своєї сім'ї. Таке дещо є вже розповсюджене в деяких селах Товст.р-ну /Свераківці, Хмелова, Пураниш/. Дуже великі недозачі з харчів відчувалось населення майже у всіх селах М.Ль.р-ну. Великі недозачі мали та короваки рослині не дещо можливості відарвати домашніх тварин і з цих причин населе-ня, перабачуючи цей стан, варіує худобу, овани, зімці та мпро-дукти коней.

Як вже видно з вище наведеного, через ці великі недозачі на-тужай рівень нашого громадянства дуже обнижалося. Вона робить ве-ликі обмеження з харчів, а спомовання хліба обмежує декуда до мі-німум, заступуючи його бараболю, чи іншим, менш варіантним продуктом. М'ясо, сало, овалець ваходять декуда майже цілковито

з ухатку. Більш достатньо хакуть на тільки заможнілі та добра забезпечені люди - решта бідує.

Неманосамий більшовицький режим та матеріальні обставина, в які попало наше громадянство, відкинуть це більше серед нього жагуче бажання повбутися якнайкраще більшовицької "опіки". Як вже було сказано, населення з величезною нетерпеливістю очікує скорого забуху війни, добачаючи в ній кінець СРСР. В цих саме працях серед нього кружляють всякого роду чуток, в яких говорять про останньому місяці про недалеку війну з Туреччиною, про пошку зороних літаків над СРСР, про скору можливість моділізації в Чі, про перехід деякох більшовицьких партизанських груп через наші терени і про посилення революційної боротьби на СУЗ.

В характерності сільської інтелігенції не валяло дальше більших змін. Багато вчителів, які були виїздили на всякого роду курси та іспити заочників, вернули на місце свого призначення та підготовляються до початку науки. Майже в кожній школі наступала більші або менші зміна та до кожного з районів прибули нові контингенти молодих учителів зі СУЗ, між якими є також інваліди вітчизняної війни. Деякі з тих же учителів розповідають, головню в Товст. р-ні, про зміцнення революційних рухів у Київщині, Волинщині та Кам'янець-Подільщині. Вони говорять, що в тих областях є більші і менші групи українських повстанців, які нищать колоспа, розбивають поїзда, забивають обіжжя і виводять мкнд-вотів. Кілька в тому правді, покищо не відомо, але більшоправдоподібною є, що це саікі агенти, гинуть в наші терени, хотять в той опосіб вдобути собі довір'я серед населення.

В останньому місяці місто стало дальше тим самим хаттям, що попередньо, а більші зміна валяла хіба в торгівлі, вглядно у спекуляції. Вона в кожним днем в останньому часі надпрас цорав то більші форми, а ціна і поплат на обіжжя з кожним днем ростуть. Дальше ведеться посилена торгівля зі СУЗ та Букованом і Бессарабією, а також багато в людей валядають в різні міста і там перепродає обіжжя, муку, м'ясо, купуючи в заміну мануфактуру, шкіру та інше.

В житті церква не валяло в цьому місяці більших змін, а більшовики не посилали в тому напрямі спеціального наказу.

Досі ще всі школи надільні. В них декуди валячується перевозити ремонт та підготовляються до нового навчального року. Під кінець місяця попраїдали на місце свого призначення учителі, але ще багато таких місць є необсаджених, як прим. в Зал. р-ні, хоч тут прибуло 40 нових учителів зі СУЗ, а ще 24 місць вільних і нема їх кам обсаджати.

II. В і л ь ш о в ц ь к и й в і д т л и н о к.

Цілість більшовицької адміністрації, так сільської, як і міської, заангажована до стягання контингенту обіжжя. В цьому відношенні допомагають це всякого роду партпракріплені та партійні устикові зв'язалі, а також основну допомогу дають поліційні органи, які тільки знаходяться в посадових теренах та всякого роду допоміжні зв'язки і стражки.

Щоб більше підігнувати відстаючі села в р-ні чи навіть цілі р-ни /спеціально Мельн. р-н/, більшовицька адміністрація робила дуже часто збори голів с/рад, на яких посадовікі відповідчаки з області чи р-ну, відмітали графік законання зобов'язань супроти держави, "наказують" на всіх так, хто не валяє. В деяких р-нах перевозило також кжесві наради. Тут вглядно в кількох сіл голів с/рад та десятників, старалися всякими методами змусити до активності своїх адміністративний апарат за допомогою всякого роду погрош, валяючи правом порушників в наші - в "військом Степана", як це валялося голова райваконному Борн. р-ну на кушевій нараді в Білчу Зал.

Для стягнення контингенту верна була прайкріплена до кожної місцевості якнайшвидше партією, якій мав допомогти або деяку кількість стрибків чи візків в гарнізоні, як також брало участь у тім відношенні районна мід і м'б. Деякі в таких прайкріплених була прося "бачем Бокам" для даного села. Вони, вгаляючи по його вулицях, старались стягнути якнайбільше і якнайкорше верно, не прайдержуючись, звичайно, прайтому жодного порядку в його стягуванні, грабуючи все, що потрапило під руку. Збіжжя скрасте конфіскували, не оставляючи дже часто поодинокам людям нічого до проматку. При таких стягненнях відбувалося всякого роду надухиття, крадескі шматки прайкріпленням збіжжя, харчових продуктів та конфіскованого жатньої обстановки.

У кожному з р-нів, крім районної обсади мід, шоб та міліції і стрибків є не по кілька гарнізонів "червонопагонників" - допоміжних візків мід./в Товст.р-ні 4 гарнізони - 150 осіб, Скала-П. р-н - 5 гарнізонів, в Зал.р-ні 8 гарнізонів з ок. 70 ос., 150 недавно шішло, у Борд.р-ні 4 гарнізони з 95 ос./в Товст. р-ні оперує якнайшвидше відділ ОБВ числом від 20-30 осіб.

Подібно, як і в попередніх місяцях, вся робота поліційних ескадронів і їхніх допоміжних відділів була звернена на боротьбу з ними та на стягнення контингенту збіжжя.

В боротьбі з нами вони даяльте прайдержувалися вже скрасте введених методів, старалися прайтому опанувати овною контролюючи ціліють терену, а останньо звернули спеціальноувалу на опанування лісів. Взагалі всі ці відділи є в постійному русі і днем вони допомагають у стяганні контингенту, переводячи прайтому спеціально розшука і трус. Часто для більших операцій стягають собі на допомогу/головно в Товст.р-ні/ ряд гарнізонів з оусідних р-нів /Черківського, Білобожницького, Заліщицького, Біло-Потіцького, а також гарнізонів Станіславівської області. Найбільшу увагу прайсвятала більшовики Товст. р-нові, де в цьому місяці розгорнула шакан і переорідування до небувалих досі на цьому терені розмірів. Тут постійно мала місце неоподівані наскоки на села, де роблено трус, або в поодиноких випадках хатах, чи в якійсь частині села. На поодинокі подвір'я прайходила ві спеціальними 1 і 1/2 метровими дротами за допомогою яких перевіряли подвір'я, сади, городи і господарські будинки. Де помітали по-небудь підозрілого, розкопувала глибоко землю. Прайтому валили мурів і так в с.Летяча майже всі мурів є пороскідані і це саме більшовики зробили на одному відтинку села в с.Устечко. Подібно справа маєть в сс.: Хмелова, Свєржківці, Дорогачівка, Шутроманиці, Нарків. Даяльте починають овно роботу в господарських будинках і в хатах: розвалюють печі в коморі, в коморах ваглядають до скрасть, старалися прайтому шоб непомітно вкрасти. Опісля вгаляють на ограх і тут розвалюють стріли. У всіх господарствах, де переводять трус, б'ють нагаляти і прайкладають тут присутніх господарів, називаючи їх прайтому незалежно від віку всякого роду оловом. Взагалі серед людей скрасться ва-клякати олли жак, що дая вже навіть і наслідки, бо 7.ІІІ.46. р. ввечером /це для прайкладу/ около 118 людей ві с.Летяча, вобразив версти, яким на ніч до лісу. Подібно справа маєть і в інших селах. Деякі в таких гарнізонів, як прайм. в с.Дорогачівка, оствять пострахом довокочалих сіл. Цей Дорогачівський гарнізон, числом 57 солдатів, робить безустанні наскоки на села: Летяча, Хмелова, Свєржківці, Шутроманиці.

Крім того, більшовики робили ще днем пілоухи і засідки та розшука в лісах, часто кватруючи в них конспіративно, контролюючи прайтому увесь рух в лісі. Для нас даяння овиких кадрів оскотів та встрашення населення водять масові арештування /найбільші в Товст.р-ні/, вобразив, без огляду на остві і вік, людей до гарнізонів і тут тортурують їх, даяльте прайтому про наш рух, та змушують підписувати заяву. даяльте після таких арештувань до-

да заходять неслідами до хаття. Дівчата мають пошарпане волосся з голови, всі інші з відбитим від костей м'язом, в поломанних ребрах, з відбитими нарками та збитими зубами. Мушани мають ушкоджені полові органи, а хінка чи дівчата в поодинокі вираженні. Останньо зведеним був опосіб б'яття людей по хатоті та дування їх до неспратомності.

Ніччю роблять в різних місцях масові засідки, наскоки на хати, опараччєнь на розвідці, одержаній від агентів чи семіотів, які створюються завжди андромою донести про праотність повстанців, які прийшли до села на вб'рку харчів чи вечерь. Ця тактика давала більшовикам найбільше успіху, а ми знова мали майже повністю в тих місцях втрата в кадрах. В деяких околицях більшовики поодинокі блокували найбільше ліса, унеможливаючи в той опосіб переодуванціня та доставку харчів.

У своїй реперіаціонності більшовики опараччєнь використати застрашенні населення, кадрами в нього потрапили харчі чи горілку/с. Ця пілиці, Товот. р-ну, - кількох більшовиків говорали між собою: "ходім до господаря та спанемо йому, що він сьміє і будемо його нібито арештувати. Він дасть зеки, а тоді його звільнимо" - так діяло і зробала/. Трапидотьял також випадки, що більшовики, наробили всякого роду бенкетів, опісля до ва те, що їм хто-небудь спане правду в очі, мотяться. Так зробали більшовики в Черога-чівського гарнізону в с.Летяче. Вони ніччю грабували і забирали з хат по далося забрати, а зокрема забирала харчові продукти, крім того запалили у одного господаря отодолу. Рино, вертаючи до гарнізону, стрінули 13-літню дівчину Рудьку Антонку, що пасла худобу і читала якусь книжечку. Коли її запитав капітан, що він це голову, чи вона бачала банкетів, і коли ця відповіла, що бачала їх цієї ночі в селі, як у її батька забрала все в харчі, і що опалила отодолу та не побігла до 20-ро людей - він поблачаний післав до неї додому 5 бішців, які зручували цілкомого господарку, порубала все на хаті та спане побігла стареньку матір цієї дівчини.

Для стягнення з людей контингенту більшовики прамівають по ібну своєю рола тактику, в якій вводять застрашення, а опісля роблять розшуки і знайдене зерно конфіскують. Для застрашення вони арештують людей, що не адали контингент, а також їх побавляють, забирючи притому все, що попадає під руку, в тому числі пологна, вбрання, обузу, муку і інші. Прам. в Борн.р-ні в с.Доброкут більшовики перевозили кількарвові обшук по хатах, забавляючи притому все, що попадає під руку. Це зробаване в селі ма.що називали ніба конфіскацією. В с.Мушкатинці 20.9.17. більшовики перевели ревізію у Брехума Антона та забрала знайдену муку, а його самого кинув побігла. Того ж дня по ібну також побігла Кучера Степана за незадачу контингенту. В с.Волкіні 9.9.17. більшовики конфіскували вб'чки в Бєвнянск Керина та Красного Івана, в с.Біляче 30.9.17. сав.Фінвід іду Іахонич побігла селення на тоці, коли той молотав за те, що не адал в час наложеного контингенту. Подібні нападки мають місце в кожному селі.

Щоб не більше застрашити населення та мати успіх в трусах і не допустити до ховання людей вб'чки, для соціально пребрало масовий характер, більшовики, використовуючи ніччючі ночі, в таких і дні, ставляють на різних пунктах обсерваційні отізки, які в горбілі отекать за рухом селі, праглядячи, чи хто не ховає на повітрі і чи в городях вб'чки. Ніччю, коли засідки на нас, вони поодинокі прослідують до руху в селі, встала за тем, чи хто не скривав вб'чки. Коли така замітила, переодолать ревізію та забравше вб'чки і вб'чки і дашого господаря, як це прам. зробала в с. Івана Зол. Зол.Б-ну. Більшовики, праглядячи, як селі селення залопували вб'чки, наказав йому того відкопати, б-ючи притому буками і прикладами. Все це вб'чки, крім дальної малої частини, яку запалила хінка в дітям, забрала, а також забрала цього чоловіка.

до р-ну. По дорозі він яков немов п'яний, а сліди його вказали кров.

Висліда акцій:

Наші втрати:

Р-н	вбитих повстанців	раних повстанців	зловлених казаків	зголошених
1. Чортків				
2. Борщів	2	2		
8. Скала-Под.	2			
4. Мельн.-Под.				
5. Залішків				
6. Товсте	6	3	-	-
<hr/>				
разом				

Р-н	вбитих грм.	раних грм.	арештованих громадян	з того випущених	завезених грм. казаків	знайомих грм. гооп.	вработаних грм. гооп.
1. Чортків							
2. Борщів							
3. Скала-Под.							
4. Мельн.-Под.							
5. Залішків							
6. Товсте	4		585		4 роц.	20	
<hr/>							
разом							

Ворожі втрати:

Р-н	вбитих большевиків	раних большевиків	зловлених казаків
1. Чортків			
2. Борщів	2	1	
8. Скала-Под.			
4. Мельн.-Под.			
5. Залішків			
6. Товсте	17	3	
<hr/>			
разом			

В цілому терені немає відділів Ч., крім самого міста Чорткова, та кількість його не відома, і в Залішківському саперському частині - 280 людей, а 17.УІІІ. звідси виїздили залішківський танкової частини.

III. Завага звіту чого.

Дошкідливий звіт неповний через брак звіту і відомостей з р-нів: Мельницького і Чортківського, а також звіти з інших р-нів неповні.

Слава Україні!

Постія, дня 5 вересня 1946 р.

З В І Т

а у с і л ь н о - п о л і т и ч н и я

з а м. в е р с е н ь.

I. У к р а ї н с ь к и я в і д т а н о к.

Розгорнутий більшовиками ще в минулому місяці терор, а спеціально грабунок збірки, досі не припинявся. Доправа, він не прибрав ще більших форм, як попередньо, але налягав на населення все більшим жахом і коли додати до цього варварські надії населення в остаточне вирішення справи порядку в світі, яке мало би правити останні каральні на марші конференції - то розчарування та побільшане прагношення і ризикнація делюї частини населення стануть надзвичайні. Багато під безперервним нахилом, постійним страхом та каття своє та рідних, терплять від безперервних нестерпних драч, грабунків та побоїв, населення духовно виснажується. Відтягнення остаточного вирішення справи порядку в світі, яка дуже помітна в теперішніх верах, наближаючи війна, а в нею голод і владні, яких така завдання багато в родин, сильно підкопує здоровий розсудок у розглядненні політичної ситуації та кажда населення з одної крайності в другу. Воно, боячись більшовицьких репресій, заломує всі їхні налоги, доби тим хоч залезнати собі яко-такій спокій та оминути безпосередніх перешкодувань, з другої сторони даложе дуже пильно слідкує за потягненнями Англії і Америки, зв'язуючи з ними своє майбутнє доло та нестерпляче очікує скорого надбуку війни. "Коли вже наразті буде та війна" - завжди падають запевнення. "Коли ми вже наразті побудемося тої голоди" - питає кожен. "Хто знає, чи ми дочекаємо того" - говорять більші зрештовані та заломані духово. Такої засталося та тривога за своє майбутнє не помічувалось серед населення не від початку більшовицької окупації.

Національна свідомість малого населення є досвіді висока і вона проявляється переважно через збільшення більшовиками терору - тоді кожен хоче рятувати сам себе. В інших випадках вона приблизно проявляється і має такий зміст, як це говорили люди в с.Садки, Товст. р-ну, - "Хотіли би голода знавала положення українського народу, хотіли би нас в Садках не оздалось ні одного при житті - то Україна така буде вільною і самостійною державою". Дуже часто самі більшовики в перекладах опреділяють самі національну свідомість малого громадянства, говорять: "на всі бандьора, нас треба було б всіх постріляти до одного".

Ставлення українського громадянства до нас не змінялось, воно даложе старасться допомагати всім, чим може. Дуже часто навіть ті люди, які потерпіли репресії і дуже бояться, не відмовляють від помочі при перевезеннях збірок, допомагаючи такти шире. З відмовою помочі отричаємо тільки серед людей, де найбільше закоріналась більшовицька агентура. Багато в населення, опіючування з нами, говорять: "От знай на плечина, а де ми, хлопці, помітася", або: "Збира хлопці робіть, до б'єте голоду, але по ми зробите, як нас так мало" - докладають. До наших вичів і пропаганда поводжується дуже уважно, а на інші чи закриті збори люди збігаються без огляду на вік і стан, навіть всі до одного. З цих праць дуже часто допрімають населення більшовицькі: "коли б на мого місяці говорив бандьора, ми напевне збірлялися всі та шодухами його, а нас, реальних людей, одужати не

хочете" /с.Бутроманні, Товст.р-ну/. До всіх нападів акцій, як про- пагандзаних, так і бойових, ставляться дуже добре, чого може бути приміром в с.Кравче Гор., Борн.р-ну, - тут повстанці на подвір'ї од- ної селянки незвані з'явили партизани Малосерасва, за по- опісля більшовиків спалили її хату. Діда, однак, цим не застраш- лися і говорив: "добре роблять, що б'ють - не зможе той хата, але такай голодник вже більше дерта з нас шкуру не буде". Селяни в цьо- му селі ще краще опісля відносини до повстанців. Деколи повста- нці, зайшовши до сіл, в яких рідко хто буває, зустрічають ~~селян~~ ~~селян~~, а селяни говорять: "хлопці, не покидайте нас, бо ми через голоду пропадем - вона нас скоро захоче в колгосп". /це вислови се- лян деяких сіл Скала-Пол. та Мельн.-Пол. р-нів/. Збочення з пра- вильної орієнтації та зневіра в нашу справу виникають переважно че- рез незорієнтованість в теперішній політичній ситуації. По роз'я- ненні всіх цих проблем населення мінше своєї погляд і дільше ві- рять в перемогу нашої справа, а також у деяких людей виникає ще сумнівне ставлення до політичних альянтів, мовляв: "хто до нас при- йде, то ніколи не каже "на", але "дай". В такій випадку, коли більшо- викам доводиться просто почути від населення їхні бажання: "ми всі хочемо Україну! Я стара, а Україна така хочу" - говорила стара баба до більшовика в с.Олександрії, Борн.р-ну,

До більшовиків та до їх всіх вярдань наше громадянство ста- вляється наскрізь ворожо і в повною ненавистю. Всі драчі більшови- кам вдається реалізувати тільки тоді, коли вистосують терор та ма- сосову грабеж, побої, конфіскації. Коли, однак, це все минає, населен- ня даліше обтягається, або не такому їх зовсім. З цих причин біль- шовикам зрівнують проценти здачі контингенту за допомогою скорше згаданих бередників, притому тут і там населення вже більш лийно протиставляється, що більшовика адувають арештами та побоями. Завою- вувати до більшовиків населення досить швидко вдалося лийно, як це можна взяти в деяких випадках, що мали місце в Товст.р-ні: в се- лі Бураківна діти кадали камінням за більшовиками. На прасілку Вел- бова коло Ганковець селяни дували більшовика за те, що той розло- мав йому двері до хати та хотів забарати все, що попаде. В с. Ко- шаліїці, після того, як більшовик зовсім незваного цивільного хлопця, хінки крачав за ними: "голото - грабішники! Вони буден надати невинне, безборонне населення. Забарайтеся туд, звідки прийшли!

Наші люди хвають постійно під таим настроєм, що більшовики в на- падах землях тільки переходово і сьогодні чи завтра забаруться та- ка звідом. Ці настрої піддержують також і погорощі в ЧС, які, ото- дця гарнізонами в рійнах міжцесостях Латвії і Литви, та інших по- невожаних країнах, розповідать про повстанчі рухи, опісуючи пра- тому і цілий СРСР, де, після їх говорення, мимовільно окрива лийне не- дозволення та протиставлення владі.

В цьому місяці більшовики робили дуже мало мітінгів в населен- ням, реалізуючи всі свої намети через безпосередньо введення те- рор, звадця дуже докладно, що ніхто з населення не повірить в їх- ні брахливі слова та не віддасть остатків своїх харчових проду- тів добровільно. До того ще і навіть на ці рідкі мітінги населен- ня не сходилося, або бойкотувало їх /с.Підпалап'я, Скала-Пол.р-ні, - дідя поваходив по одному в селі, обставляючи більшовицького про- моця самото/. У своїх рідких виступах, крім говорення про досяг- нення та обов'язки виконання плану нової п'ятирічки, щобто, як на- денять розрахуватися в державою", зовсім опосередком отаралися ад- ські серед населення очікування нової війни, підчеркуючи у міжку- всіх виступах, що її така не буде: "війни не хочемо, її не хоче тов.Сталін і весь народ Радянщини. Коли би війну заповіла Англія і Америка на прасілку ~~на~~ ~~на~~ націоналістів, то ми не боїмося. Нічого і атомна бомба не допоможе. Світ не дозволяє вклавати атом- ної енергії у війни". Крім того, також закликає цілість населен-

ня до боротьби з нами, говорлячи: "скажіть бандерівцям, що війну з нами можуть повести гонорозно. Хай вийдуть з лісів і стануть з однією лавою, а тоді змиримося, хто кого краще буде бити. Бити по більшовиках з-за дуги не трудно... побіда над бандерівцями залежить від цвхільного населення. Як би їм ніхто і-ста не дав, вони подавали би особачю смертю... для приміру скажін хочіть таке - як би їм хто дав і самостійну Україну, то хто наю похерує. Для керування державою треба мудрах людей, а у бандитів таких нема" /Кобиліці, Товст.р-н, - зав.проп.Зима/.

На опіспрацю в більшовицьких ідуть такі самі елементи, що скорше, а в останньому часі появляються агентура посеред демобілізованих в ЧС. На опіспрацю в більшовицьких не дальше ідуть волякого роду згодовенняки з показом на арештовані на учоті чи допомогу в пильному рухові. Сирізь в терені трапляються спеціально навчені розвідчнкн, а чоті на їх роботі опирається вся діяльність посяданських гарнізонів. Подібно стрічаються декуди агентів-запіяків, які, ради збереження себе та своєї родини і майна, слідкують за воїми нашими рухами та відносять про них більшовикам /Товст.р-н і Мельнік./.

Що волякого роду агентів - розвідчнків звичайножоріж, донощиків, населення спинається скрайньо вороже і допомагає у слідженні їх та послідовній ліквідації.

Через дальші безперервні грабунки більшовицьких контангентів, де вони ніби за конфіскачу забравать з селів все, що попадає під руку /пшудка, полотно, збрания, муку та інші харчові продукти/, вони бідняють пораз більше. Крім цього, більшовицькі також забравать з мислів усе муку та збіжжя, без огляду на те, що делькі в людей, що завезли тут молоты, вже давно закончили з цім налогом. В деяких селах, що через більшовицькі, ніж де-інде невротка, не могла законати наложенних поставок, більшовицькі до того отапели грабують /деколи переважно все навключно для себе/, що забравать послідовно у всіх, без винятку, господарів усе, що попадає під руку. З цих саме причин пораз то більше людей є вже оголоченими не тільки від усіх харчових продуктів, але і домашньої обстанияки. Хто зумів добре сховати, той вдержить, і голод не буде йому так тяжко докучати - всі інші голодуватимуть. Одиноними людьми, що не будуть терпіти недостатків, є посяданські оільські управи, а спеціально голови і секретарі о/рад, які, використовуючи брак контролю з нашої стороны, та на опіспрацю з більшовицькими привозкують собі війжжя, ніби під маскою передачі його для "хлопців". Не будуть терпіти недостатч також і всі партпракріплені до посяданських місцевостей та голови райвиконкомів чи ціла їхня обстава - всі вони вже добре забезпечачують, адаравчи з населення для себе харчові продукти, використовуючи притому загальний балаган.

В останньому часі до сільських кооператив почали надходити більші преділя солі, нафти, сірників і цукру. За останній місяць до кооператива в середньому прабудя гра разв на місяць такі преділя: 30 кг цукру, 200 л нафти, 200 кг солі, 500 сірників - такий преділя кожного року/. Вже згадані товари в порівнянні з попередніми місяцями подорожчали на 5 разів - прам. 1 кг солі коштував скорше 50 коп. - тепер 2,50 грн. Ці товари доходять до споживача в дуже малій кількості, бо в першу чергу кооперативна управа "відкладає", вглядно краде для себе відповідну кількість товарів, мотавуючи, що вона є призначені "для хлопців" /це трапляється послідовно в Скала-Пол.р-ні/.

Очікуючи скорого надуху війни, населення дуже приволюється до волякого роду чуток. Найбільше поширеними чутками в цьому місяці були такі:

- Англія зайняла Данціг; Англія і Америка зайняли Польщу і Брославію;
- кілька більшовицьких дивізій перейшло на сторону Англії;
- в Нью-Йорку загнали з Радв Безпеки Мануїльського, а в Молотов стіх з конференції;

- Нім американці складають в Карпатах зброю для УПА;
- більшовики в секреті говорять, що Польщу має забрати Англія, на Балканах мають бути сполучені Італія, Україна має бути відома і до неї має бути прилучена Білорусь, але все під наглядом Англії;
- цього місяця в Ужгороді УПА мала великі бої з більшовиками і перешла в Карпат на Польщу;
- чужі літаки бомбардували Варшаву, а більшовики роблять на Сянці окопи;
- в Польщі є революція;
- 29. IX. Англія буде встановлювати границі, а в Україну мають більшовики забратися;
- 21. IX. над Станиславом якийсь літак розкидав листочки в різних мовах. Всі ці листочки кружили найбільше в Зал. р-ні.

Переїздяючи зі Східних областей поширювала таку чутку: коли розіб'ють більшовиків, Америка забере Московщину, Сибір, далека Схід Англія забере Кавказ, Казахстан, - Франція допомагається виступити для себе з окупацією України.

Склад інтелігенції, а спеціально сільської, дуже змінився. В нашій терена прибуло не в кінці минулого місяця багато учителів з'її СРЗ, а також деяка кількість фальшперек до мандунктів. Прим. на 103 учителів Зал. р-ну 63 з'її СРЗ і в тому числі 10 руських, решта українці. Багато з цих учителів є комсомольцями і тому ставлення до місцевого населення і до нашої руху взагалі є переважно московське. Їсі вони є дуже слабо політично вироблені та сильно застрашені, а деякі, співчуваючі в теперішнім положенні українського народу, обмижують до говорення: "Ой, Боже, Боже! - Як та голота в Іллія на-шому народові в шкуру, та однак це все скоро скінчиться". При стій цих з наших вони відносять до нас з боєм, але скоро міняють своє ставлення, як часом, осмілюючись, говорять /Зал. р-н/: "до цього часу, коли ми не бачили вас, думали, що ви дійсно якісь бандити, страшні й обдерті, які тільки збивають кожного стрічного, не мислячи перед собою жодної мети. Сьогодні ми переконалися, що це є організоване та адноцпліноване військо, яке бореться за звільнення свого народу з-під панування більшовицьких величків". Інші при зустрічкх говорять: "як я влякну, що відвідує нас, а то ніхто не бачить як я вем, що роблю", або окаркають на своє матеріальне положення: "яко кілька радів приїжджали для учителів індустрію. Однак ми її не одержуємо, бо нею діляться партіяці в Рай. ВНО, а ми ходимо далше обдерті, голі, босі. Ніхто нас не вважатиме чи ми маємо що їсти і в це збратає". Матеріальний стан цих свіжо прибулих учителів є декуди дуже нужденний, вони переважно адміні на ласку і на ласку місцевого населення, яке відповідно до самого поводження посаджених учителів допомагає, або протисто.

Агентурної діяльності посеред учительства в більшому масштабі не помічено, однак деякі з них, використовуючи послаблення нашого контролю, намагаються незначально організувати Комсомол та піонерів. З нашої сторони серед учительства ведеться дуже слаба пропагандна робота, декуди її не переводяться зовсім.

В цьому місяці не заматовано більших переслідувань нашої церкви і тільки в с. Бабинці, Борн. р-ну, 5. IX. 46. 75 більшовиків отруїли хату місцевого священника та перевели сільській трує. Після трусу арештували священника та забрали в район. Забаравши, дозволили взяти йому білизну та харчі на дорогу. Всім священникам, які є в терені, більшовицька адміністрація припоручує вести повільно-агітаційну, а останньою вести агітацію за здачу контингентів та зарішення податків і інших державних податків. Таке припоручення виконують тільки деякі священники, бо більше підляти страхом. Замітним є, що відносять до священників, посаджених голови законному, шдуть до них, придержуючись "старого тому": "Возвращайтесь отче! Наминуло Вам, щоб Ви поголосили в церкві людям про обов'язок здачі контингенту до ... /подає дату/" /такі повістки траплялися в Товот. р-ні/.

В останньому році більшовики почали роботу перевірки церков у Товст.р-ні. В с.Летича більшовики запропонували місцевого селенця, щоб він разом з населенням перейшов на православ'я.

Нале громадянина далам дуже чистельно відвідує церкву, але при оповідях є ще обережним, про що знають і самі селенники та зі своєї сторони не розказують нічого про політичні справи, чи ні. Таки про які-небудь таки. Деякі зі селенників далам на проповідях закликають вірувати до нехитрості, політарності, братерства та любові. Показано також на помічено серед селенників деморалізацію, хоч вони у великій більшості перейшли на православ'я, але вони далам передержуються всіх тих самих правил релігійного обряду, як також не мінють доброго ставлення до нашого руху.

В цьому місці по всіх школах почалась наука. Став змія в поданних р-нах виглядає так: Зал.р-н - всіх шкіл 30, в тому числі 1 СШ, 2 АСШ, 26 ПШ і 1 фахова - агрологічна технікум. Всіх учителів 103, в чого 45% ві 37, а 55% ві 37. Всіх учнів 4.320 /врім учнів технікуму/. Борн.р-н - всіх шкіл 24, в тому 1 СШ, 9 АСШ, 14 ПШ. Учителів 127, учнів 8.633. Слани-Пол.р-н - всіх шкіл 25, в тому числі 2 СШ, решта початкові і неповнобаченні. Учителів 117, в чого 53 ві 37, а 59 ві 37. Тут мія змія є 18 класів і 1 випускник. Всіх учнів 8.690, в того 1.600 хлопців, а 2.090 дівчат. Як вже оповідало, на початку року деякі з учителів ві СШ почали вчити в комуністичному дусі та намагання організувати по школах піонерів і Комсомол. На це вони, одначе, зустріли змія сильний опір зі сторони дітей, яка не тільки не хоче зорганізувати до таких організацій /з цих причин в Туральці і Оверних дішло до гострих сутичок між учнями а учителями/, а також не хочуть вчителів підв розвійської мія, яку покликали виміряють. Подібний опір зустрідають учителя серед змія та дітей усіх районів.

II. В і л ь н о в и ц ь к и й в і д т а н о к .

Робота більшовицької адміністрації є переважно зосереджена при збиранні контингенту та податків. У поданних місцевостях далам оперуть всімі партпривілані, які дуже часто мінуть до своєї подруги боївки, які доходячі, цілом до 20-30 осіб і за їх допомогою перевозять грабунок збіжжя та сільськогосподарських продуктів, як також грабують по нонде під рука. При таких операціях оголошують поданних селів зі всіх середняків до каття, спеціально харчових продуктів, не лишаючи їм нічого нічого. Таки випадки, як тут наведено мали місце в кожному селі і вони звідали на та з каття, по нічого в людей не дають: Зал.р-н, в.Косперіці - 25. Д.46. більшовики також побали грабувати Василя на те, що отав в обороні свого майна і, не даючи себе грабувати, мавали більшовиків відповідним словом. С.Торське - при збиранні контингенту більшовики зрабували для себе 330 кг збіжжя, 25 кг фасолі, 40 кг мука, 5 пшавок. С.Вилланиці і Новосілка - тут обравали цілком для господарства. С.Солони, Товст.р-ну, - більшовики хотіли обравити місцевого далам Чамича і тому Арекувала його, нонде далам отарав по дорос і втекти. Поринали його також в голову, а опісла на це зраудати на 10 кіт торі, а майно скрафікували.

В бік районної обсад поліційних органів не зміяло, вглядно таких змія не зміяно. Зібралися змія в укладі далам візків нонде. І далам 31. УІІІ. - 1. Д.46. в районі Чортківській, Товст.р-н, Заліщицькій та частину біл, палеских понад Серетом, Борніцького району, грабули спеціальним транспортом в Німеччину через Польщу на змія детелерівним гарнізоні "сепаратонізмів" відділі перем. візків нонде /"зелені", як їх далам називали/. Всіма в кожному районі потворали гарнізоні, і так в Товст.р-н грабуло ок. 200 - тут мінливі ревізійнонь на 6 гарнізонів, де в одному /Дорогічівка/ було 55, а в інших від 25-80 осіб обсад. В Зал. р-ні

пробуло всіх около 250 ос., з чого 130 розподілено на гарнізони по селам, решта осіла в районі. В інших р-нах: Борнізькому /в рашті сіл/ та Скала-Под. і Мельн.-Под. осіла далі до дві самі гарнізони "червонопагонників" - внутрішніх військ явля /у Скала-Под. р-ні було їх 227 і творили 5 гарнізонів/.

Окрім щеде зазначених військ, у кожному з р-нів оперіла спеціальні провокативні відділи, чимом до 15 осіб.

До кожного з гарнізонів був зазначено прикріпленої хтось з районної обшари якого, а часто тут праідали на оперіції प्रदेशнака з області. Вони вели на місці і кермували майже всім роботом, розробляючи посланекі справи, вели доплати в раштованах та кермували і заплановували акції. Узброєння всіх гарнізонів, а спеціально всім побуваних погран. військ було переважно автоматичне /на 5 осіб гарнізону /дорогачинна/ було 8 кулеметів, 10 снайперів, 10 вшарпаних крісів, а решта АВТ і ШМВ, тут також до кожного з них була прикріплені два - три добре вшарпані псаб.

Характеризуючи всім прибулі погранвійська, це пробули всім в наші терени, треба сказати, як говорять населення, що це "наша", вони все не так, як їх попередника, поводяться, і прам. по селі все не ходять іста, а кажуть собі привозити всім добрі речі до гарнізону /мід, мило, куря, яйця/. В перших днях поможовали серед населення своє прибуття так: "на прийшла оідк, коба до 15 днів вигляти банаронців за границю, доб, коли прийде війна, вони нам не мігали" /Устачко, Товот. р-н/. Серед цих "заканах" помітно не так велике дисциплінованія, як це мало місце в "червонопагонників", видно, що вони, побачивши більше світа, говорять все: "СРСР мусить розвалитися, бо пересічний громадянин не хоче законувати наказів садатлад - тоді, коли кілька літ тому про це я подумав було немовляво" /Цапінці, Товот. р-н/. Інші говорив: "багато ладя наробила колгоспа, бабуки, але ви не журіться - наші, завтра ладя цеї не буде, вона також піде по вірах" /с. Нарків, Товот. р-ну/. Ці всім відділи не були добре вориєнтовані в новій ситуації і тому дуже цілком розштукали відходилих "червонопагонників" про нас і про наш рух. Переважно вони так опабували /Дорогачинна/: "бацьора тебе з-на дурна во'а, на етіції нашого зларя, от праідуть до другої жана від гарнізону та поіають чи во'а'а його захочуть".

Вся робота більшовицьких поліційних органів вощередувалася в основному на боротьбі з нами та на грабежу і розшуках обіжк. У своїй тактиці боротьби з нами праідувалися втерих методів. Нічого робила найбільше засідок в різних місцях терену малими групами по 3-5-ох, йдучи на нь декотри назіть босо, розсіпаніть, заобіла з різних місцях і там констрівали велику відіають терену, унеможливувавши парвом доступ до сіл чи перехід. В місцях більш розвинуті рованих концентрувалися і тут нічого робила засідки ланцюжком способом, часто дошкля 3-4 км /Товот. р-н - таку засідку робила задок полем від прашіла Вербова аж до с. Воркулиці/ йдучи на засідках нічого, коли піділукали який-небудь рух у котромусь в господарстві, тико і непомітно піділукали до того місця /чашом босо/, або обшавала ноги шашами чи шкочем і тут етаріла несподіваним вогнем вбита чи заскоцата отіжкового, а опісля заскоцата повостанція у хаті, яку обстрілювали кулеметам по вікнах і дверях чи зашдували границям. В інших випадках, не вштаріла повостанція, робила окоро вранку в таких господарствих дуже салні трула, думючи за краілкам. Сама організація і метода перевозженія засідок була дуже планована. Ціма засідками більшовицька вранку прешірали краі села, опісля творили круг, за відшарілий що зашудувався того морав-то більше, як шаліть або шалілали на місце краілок повостанція, коли ті окоро не втакли повя це кімце, чи емінали місце перебування, або оконцентрувалися дуже близько і в той

спосіб перевіряли саме село цілком.

У своїй своїй роботі старалися діяти непомітно, по-партійно-мисльови, наскільки могла несподівано. Днем робили такі наскоки на посади-ні спровоковані місця в лісах /спеціально в Скала-Пол., Чорт., Мельн-районах/, перевозили прагнучи точні розвідки за країнами. В Бувар-ському лісі робили точну перевірку цілого лісу, з чого вийшло опіс-ля кілька жертв. Для характерності наскоків днем можна додати, що до спровокованих місць вони підходили, повільно непомітно дуже дов-го /шосом дві години/, аж опісля, коли наближались до повстанців на кілька кроків, несподівано наскокували, отримуючи прагнучи кон-ти кого-небудь хвилюм та шкорою кинувши палику /наскок на пов-станців в Пандатанському та Волківському лісах/.

Крім наскоків на ліси чи місця кватрування повстанців, перевозили на більшовицькі табори з посадинок місцевостях перевірки і групи гоо-подарств та арештування людей /назбільше в Товст.р-ні/. Всіх ареш-тованих піддавали переважно старим звичним методам тортур та шкору-вали з д. інж в іманна, прималучивши величезну до підлогою обиди на до-помога. Через такі арештування, а в них були вояки, потерпіло ра-сіа і людей, а назбільше в Товст.р-ні /ос.: Попівці, Бурківці, Сло-біва, Ганківці, Веркулівці/.

На спеціальну увагу заслуговує робота провокативних відділів, які вояки, мавши повстанців, грабують населення /Зал. р-н - 21. Д. 46. такий провокативний відділ в числі 15 осіб грабував насе-лення в с. Катівці/. Другим їхнім способом та методом роботи було приминняння як такої штуки, яку вона, прам., 7. Д. 46. зробили в с. Касперівці, Зал.р-ну. Тут більшовицькі арештували враню Стігара Якова та везла його на сусіднє село до гарнізону. Провокативний від-діл зробив на них "засідку" і почав стріляти по ній голова, з чого деякі з більшовицьків зтінають, а решта йдуть "намілі". Провокатори, ніби радіючи, що ув'язненій жваві, відводять його до країнка на про-вірку. Тут його розшукують, та не арештували та чи до нього заходять повстанці, де вони киваються та взагалі про всі наші рухи. Таких випадків було по кілька у квітні в 1917.

У своїй своїй роботі більшовицькі послуговувались розвідкою, одержан-ною від доносників та агентів, спеціальних розвідників в терен. Вербу-ючи доносників, більшовицькі не обманувались тільки до воього спеціаль-ного їм елементу, який або за заплату, або з невольності до них від своїх підку роботу, але ангажували до того воєнних "своїх" людей, компанях іншими доносниками іноземних іноземних та демобілізованих в Ча, поворотців з Німеччини, а навіть і з-посеред заплітків. Для спеціаль-ної розвідки в терені вислалали дальше звичайних розвідників: дітей та стариків, які покінчили відповідні школи в Чорткові, Королівці, Гусятині й ін.

Розгорнувши так широко роботу агентура і маючи постійно точну роз-відку, більшовицькі змогли до деякої міри окувати наші рухи та запобігти втрат. Назбільше грішними були агенти-розвідники, які в терені прона-кали усі його закутки, спеціальні переносуючи за закопаними криївка-ми в лісах, полях та на берегах рік, або величезною до підлогою смерку, обертаючи всі рухи похід лісами та у віддалених полях. Де-які агенти-розвідники слідили за наміром рухом в цілості, а демобілізо-вані, піддавшись на добрих, мали за відданням адобути собі довір'я, а відтак погодилися на закопання у себе країнка, щоб жодних одного дня не віддати.

Вислідок більшовицьких репресій ми мали втрати в провідних над-рах /Товст.р-н - впаив рай. орг. 16. Д. 04. п. Марш, Чорт.р-н - 11. К. 46. рай. СБ ол. п. "Сава" та рай. "Тихий" /, а також ряд стрільців.

Вільно в Залітанях в відділі Ча - 290 ос. Це саперська частина пра-кріплена тут для роботи при залізничдорожному мості - учоті в акціях та боротьбі з нами не беруть.

Внаслід акцій:

Наві втрати:

Р-н	вбитих повстанців	раних повстанців	зловлених хазар	зголошених
1. Чортків				
2. Борщів				
3. Скала-Под.	2			
4. Мельн.-Под.				
5. Заліщика	3 + 2 /кін./	2	5 + 6 /кін./	-
6. Товсте	3	2		
<hr/>				
разом				

Р-н	вбитих гром.	раних гром.	арештованих громадян	з того владує-них	визво-лених гро-мдян	зникле-них госп.	врабо-ваних госп.
1. Чортків							
2. Борщів							
3. Скала-Под.							
4. Мельн.-Под.							
5. Заліщика			80				
6. Товсте	3		112			4	
<hr/>							
разом							

Ворожі втрати:

Р-н	вбитих білшовиків	раних білшовиків	захоплених хазар
1. Чортків			
2. Борщів			
3. Скала-Под.			
4. Мельн.-Под.			
5. Заліщика		12	
6. Товсте			
<hr/>			
разом			

Слава Україні!

Постій, дня 5 жовтня 1946 р.

[Handwritten signature]

З В І Т

с у с п і л ь н о - п о л і т и ч н и й

з а м. ж о в т е н ь .

I. Б і л ь ш о в а ц ь к а д е р ж а в а .

Багато про дружбу народів ССРР, їхнє братерство, взаємодопомогу та любов більшовики говорять та пишуть. Та вже чи не найбільше уваги присвячують притому російському народові, що має явний характер російського шовінізму. Многонадійні говорення про дружбу служать в дійсності лише маскою для русифікації інших народів, а в першу чергу українського. Тому так дуже посилена зараз у пресі розпропагандування невідомості України від Росії та "братня любов українського народу" зі своїм "старшим братом" - "великим російським народом".

Намагання більшовиків зрусифікувати український народ зустрічаємо на кожному кроці. Вони проявляються як у політичному, так громадському, економічному та культурному житті. І так - головні пости в районі займають рускі-партійні, урядова мова, хоча не офіційно, але така російська, канцелярії ведуться в більшості на російській мові, в кіно демонструється фільми переважно з російського життя та на такій же мові. У пресі дуже багато місця приділяється вивіщенні російського народу, його "заслуг" супроти народів ССРР та пропагується безпідставну вдячність за "ласку" російському народові. Не менше місця присвячується говоренням про нерозв'язність ССРР - "сім'ї народів". У школах учителі із ССРР намагаються говорити по-російськи, навіть на годинах української мови чи літератури та виховувати дітей у більшовицько-російському дусі (Борщ, р-н). Великий русифікаційний вплив має теж армія, у якій оціці зовсім підсвідомо звикають до російської мови та підпадають під вплив російсько-більшовицької пропаганди. Вживання виключно російської мови в ЧА залишає свої наслідки, чого доказом є велика кількість російських слів у розговорі демобілізованих.

Національна свідомість серед українців стоїть на досить високому рівні. Дуже часто помічається випадки вірного обстоювання свого, українського. Дівки звертають увагу своїм чоловікам, демобілізованим з ЧА, щоб не вживали російських слів, мовляв: "та що, забув по-українськи говорити!" До більшовиків почувують сильну ненависть, вважаючи їх найлютішими ворогами українського народу. Дуже радо допомагають українським повстанцям та солідаризуються з ними. Дітей своїх виховують в дусі любові до України, у ненависті до більшовиків.

Національне життя зараз не знаходить ваяву серед населення. Легально воно не дозволяється. Всякий його прояв чи мимовільний відрив викликає у більшовиків підозріння, які в даному случаю поводяться безоглядно, арештуючи в нічому неповинних селян та засуджуючи на довгі роки тюрми чи важких робіт. Більшовики визнають право на національне життя лише по формі, що дає їм можливість поширювати свої впливи серед мас, які, несвідомі хитрощів російського імперіалізму, вважають маску дійсністю. Проти національного життя у повному розумінні, цебто по формі і змісту, більшовики ведуть жорстоку боротьбу. У першу чергу виступають проти українського національно-визвольного руху, намагаючись всіма способами здавити його. До боротьби з ним вони стараються включити якнайширші маси під кличами ліквідації фашизму, "бандитизму" чи бандерівців. Рів-

ночисно надвигають клячі, вазавачі до боротьби за здійснення "великих ідей Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна", за "прогрес" та "демократизацію світа". Самоарозуміло, що ці багатомовні клячі ніщо інше, як маска, під якою скривається дійсна мета російсько-більшовицького імперіалізму - розширення російсько-більшовицької імперії шляхом підлого завоювання нових народів. Щоб краще захопити маси та задурманити їх, більшовики стараються розгорнути якнайкраще пропагандивну роботу. У клубах, пресі, заданнях вона звертається до українців на українській мові, щоб легше поширала між ними свої впливи. Найбільшу увагу притому звертають на молодь.

Частинна демобілізація "ї" викликає загально серед мас душевне заломання, а радше повбивляє їх надій на скорий вибух війни. "Якщо армію демобілізують, то й війни скоро не буде. Більшовики залапаться у нас на завжди" - можна часто почути серед селян. Не менш негативний вплив на настрої мас має безуспішність конференцій, що відбуваються між представниками "великодержав" " Про них населення говорить таке: "Конференції нам нічого не принесуть. От, радять та радять, та на тім і скінчаться, а більшовики як були, так і будуть" /Зал. р-н/. Але не завжди такий песимізм триває довго. Зростаючий антагонізм між "союзниками" зростає все ж таки серед населення віру в скорий конфлікт. Вона зростає кожноразом, зміру збільшення непорозумінь та розбіжностей між аліантима а ССР. Населення нетерпляче дожидає вибуху війни, воно старється навіть означити її рачинець - по новім році /Борш. р-н/. Вакання скорого розвалу ССР спричиняє у великій мірі посиленний терор та економічна грабля населення зі сторони більшовиків.

Маси у переважачій своїй кількості орієнтуються на Англію і Америку. Вони вірять, що тільки аліанти спроможні завдати нищівного удару ССР. Вірять, що український народ при їхній допомозі зможе збудувати свою державу. Такі орієнтації пояснюються політичною невідомістю мас, необізнаністю з методами нашої боротьби та її концепціями. Багато до дезорієнтації мас причиняються таж вісті, поширювані більшовицькою пресою про наявність українських таборів з програмою військового характеру в аліантських зонах окупації. Доправда, вістка ці зроджують духовий підйом серед мас, але рівночасно зроджують поняття про англіїців, як не про спасителів, то бодай як добрих приятелів. Ці вісті витворюють серед населення поняття про англіїців, як наших союзників. Успіхи українців за кордоном зустрічаються серед мас з радістю. "Наша справа стоїть добре, коли наші представники мають такі впливи за кордоном і так зуміли зорганізуватися" - можна почути часто /Зал. р-н/. Трапляються і такі одиниці, які не кають від аліантів нічого доброго. Про них звичайно говорять, як про майбутніх окупантів, яких теж манять багатства Україна. Вони, по часті, орієнтуються на сили поневоленних народів. Кажуть: "Голод у ССР може довести до революції так, що якщо б навіть війна з Англією та Америкою не було, то ми зможемо здобути кращу долю /Зал. р-н/. Це, переважно, бувають одиниці, які мають змогу частіше стрічати повстанців. У загальному, коли при зустрічах з населенням, розяснюється про методи і засоби боротьби, населення радо признає рацію, але у власні сили тади не довіряє.

Під гучними клячами розбудова соціалістичної батьківщини, під клячами боротьби за краще життя, за створення безкласової суспільності, за соціальну рівність здійснюється непосильна експлуатація робітників і селян та трудової інтелігенції. Накладається великі норми виробітку, великі контингенти хлібодаччі. Поширюється "добровільні" зобов'язання для ще успішнішого збільшення експлуатації, а радше грабежу населення, "щоб гідно зустріти свято довгезової революції". Це все робиться ради поширення червоного московського імперіалізму, ради шасливого загідного життя партійної кліки - нових панів.

Різко спостерігається класова нерівність. Поділ на експлуатато-

рів і експлуатованих не менше явний, як у капіталістичних країнах. Партиїні і начальники замінили місце колишніх панів і поміщиків та капіталістів-буржуїв. Різниця між партиїними і частиною управлі- лейованого начальства а безпартиїними така велика, що її не в силі закрити навіть найблещливіші слова про рівноправність і безкласо- вість. Цього не в силі зробити навіть прославлена "надемократичні- ца" конституція. Не помагашть і всякого рода заяви та вихвалювання партиїними щасливого життя "в країні перемігшого соціалізму". Масто- во мандрують колгоспники із СУЗ по наших селах, шукаючи за куснем хліба тоді, коли партиїні живуть вигідно та заможнo. І так: Зінан- ко, секретар райкомпартії, Климанко - уповноваданий міністерства за- готівель, Гевченко - голова земвідділу, Запорожець - начальник МСБ, Марченко - ІІ-ий секретар партиї та інші /Зал.р-н/ займають най- краші помешкання в місті, не відчувають жодних браків у забезпечен- ні щоденного прожитку, побирають найвищі зарплати тоді, коли підчи- нені їм службовці живуть нужденно, майже виголодь. Подібне стано- вище помічається у кожному райцентрі.

Для кращої експлуатації селян більшовики намагаються завести кол- госпну господарку. Новах колгоспів у терені дуже мало та й ті, що є, засновані під примусом, медве влягають. Щоб могли вони вдершатись, більшовики змушують піддержувати їх всякого рода запомогами, як от у с. Дунів /Зал.р-н/. Тут існує колгосп при наявності 10 членів - дівчат, які під загрозою вивезення на Донбас підписали заяви про вступлення до колгоспу. У першому році свого існування колгосп од- ржав 75 цнтн збіжжя запомога, у другому 90 цнт, а в третьому 60 цнт. Всього здав державі з третьому році 12 цнт хліба. Колгосп цей не має ні одного господарського будинку, ні жодного інвентаря. Не кра- ще просперують і інші колгоспи по ~~Скаля~~ районах.

Загально більшовики стараються закріпити колгоспи, зорганізова- ні ще в час першої окупації. Їм теж уділяють допомоги та з меншій мірі. Це роблять головно на те, щоб заманити решту населення, та во- но до колгоспу ставиться наскрізь ворожо. Його не манять допомоги, за якими кривезька хитрий підступ сталінських вислужників.

Матеріальний стан колгоспників незадовільний. Якби не поле, яке за- лашала для власного користування та поміч від одноосіоників, їм прий- шлося примирати з голоду або їти слідами колгоспників зі СУЗ.

Щоб примусити одноосіоників до вступу в колгосп, більшовики на- кладають на них великі розмірно контингенти збіжжя, які при малому урожаї неможливі до виконання. Таким чаном населення стає прямо пе- ред загрозою голоду та матеріального знищення. Безмалосерний грабіж селян з останнього зерна має за завдання примусити їх вступити в кол- госп. Крім того більшовики накладають великі грошеві податки, які, так як і збіжжя, збираються насильно при застосуванні терору. Поки- що населення притримується ще одноосіонного способу господарювання, ставлячи сильний спротив більшовицьким навагам. Дуже часто мо- на почути такі вислови серед селян: "колгосп - це нова кріпаччина, в якій треба тільки працювати, а не їсти", або: "нехай мене во'ють, я в колгосп не заліплюся. Ліпше як я буду мати своє, ніж мані має давати держава" /Скала-Под.р-н/.

Не краще живуть робітники, які є переважно мешканцями райцент- рів. Вони працюють: у тотнєво-ферментациїних заводах, промартілах, промкомінальках, на залізничній дорозі, на шосейній дорозі, у спиртза- водах, цегольнях і ін. Наднорядка праця, соцзмагання, розгорнуте на честь Ховтнєвої революції та сталінська п'ятарічка безмалосерно зачерпують робітників. До того долучується ще праця понад норму. Винагорода за праць з порівнянні до зарплати начальників та завідун- чих дуже мала. Вона не вистачає навіть на прожиток самому робітни- кові, не то, що цілій його сім'ї. Пересічний робітник одержує мі- сячно від 100-200 крб. /робітника цегольні Зал.р-ну/. Меншевартіс- ні робітники одержують від 50-100 крб. Притому обмежено останнь хар- човий пайок, а декуди задержано зовсім його видачу, що спричиняєть-

ся до погіршення і так вже невиносимах матеріальних умовин життя.

Все робітництво є охоплене профспілковими організаціями, які жодної допомоги для нього не дають, а навпаки, збільшують норми виробітку. З рамени профспілок накладається все нові й нові рекорди та розгортається соцзмагання, за якими теж і слідкується. Таким чином профспілки діляться засобом експлуатації робітника.

Службовці більшовицьких установ поділяють незавидну долю робітників. І в них соцзмагання та стахановщина примушують до понаднормової праці та надмірного виснаження. Платня, подібно як у робітників, не вистачає на прохарчування. Зі сторони держава дуже слабо матеріально забезпечені. Подібно як робітникам, так і службовцям у звітуємому місяці обмежено харчовий пайок, що змушує службовців із С.У. йти на село за хлібом /Вер'янов, Тимошенко - Скала-Под.р-н/.

Не відчуваючи жодних обранів у щоденному житті, лирують партійні "пани". У їхніх руках знаходиться вся влада. Вони мають право і доступ до всього. Крім того, займаючи головні пости, побирають велику платню, не погодивши ніраз хабаром, а часто займаючись спекуляцією. Супроти держави поносять дуже малі повинності. Державні підприємства являються в дійсності джерелом їхньої особистої наживи. Тут треба звернути увагу на те, що не всім партійцям однаково живеться, не всі мають однакові права. Є між ними "покривдені", що не мають змоги зповні користуватися "благами", які створив держава для партії. Вони радять собі в інший спосіб. Першим і основним джерелом їхньої наживи - це хабарництво, яке розвинене в досить великих розмірах. Не горають вони і крадіжками, а то й прямим грабунком населення.

Селянин із с. Іванків, Скала-Под.р-ну, віз муку з млина з райцентру. По дорозі "рубачи" муку сконфіскували та передали директорів артілі - Вер'янову. Коли ж селянин відніс наще згаданому одну л горілки та м'ясо мука, цей погодився решту віддати.

У с. Піддубиня, Скала-Под.р-ну, уповноважений Сала перевозив ревізію у одного селянина. У час тусу знайшов шкіра, що заправлялася та хотів їх забрати. Коли ж господар дав йому шкіру на прощан до чоїт, Сала погодився залишити решту.

Згубивши документи, треба дати на военкоматі в Заліщицькому р-ні 40 кг муки, 20 кг сала а інших продуктів, щоб одержати другі. Подібно не обійдеться без хабаря при посилці пакки на пошті.

Крадіжки та грабунки, яких допускаються більшовицькі службовці, у великій мірі через лихий матеріальний стан, здаються їм найкраще при перевоженні тусів. Тоді напакать кишні яблуками, мукою, повалами, хлібом і подібними харчовими продуктами.

У с. Цятівці, Зал.р-ну, уповноважений по здачі контингенту Панченко закрив у селянина Кракановича Михайла одну пару підшеєв і одну хустку.

При ревізії в с. Гуштанка, Скала-Под.р-ну, у селянина Палагнюка більшовики закрива 10 кг повил та 5 кг цибулі. На другий день пограбували з нього усе печиво, приладжене на весілля.

Деякі із партійців здобуваються на "культурні вестя". Вона не йдуть самі людям дати очі, а посилають місцеву адміністрацію, як от голова райземвідділу Гевченко /Зал.р-н/ послав джурнах у село, щоб збрата для себе кури та хліб, які опісля везе додому для жінки. Але на заажди цей же Гевченко такий "тамний". Всом забуває про "культуру", як от у с. Хартонівці, Зал.р-ну, займавши оліїна, зайшов до Середина та забрав 2 л оліє, нікому нічого не плативши. Більшам "паном" являється секретар райкомпартії Зал.р-ну, Зіненко. Він прямо вимагає від голів с/рад, щоб ці привозили йому муку, м'ясо, дрова та інші продукти, причому нічого не платять.

Партія, отже, у відношенні до решти населення не являється нічим іншим як ненажерливим експлуатором, поневолювачем. Приневольючи трудячі маси до надмірної праці, користуються у багатьох випадках безплатно та у необмеженій кількості продуктами їхнього тусу.

Для закріплення та здійснення влади партія створила дуже широку сітку поліційних органів, на яких головно опирається та без яких не може провсти жодного наказу чи постанови. До них належать: мід., мго, міліція, "истребительни батальони" та "внутрішні війська мід.", які стоять зараз гарнізонами по селах. Ці остинні мають розподілений поміж себе терен так, що охоплюють його своїм діями вповні. Вона підчиняються цілком то мід та виконують його доручення. Чисельний стан всіх відділів, що входять в склад поліційних органів, коливається від 200-250 осіб на район. Крім того слід згадати про наявність спеціальних провокативних груп у числі від 10-15 солдатів /такі існують в р-нах: Заліщицьким і Скала-Под./ . По національності члени поліційних органів у переважній кількості русські. Виїмком є місцеві стрибки, /звичайно українці та деякі поляки/ і дуже малу кількість мід-истів. Перебуваючи постійно на селах, вони допускаються дуже часто грабежам, які забезпечують їхнє матеріальне життя.

До помочі у своїй "роботі" мід нав'язує масово донощиків та агентів, які, ради маршого гроша, торгують людським життям. Між ними є поважна частина інтелігентів, які багато користі більшовикам не приносять. У прибручанських селах користування донощиками має дещо відмінний характер, як у інших. Тут сексота подають матеріали резидентам, які живуть по той бік Збруча, а вони вже передають відомості до райцентру. Спеціальних сексотів та донощиків нав'язують, незалежно від мід, гарнізона.

У протиповстанських боротьбі методи більшовицьких поліційних органів не змінилися. Дальше стосуються чисельні засідки, часом лаптевого способу, прозирки, разівії, наскоки на всіпані хати та місця кватарування повстанців, провокативні трюки.

У с. Голіграді більшовики арештували одну жінку та подалась з нею в напрямі с. Новосілка. По дорозі натрапила на спеціально улажену засідку, в якій провокативна група - ніби повстанці - відбили арештовану. Відпочивши перед нею повстанці, почали допитувати про місце перебування деяких піддільників. Вона, порозумівши більшовицький підступ, не хотіла з ними нічого говорити. Тоді більшовики, розлючені, побили її та відпустили додому /Зал.р-н/.

У с. Новосілка, Зал.р-ну, начальник мго Піжкеев з групою більшовиків ходив по селі збирати харчі, вчасно укр. повстанців. Селяни, пізнавши їх, нічого не давали. Тоді більшовики зашли до селянина Томчук Федора та пропонували йому бути в'язником і їти з ними по селі збирати харчі. Коли Томчук відмовився, його сильно побили а самі пішли далі по хатах.

При переведженні своїх операцій гарнізоніки, стрибки, а навіть самі їх начальники допускаються масових зловживань, крадежам, згірств, а то і вбивств невинних людей. Ось факта:

30. IX. 1946 р. у с. Устатко, Товст.р-ну, місцевий гарнізон перевів прозирку населення. У час прозирки арештовано около 40 людей, між ними дівчат: Таня Ориську, Бркив Марія та Гронську Юстину. По прозирці відпустили всіх, крім єдиного згаданого дівчат. Задержувачи їх чекали три дні на гарнізоні, знасадували, а зідтак, прамусьвим підписали запис, що нікому не скажуть про їх, відпустили додому.

30. IX. 1946 р. у с. Летяче, Товст.р-ну, більшовики підпалили хату Гведьчука Грещя, не даючи йому змоги щось врятувати з вогню.

5. X. 1946 р. до с. Садка, Товст.р-ну, приїхало 20 більшовиків із с. Дорогачівка. арештували селянку Валюгу Краську, так побили соухом від сонари з час допиту, що вона не могла повернутися сама додому. Через ж днів один із її синів більшовиків заштов до господаря та питав де ділась його дочка. Коли цей відповів, що не знає, тоді більшовик вистаріла до його жінки та поранив її погано.

У с. Устатко, Товст.р-ну, 15. X. 1946 р. більшовики розбили хату Скалата Михайла і пограбували скіру, розер та грабарку.

19. IX. 1946 р. у с. Шитівці, Зал.р-ну, провокативний відділ домагався з селян: Мандяюка Івана та Орешук Анна, щоб вони пог'язали до-

го з місцевим стаціонарним. Коли ці відмовилися, учасники цього відділу важко побили їх.

19. X. 1946. у с. Касперівні, Зал. р-ну, більшовики із III-ім секретарем партії розбили хату Віток Марії та вкрали 30 кг м'яса з салом, у Гезчик Михайла 20 кг соняшника.

24. II. 1946. у лісі коло с. Летяча гарнізонці із с. Дорогичівка замучили селянина Лоченчука Миколу, пов'язавши дротом його та безжалюсно побиравши.

До дикунства прямо доходять знущання більшовиків над трупами повстанців. І так дня 17. II. 1946 р. о год. 6-ій більшовики привезли зі с. Косилівці, Товст. р-ну, тіло воєного сл. п. рай. орг. "Варнака" до с. Попівці. Прив'язавши його до воза, волочили по сс.: Попівці, Слобідка та Буракіяка. Подібно насміхалися та знущалися, копаччи та одльозувачи, над трупами повстанців "Варнака", "Сокола" та "Сули" /Скала-Под. р-н/.

Своє дикунське поступування більшовики оправдують боротьбою з "бандборами". Щоб кого-небудь з населення ограбити чи знищити, вистаргачуть більшовикам назвати його "бандборою", а тоді він вже винятний з-під права і з ним можна поводатись, як завгодно. У боротьбі з українським революційним рухом більшовики присвячують спеціальну увагу. Тому так вислають в терен спеціалістів по боротьбі з підпільними організаціями, які досить інтензивно працюють.

Дикунські звірства, насилья та безправ'я, довершувані органами мад, зроджують серед населення скрадно вороже наставлення. Воно ненавидить з усієї душі партійну голоту та її опричників. Дуже часто, доведене до крайності, виступає проти них явно, але покищо до чину не доходить. Виразником волі мас є ОУН, яка веде підпільну боротьбу, опираючись головно на них. Населення в переважачій кількості бере активну участь у боротьбі, хочай не безпосередньо. Одним із виявів ворожого ставлення до рад. влади - це саботажі більшовицьких наказів, які дуже часто трапляються серед населення. Всякі заарядження село виконує виключно під примусом, чого доказом є цілий ряд випадків переведення ревізії за хлібом, арештів за неваповнення контингенту та грабунків селян під таким же претекстом.

Щоб оволодіти масами та захопити їх, більшовики стараються під покривком розвитку культури - культурного життя заснувати клуби, які по-їхньому являються одинокам центром духового життя села. Намагання поширити якнайдалше сітку клубів помічається у всьому терені. За завдання клубам ставиться згуртування всього активу села, а з першу чергу молоді. Та в цій ділянці більшовикам не вдається багато зробити. До їхньої "культури" населення ставиться вороже. До клубів, які існують майже в кожному селі більш формально, як дійсно, ніхто не наворачає. Приміщення, переважно пошкоджені, світять постійною пусткою. Працюють клуби лише в райцентрах та деяких селах, у яких постійно перебувають гарнізони. Крім того, незначну працю проводять клуби підміських місцевостей. У клубах цих працюють гуртки: танцювальний, співочий, музичний, драматичний і інші.

Дня 20. X. 1946 р. у приміщенні міського клубу райцентру Борців відбулась олімпіада художньої самодіяльності району. У ній взяло участь понад 60 чоловік. У репертуар входили пісні: "25 років РСЧА", "Про Сталіна", "Клятва" та деякі народні пісні.

У кожному райцентрі грає постійно кіно, яке висвітлює переважно російські фільми. Сетанньо багато уваги присвячено з деяких райцентрах фільмові "Клятва" /Скала-Под. і Борщ. р-ни/.

Кожний райцентр видає свою газету, яка виходить 3 разів у місяць, не завжди регулярно. У них порушується актуальні справи райцентру та деякі загальнодержавні. Крім того передаються всі постанови та накази органів держави. Зараз найбільше місця присвячується розпропаговуванню 100%-ої задачі контингенту та кратці роботі районних установ. Тараж цих газет аносять від 1500 - 2000. Крім того з районах появляється невелика кількість республікансь-

ких газет та деяких журналів. Зацікавлення пресою серед населення дуже слабе. Воно головню цікавиться політичними вістями з-за кордону, а газету купує, щоб було з чого закурати.

Більшовицька дійсність відбилася сильно у щоденному житті мас. Внаслідок невідрадного матеріального становища населення допускається асякого роду зловживань та неморальних вчинків. Зловживання найчастіше появляються при здачі контингенту та по адміністративних установах. Не бракує теж випадків крадіжечей, які стають щораз частішим явищем на селі. Між селянством запришчується бран солідарності. Це трапляється головню у відношенні до українців із СРЗ, що приходять за хлібом /їх насмішливо називають "американцями"/ а теж у відношенні до переселенців із Надсяння, яких уважають заїдами. Помічується теж прояв донощитва відносно здачі контингенту. Один на другого доносить, мовляв: "я здав, нехай і він здає". Дуже часто покривдані, яких зараз дуже багато, шукають справедливості, вдаються до адміністративних більшовицьких властей, а ці, встригаючи в справу, використовують одних і других /хабарі з обох сторін/, а рівночасно поширюють роздор серед населення. Зараз більшовики своєю економічною господаркою /головню грабежем хліба/ доводять населення до того, що на першому плані щоденного життя стоїть питання здобутку засобів прожарчування. Це стає причиною не одного неморального вчинку серед мас.

Під впливом більшовицької дійсності створилась, так би мовити, ще одна каста людей - людей інтересу. Їх найбільше зараз по містах, хоча і на селі не бракує. Вони займають місце колишніх жидів. Їхньою матою є "інтерес", байдуже, з ким би це не було. Між ними трапляється часто агента та донощика має, яких і так ніде не бракує. Число сексотів та агентів у кожному селі велике. Деякі з них раз зрадивши свій народ, не думають навіть завертати із свого поганого шляху. Роботу ведуть конспіративно та досить інтензивно.

Становище церкви покищо незмінне. Більшовики наразі не ведуть спеціальних протикатолицьких акцій. Священникам дуже часто доручають завзягати населення до здачі контингенту та дають чатає звернення прикладно /Скала-Под. р-н/. Над церквою має держати стислий контроль: Без дозволу поліційних властей священник не сміє вінчати та відправляти заупокійних Богослужб. Богослуження чатається в церквах дальше по-старому. Відношення селян до священників незмінне. Останні ще тішаться авторитетом серед населення. У політичному житті священники участі взагалі не беруть. Вони обмежуються до повнення релігійних практик та суто особистого життя.

Чисельний стан партійців незвідомий. Партійні - це звичайню начальники та частину службовців, прибувших сюди зі Сходу. По національності переважно руські, деяка частину українців та дуже мала інших національностей. Їхне соціальне становище найкраще у порівнанні до становища робітників, селян та інтелігенції. Вони, крім того, що побарають велику платню, мають змогу зловживати державним та кооперативним добром, чого допускається дуже часто. Дуже мала партійних-ідейні та віддані Сталіну. Переважаюча частину з них вступає в партію заради покращення матеріального становища. Тому, допнявшись до "корита", користають з кожної нагоди, що-б "похатись". До обов'язків своїх ставляться з легковаженням, як от Боговик - зав. клубу в Залішках маже ніколи з клубі не буває та не цікавиться його життям. Занимаючи чільні пости, вони використовують це для особистих користей, як прим. секр. компартії Зал. р-ну Зіпенко каже головам с/рад привозити для себе асякого роду продукти.

Дуже багато уваги присяятили більшовики у звітувчому місяці організуванню комсомолу. Первинні організації існують вже маже в кожному селі /у Зал. р-ні у всіх, крім 4-ох, у Борж. у всіх, Скала-Под. теж маже в усіх/. Членів комсомолу досить багато. Прим., у Борж. р-ні всіх 256, у Зал. р-ні - від 6-12 у кожній первинній ор-

галязації села. Організації ці по селах покищо не активні. Більш рухливої зона по райцентрах, які на часляють по кілька, а тої кільканидцять первинних організацій /Зал. р-н - 13/. Національний склад комсомольців - переважно українці. В деяка кількість русских, але ці головню з райцентрах. У рядах комсомолу знаходяться, звичайно; адеморалізована молодь, поверненці з ЧА, деякі учителі та бувані строка. Крім того, серед комсомольців є частина мелосвідомої молоді - слабодухів, які підпали під вплив більшовицької пропаганди. При роз'ясненні їх протинародного поступування ці останні рідять залишити комсомол. На селах комсомольці стараються конспіруватися, тому й не проявляють жодної діяльності. У містах зона відбувають часто сходина, на яких провозять четка газет та практикують самокритику за невиконання нормів праці і ін. /Зал. р-н/.

У с. Озеряни, Скала-Под. р-ну, комсомольська організація урдула 7 жовтня 1936 р. виставу і танці.

Моральний стан комсомольців дуже низький. Багато з них, працюючи по установах, допускається зловживань, подібно як партійці і всякі інші службовці: У половому житті ведуть себе неморально. Язде зенеричних недуг є досить часто. У відношенні до старших брэх пована. По праці ствалються легковажно, з неохотою. Дуже мала частина з них дієсно ідейна. Рента стала членами ради налива або й під пантанем.

У завітному місяці у м. Борзіа відбулася районна конференція НКДКСМУ при участі 82 членів. На конференції відчитано звіт з діяльності та проведено перевибір РК НКДКСМУ.

Організації піонерів існують, покищо, лише в райцентрах та у деяких містечках /Коропіака, Борзіа р-ну, Озеряни, Скала-Под. р-ну/. У селішньому р-ні на часляється 200 піонерів. По деяких сільських школах учителі з СЗБ намагаються організувати піонерські загони, але це їм не вдається. Вони зустрічають рішуче спротив зі сторона учнів, які, у деяких випадках, переставють ходати до школи, щоб не стати піонером /Борзіа р-н/.

Визначаючи, що СССР є твором виключно більшовицької партії, буде явшем самозрозумілим те, що вся адміністрація вповні підлягає партійному керівництву. Обсада районної апаратури, а в перлу міру головних її постів /начальники, завідувачі, директори/ - це партійні, працювачі із СССР. Підрячені пости займають тех люди зі Сходу, у значній мірі тех партійні, із працівники із ЗУБ. Всі вони підлягають строгому контролю партії. Принцип партійності в обсаді адміністрації вповні зберігається, прам., у Зал. райцентрі усунено голову райземвідділу тому, що на був партійним, а на того місце назначено партійця.

Національний склад більшовицької адміністрації з райцентрі різний. Найбільше є русских із Сходу, рента українці із СЗБ та ЗУБ ідеякі іншої національності, яких дуже мало.

Під оглядом фаховості багато із працівників не відповідає вимогам. Та, всеж таки, є частина фахово зироблених, які досить вміло кермууть роботою.

Партійні, звичайно, бувають начальники, завідувачі та деякі працівники, переважно східняки. Місцезах партійців майже немає. Увесь персонал більшовицьких установ, з дуже малим виїмком, який походить із ЗУБ, для більшовиків політично неблагонадійним. Виїмок становить продажний елемент, який тех не ідейний, але за гроші вірний. Стрічається також багато неблагонадійного елемента також між працівниками із СЗБ. Це бувають люди, які були в Німеччині на роботі, безпартійні та покривдені держвладою.

У склад сільської адміністрації входять місцеві селяни, які являються безпосереднім представником більшовицької влади на селі. Вони змушені законузати доручення з району, прачому помагають державі експлуатувати населення. По національності українці, далеко не відповідають вимогам фаховості. Партійних майже немає, по всіх стез

ляться більшовики, як до політично неблагонадійних.

Місцева адміністрація дуже часто перезіряється партпідприємствами з району. Останні - вірні собаки партії - звичайно самі обруть участь у грабежі населення з продуктів його праці та примушують до цього і членів адміністрації. У законувальні своїх доручень представники районної адміністрації поводяться з населенням вульгарно - лаються, просявдають, а деколи навіть допускаються побояв. Вони бувають дуже частими "гостями" в селі.

У терені знаходяться частани Ча з м. Чорткові та Залішавах. У Чорткові стоїть полк артилерії, а в Залішавах відділ саперів, які працюють коло залізничного мосту. Національний склад обох частин рівний, переважають руські. Владах даних відносно частан немає.

Шкільна молодь ставиться до науки серйозно та старається засвоїти якнайбільше знання. Правда, фреквенція зменшилась із-за браку взуття та одяжі. Тут причина в ляхому матеріальному становищі шкільної молоді. Крім нестачі взуття, одяжі та їжі, вона відчуває брак шкільних підручників та іншого приладдя. Більшовицька дійсність має досить значний вплив на життя молоді. Головно доріст зараз переживає критичний момент у кристалізації свого характеру. Він, поставлений перед фактом, не знає, звичайно, на котру стати. Чи вірити власним спостереженням і власним почуттям, чи більшовицькій брехні, яку доводиться йому чути від учителів щоденно. По більшій часті перемагає власне спостереження та власне сприйняття світа. Молодь переконана, що більшовицька влада протанародна /факти надто часто потверджують це/, ставиться до неї ворожо. Терор, стосований загально більшовиками, має значний вплив на успосіблення молоді. Вона часто мовчазлива. Брак життєрадісності та безжурності відчувається надто різко. Важкі життєві умовина заставляють її нараз серйозно думати над справами загальножиттєвого характеру.

Культурне життя в школах має дуже слабі прояви. Щоправда, є тут організовані деякі гуртки, як: співочий, танцювальний, музичний і ін. Вона беруть участь у більшовицьких державних святах. Це відносяться головно до міських шкіл та деяких неповносередніх /Зеряна, Королівка/. У сільських школах ці гуртки майже не існують. Спорт по школах розвинений незадовільно. Тут відчувається брак інструкторів та, в паршу чергу, брак приладдя. Воендуки ставляться до свого діла нефахово та легковажно, маю доброї волі і захоплення зі стороны шкільної молоді.

По районцях та деяких неповносередніх школах існують комсомольські організації, як також і піонерські загони. Піонерські організації намагаються засновувати учителі із СУЗ також і по сільських школах, що їм, покищо, не вдається.

Серед шкільної молоді трапляється дуже часті прояви революційного настрою. Вибирання очей на портретах більшовицьких вождів, домальовування рогів - це все щоденне явище.

У с. Туралче, Скала-Под. р-ну, учні спалили новоправезену до школи комуністичну бібліотечку. Маю слідства, яке перевело мад, учні нічого не виявили.

Трапляється теж багато випадків тісної співпраці шкільної молоді з укр. підпільниками-революціонерами.

Морально-полове життя стоїть на досить високому рівні та бувають одиниці, що поводяться неморально. Курення та п'яття горілки бувають частими випадками, а подекуди бувають прояви неморальності у половому відношенні.

У с. міста Скала-Подільська при лікарських оглядках виявилось 2 випадки венеричної недуги /2 дітчина з 10-го класу - сифіліста/. Управа школи віднеслась досить помірковано до вище згаданих /вона дальше ходять до школи/, постановляючи на батьківських зборах, за ініціативою директора, уділяти помочі в лікуванні.

Кількість шкіл не змінилася, подібно як незмінний склад учителів. Чесно погіршав матеріальний рівень у них через брак харчових продуктів та низьку зарплату. Придули з району для учителів дуже обмежені, а деволи зовсім їх немає. Це стає причиною ворожих настроїв учительства до радилади. Доказом того послужить примір: Дня 20.Х.1946 р. у Заліщиках відбулась нарада профспілки учителів, на якій виступила учителька Фісун /із СУЗ/. Вона, між іншим, сказала: "Учителі майже нічого не одержали вже протягом двох літ. Все, що призначене було учителям, ділила між себе /партійці/, а учителям часом за 200крб. дають якесь плаття, нікому не годяще. Так, як учителі живуть, жити даліше не можна. Вони по тяжезі не бачуть хліба, мешканням мають таке, що в одній кімнаті, і то не опаленій, живе 6 душ, а тимчасом наші голови профспілки і райкому тільки сидять та кричать, що ми нічого не робимо." І в перебів секретар райкомпартії Зіненко, стукнувши п'ястком у стіл. Тоді вона сказала: "Те, що наболіло через цілий рік, і сказати не можна, бо не дають". Виступ учительки Фісун піддержала зав.школи с. Дунів - Брага /із СУЗ/, заявивши, що вона цілком не має з чого жити. За нею виступили й інші, жалуючись на неввносимі життєві обставини.

Хабарництва між учителями не помічається. Моральний стан у загальному задовільний. Лише деякі із учителів, і то дуже рідко, ведуть себе неморально, пристаючи з гарнізонниками.

Молодь загально підпадає під більшовицький вплив напамітно для неї самої. Сільська молодь вправді ненавидить більшовиків і ставиться до них ворожо та і між нею знаходиться частина, яка їде більшовикам на службу, закурманена їхньою брехнею. Найбільший вплив на молодь мають організовані при клубах драматичні та співочі гуртки. Чесно трапляються випадки, що деякі із молоді, заманені ними, беруть участь у більшовицьких імпрезах. Це, однак, належить до виїмків.

Моральне життя молоді не зовсім задовільне. Постава до обов'язків, до праці, у половому відношенні часто не відповідає вимогам моралі. Трапляються по селах випадки народження неправого ложа дітей та дівчат-покрятки. Це вплив головною воєнної деморалізації та брак батьківської опіки в діточих літах.

У кожному майже селі є частина молоді, що належить до комсомолу. Це бувають демобілізовані з ЧА, учителі, несвідомі селянські сини та дівчата, а то і пантасовані. Вони не виявляють, покищо, жодної активності. Решта сільської молоді ставить до них з упередженням, недовір'ям, осуджуючи тим самим їх ганебний поступок. Стрічається теж між молоддю агенти та донощики. Це переважно скорше арештовані і за ціну заяви на доношництво випущені. Вони, звичайно, не дуже корисні для органів мад.

Подібно, як селянська, так і робітнича молодь підпадає під більшовицький вплив. Різниця в тому, що міська - робітнича більш податлива. Менше цікавляться політичним життям, зате ведеться більш неморально /курєння, п'янєння, гуляцїсть, легковажне ставлення до праці та обов'язків, полова немораль/. Треба зазначити, що і між міською, морально злавпом спакулянтсько-агоїстичною молоддю подаються чесні і характерні типи, але впливу на решту молоді вони не мають.

Як селянська, так робітнича молодь належить до комсомольських організацій. Трапляються теж і кандидати в партію. Вона бере примір від старших, які у великій мірі під оглядом моральної вартості стоять дуже низько.

Громадське життя на селі не має найменших звязів. Культурні, спортові та інші товариства не існують. Село ставить до них наскрізь ворожо, як до протанародних організацій. Культурне життя на селі зараз у занепаді. До клубів ніхто не спілється. Театру, кіно, бібліотек по селах немає. Часом приїздить кінопересувки з райцентру, але вони не мають найменшого успіху серед населєння.

Чого відрізняється культурне життя райцентрів. Тут існують спортивні товариства, грає постійно кіно, працює бібліотека, яка випо- значає переважно твори радянських письменників, а в першу чергу Ле- ніна, Сталіна. Деколи заїздить з райцентру театр. Клуби по деяких райцентрах проявляють незначну діяльність.

Всупереч голосним заявам про радянську демократію, здійснюється партійний терор. Влада спочиває в руках партії, а законотворення її в руках вірних партійних собак - маж та мго і інших поліційних ор- ганів. Всякі службовці, які формально виступають, по суті речі на- значаються згора партією. Головні наземники, а то й звичайні парт- прикріплені по селах - це завжди з Московщини, які нічого спільного з українським народом та його інтересами не мають і являються ке- рівними чанниками зсупереч його волі. Відношення представників ра- йонної влади до населення нічим не візняються, у порівнанні з відно- шенням імперіалістичних властей до колоніальних народів. Безкарні грабежі, адирства, непосильна експлуатація працюючих мас, насилу- зання жінок, руйнування житлогах приміщень та аресті голодова смерть - це радянська демократія. У тому полягає і різниця між демократі- єю в радянській демократією.

Знищення і терор, стосовані більшовиками, здержують населення у постійній паніці і страху за своє особисте існування. Тяжка робо- та в горах, Донбасі чи далеким тайгах Сибіру усміхається кожному, хто посміє їм виступити, чи навіть прилюдно тільки висловитись про- ти "владі імудих", проти всевидного НКВД.

Економічне життя лежить в руках державних чанників, які керму- ють ним по своїй волі і уподобаннях. Звичайно торгівля звичається кооперативною, як також і дрібний промисл, але, по суті, ці підпри- ємства являються напіз- власністю завідуючих ними /звичайно партій- ців/. Кількість товарів, яка доставляється потребуючим - дуже мала. По селах торгівля ведеється лише у формі товарообміну за сільсько- господарські продукти.

Крім того встановлено-ферментаційних заводів, декілька більших мле- ніц та спиртзаводів розташована в малих розмірах дрібна промисловість її охоплюють артілі, які для робітників нічого доброго не дають, а навпаки, збільшують норми виробітку та причаються до посилення експлуатації.

По здійсненні планів четвертої п'ятирічки ведеється, покищо, шир- раке розпропагандування необхідності їхнього виконання. Профспілка піддає норми виробітку, накладаючи нові зобов'язання та розгор- тавши передобовтневі соцзмагання. У цілому терені посилене намаган- ня стягнути звесь запланований контингент збіжжя дуже різко відчу- вається. Гробіж хліба звичається вірним законотворенням планів четвер- тої п'ятирічки. У поодиноких районах проведено за деяку конкретну роботу, як от: у Скала-Под. р-ні провадиться відбудова поселення де- ріг, моста на ріці Збруч та телефонічного зв'язку між райцентром і сільрадами. У деяких селах провадиться відбудова клубів.

II. Народ у боротьбі.

Непосильний терор, управляваний більшовиками, викликає сильне вороже ставлення до цієї влади. Вони ненавидять більшовиків. З цілою душою б'ють розгалу ССР. Меназист ця знаходять в'яз у одвертому вороговому ставленні до сталінських посіпак. Населення у багатьох ви- ледках знявляє одверто свій спротив у законотворенні більшовицьких за- ряджень, але жини чинно не виступає. Активну участь бере частина населення у боротьбі українських повстанців з більшовиками. Вона ду- же рідко помагає їм та солідаризується з ними. Яких протобільшовиць- ких організацій ні партія немає. У терені діє СУН, яка згуртовує ре- зольційний український елемент та веде безпосадну боротьбу з мос- ковсько-більшовицьким окупантом.

Крім того населення веде одверту боротьбу з більшовиками в еко- номічній діяльності. Дуже часто трапляються саботажі, виконувани се-

лїнством зїдносно здачі контингенту. Це примує бїльшоваків вивати сила та терору, що є дуже частим явищем на селі. У так у селі Кулакївцї, Зал. р-ну, бїльшовики ограбили селянина Трошко Михайла за нездачу контингенту, забравши всі харчові продукти та деякі хатні речі.

У с. Дупів, того ж р-ну, бїльшовики, перавїзши стаслу разїзїв у селянки Мелух Марїї, знайшли муку, фасоль, бїб і інше та забрали за невиконання контингенту.

1. X. 1946 р. у с. Іванків, Скала-Под. р-ну, бїльшовики арештували за невиконання контингенту селян: Бояк Дмитра та Помозївцу Дмитра.

Дїячі пограбувань, побоїв та арештів мають місце кожноразно і зсїди. Рїзуча ворожа постава населення доводить бїльшовиків часто до лїтї. Вони, виступаючи на зборах, лаються на селян, застрашують та відгрозують, як от: 21. IX. 1946 р. у с. Колодїбна, Зал. р-ну, на зборах секретар партїї Зїненко так кричав на людей: "Ви бандити, чому не здаєте контингенту. Чому не хочете помагати радвладї. Ви бїльше помагате тим, що сидять у сїдонах і в лїсі. Ви такі самі бандити, як вони! Ви кажете, що ми вже зтікаємо. Ми за нас втечемо, то вас зсїх виведем!" або в с. Блїшанка, цього ж р-ну, голова райземвідділу Гавченко так погрожував: "Коли не виконаєте наложеного контингенту, то ми зсїх вас повивозимо!".

Виде згаданїй Зїненко, при стягннї контингенту того ж дня, відповїз селяниновї, який просїв залишити дещо збіжжя на насїння, такими словами: "... з твоїм насїнням. Прийдуть пролетарї, підеш у колгосп, а ні, то на Сибїр. Там будеш господарити."

Не менш ворожо ставиться населення і до організування колгоспів. Вони одверто висловлюються проти них та заявляють бїльшовикам, що в колгосп не піде.

Стрїчаються теж прояви саботажу і серед робїтників.

З причин задержання харчових продуктів для робїтників / Скала-Под. р-н/ деякі з них не вїшли до роботи, за що директор артілі Верїшов зїдав їх під суд. &

Саботують працю також і службовці, але це не має масового характеру. Притому "трудова дисциплїна" являється для них за великою погрозою.

Ідеї української революції поширені серед мас загально та, на жаль, населення замало політично свїдому під тим оглядом. Правда, народ знає і вірить, що тільки збройна боротьба може повалити ССР і солідаризується з українськими революціонерами та їхніми діями, але на зласні сили не покладає великих надїй. Вїльшовицька пропаганда і терор мають за великий вплив на маси. Вони часто бувають причиною зневіри та духового заломання з населення. Та при послабленнї бїльшовицького терору і деяких проявах революційної боротьби серед населення знову зростається віра у перемогу.

Дуже великий вплив має революційний рух на поборювання бїльшовицьких деморалїзаційних проявів, що виявляється в першу чергу в браку солідарностї населення, русифїкації та радянїзації села, а передовсім у зрадництві і донощїцтві. У цьому випадку населення виявляє велику помїч українським повстанцям, щоб причинитись до відбудови Української Держави та зберегти честь і славу українського народу.

Постїл, дня 5 листопада 1946 р.

С л а в а У к р а ї н і !

ЗАСВІДЧУВАЛЬНИЙ НАПИС СПРАВИ № _____

У справі (розділі опису, закінченому описі) підшито і пронумеровано 112
(сво зазначено) _____ аркушів;

у тому числі літерні номери _____;

пропущені номери _____;

+ аркушів внутрішнього опису _____

Особливості фізичного стану та формування справи	Номери аркушів
1	2

Танди. сиренівий _____
Посада _____ (підпис)

20.08. 20 18 року

Г. М. М. _____
(ініціали (ініціал імені), прізвище)

У справі підшито і пронумеровано <u>113</u> (<u>сво зазначено</u>) _____ аркушів
у тому числі літерні <u>170</u> пропущені _____
номері _____
Архівні <u>М. М. М.</u>
Дата с <u>17.07.04</u> 20 <u>20</u> р.